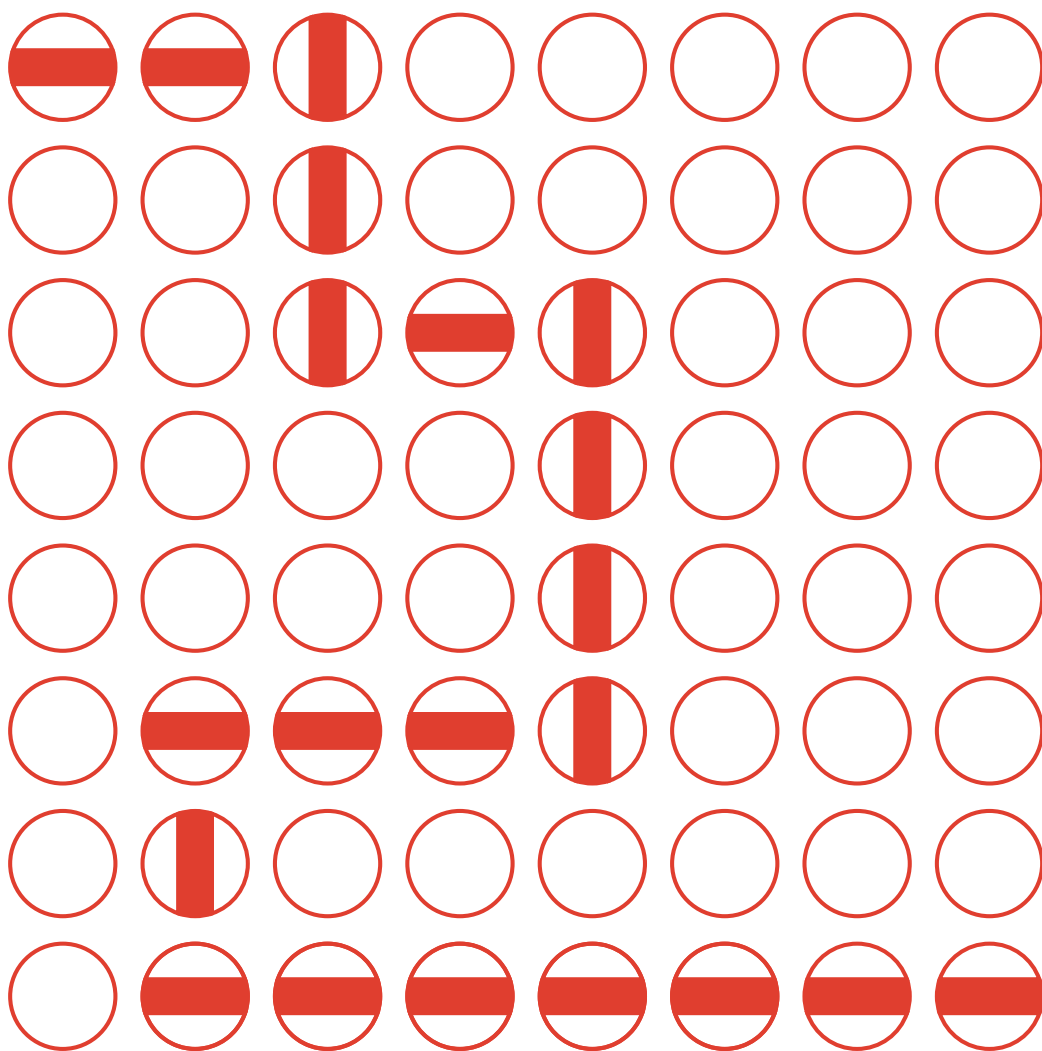

Centrum Mieroszewskiego

Niewykorzystany potencjał?

Mapa białoruskiej kultury w Polsce

**NIEWYKORZYSTANY
POTENCJAŁ?**

NIEWYKORZYSTANY POTENCJAŁ?

Mapa białoruskiej kultury w Polsce

ANALIZA I RAPORT: autorzy ze względów osobistych pozostają anonimowi

KOORDYNACJA: Paulina Baranowska

REDAKCJA: Joanna Bernatowicz, Anna Siwirska, Hanna Trubicka

KOREKTA: Ilona Turowska

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD: dobosz.studio

ISBN: 978-83-66883-92-5

© Copyright by
Centrum Dialogu
im. Juliusza Mieroszewskiego 2026

WYDAWCA

Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego

ul. Jasna 14/16a, 00-041 Warszawa

tel. + 48 22 295 00 30

e-mail: kontakt@mieroszewski.pl

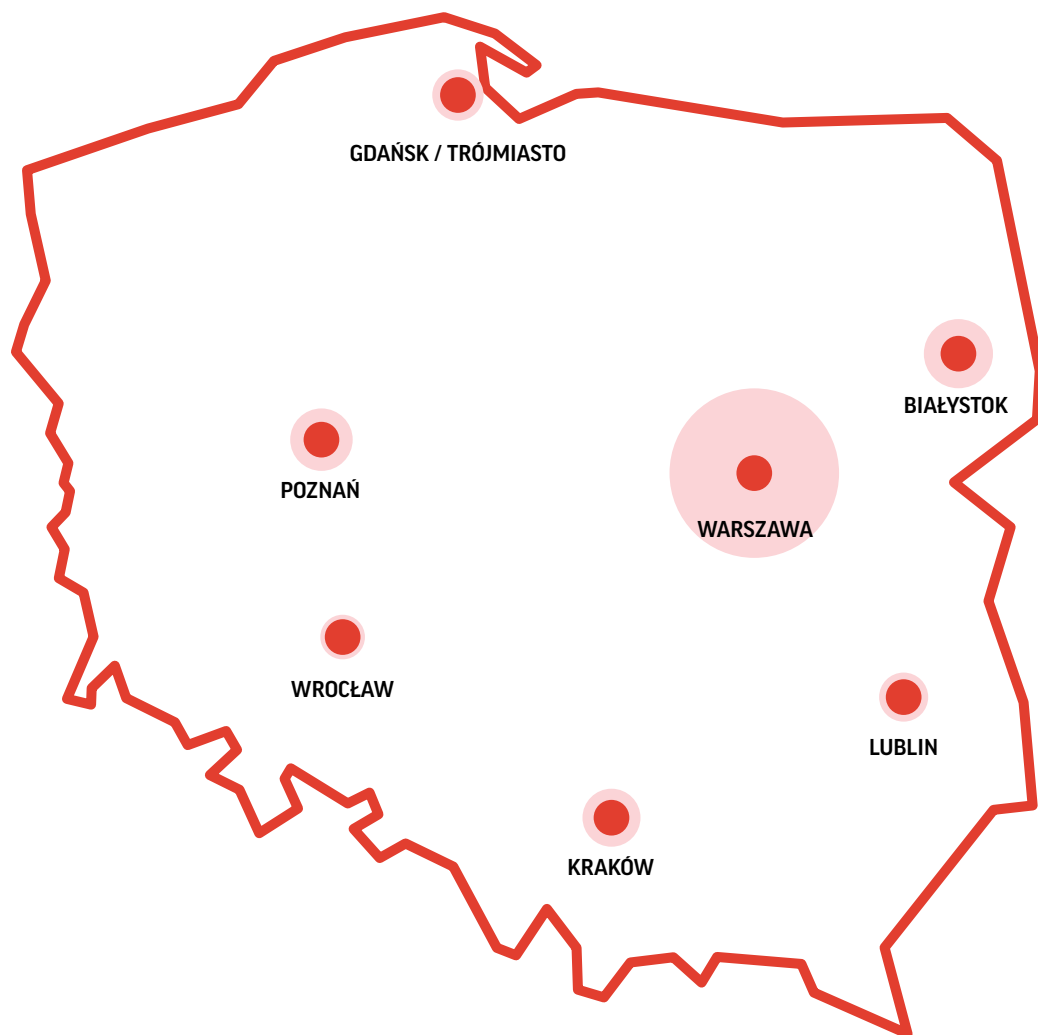
www.mieroszewski.pl

SPIIS TREŚCI

Wstęp	6
I. DZIAŁALNOŚĆ WIELOKIERUNKOWA	10
Instytucje, projekty i inicjatywy	11
II. SZTUKI WIZUALNE I DESIGN	22
Instytucje, projekty i inicjatywy	25
Autorzy	31
III. OCHRONA DZIEDZICTWA. HISTORIA I PAMIĘĆ. JĘZYK	50
Instytucje, projekty i inicjatywy	53
Osoby	60
IV. FILM	64
Instytucje, projekty i inicjatywy	67
Autorzy	71
V. LITERATURA I PRZEKŁADY	78
Instytucje, projekty i inicjatywy	81
Autorzy	88
VI. MUZYKA I INICJATYWY SCENICZNE	94
Instytucje, projekty i inicjatywy	97
Autorzy	100
VII. TEATR I PERFORMANS	114
Instytucje, projekty i inicjatywy	117
Autorzy	124
Rekomendacje	135
Alfabetyczny indeks osób i inicjatyw	137

WSTĘP

GLÓWNE OŚRODKI BIAŁORUSKICH INICJATYW KULTURALNYCH W POLSCE

Niniejszy raport powstał jako próba oceny skali, jakości i problemów białoruskiego środowiska kulturalnego w Polsce. Od 2020 roku emigracja artystów z Białorusi do Polski ma charakter raczej kryzysowy niż naturalny. W rezultacie istotne włączenie białoruskiej elity twórczej w lokalny kontekst kulturowy okazuje się wyzwaniem, mimo postaw otwartości i gestów solidarności.

O ilu przedstawicielach i przedstawicielkach zawodów kreatywnych mówimy? Nie ma dokładnych ani nawet przybliżonych danych, przynajmniej na razie. Organizacje i eksperci monitorujący stan kultury białoruskiej przyznają, że widzą jedynie wierzchołek góry lodowej. Nawet dane o całkowitej liczbie Białorusinów mieszkających obecnie w Polsce różnią się znacząco w zależności od przyjętej metody liczenia. Liczba ta waha się od 145 do 350 tysięcy. Co więcej, emigrantów stale przybywa. Z całą pewnością można jedynie stwierdzić, że Białorusini stanowią drugą co do wielkości grupę cudzoziemców w Polsce.

Raport dotyczy około 120 organizacji, inicjatyw i projektów artystycznych oraz około 200 autorów i autorek (uwzględniono też zespoły muzyczne, a więc realna liczba twórców jest większa), działających w Polsce od czasu masowej emigracji w 2020 roku, a mimo to również pokazuje jedynie wierzchołek góry lodowej. Wielu białoruskich artystów i artystek w obecnym, represyjnym kontekście świadomie tworzy pod pseudonimami lub po prostu unika kontaktu ze społeczeństwem ze względów bezpieczeństwa. Wielu z tych, z którymi kontaktowaliśmy się podczas przygotowywania raportu, przyznało, że nie chcą być widoczni w przestrzeni publicznej.

Warto wziąć pod uwagę, że w związku z obecną sytuacją w regionie i masową emigracją wiele osób nie było w stanie utrzymać się z twórczości artystycznej i zostało zmuszonych do podjęcia innej pracy zarobkowej. Przestały być przez to postrzegane jako artyści, mimo że zachowują twórczy potencjał, a niekiedy również prowadzą działalność artystyczną.

Tak czy inaczej, to właśnie Polska stała się centrum białoruskiego kulturalnego życia emigracyjnego. Po 2020 roku białoruskie środowiska artystyczne funkcjonują w każdym dużym polskim mieście – w Warszawie, Krakowie, Gdańsku, Białymstoku, Poznaniu, we Wrocławiu i nie tylko. Jednocześnie część białoruskich artystów mieszkała i pracowała w Polsce już

w czasie wydarzeń na Białorusi w 2020 roku, a niektórzy głośno dali o sobie znać w ostatnich latach.

Wzajemne oddziaływanie kultur białoruskiej i polskiej pokazuje na konkretnych przykładach, jak wymierne mogą być efekty wymiany kulturalnej. Przykłady skutecznej współpracy widoczne są w muzyce popularnej – m.in. w działalności zespołu Soyuz czy duetu Sw@da i Niczos. Warto jednak podkreślić, że Sw@da i Niczos nie są muzykami białoruskimi, lecz wywodzą się z polsko-białoruskiego pogranicza, mimo to zostali szybko włączeni do środowiska białoruskiego. Dramaturg i reżyser teatralny Mikita Itynczyk szybko rozwija się jako autor na polskiej scenie: w 2025 roku otrzymał nominację do nagrody Paszport „Polityki” w kategorii „Scena”. Wcześniej nominację w kategorii „Sztuki wizualne” otrzymała artystka Ała Sawaszewicz, a w 2021 roku laureatką tej nagrody została Białorusinka Jana Szostak. Reżyserka Mara Tamkowicz, przy wsparciu Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, zrealizowała pełnometrażowy debiut *Pod szarym niebem* o białoruskiej więźniarce politycznej. Film otrzymał nominację do Europejskiej Nagrody Filmowej.

Trzeba podkreślić, że jedynie niewielkiej liczbie białoruskich twórców udało się zintegrować z lokalnym kontekstem kulturowym i znaleźć znaczącą publiczność poza diasporą. Większość emigrantów zaczyna swoją podróż od zera i potrzebuje czasu na rozwój zawodowy w nowym środowisku. Przystosowanie się do życia w nowych warunkach i uporządkowanie spraw prawnych wymaga także czasu i wysiłku, podobnie jak nauka nowego języka. Niektórym brakuje narzędzi i wiedzy o tym, jak wtopić się w lokalny przemysł kulturalny i dostosować do nowych reguł gry.

Znaczna część środowiska świadomie pozostaje w dyskursie polityczno-protestacyjnym, dominującym w pierwszych latach masowej emigracji z Białorusi. Powoli możemy jednak zaobserwować zmianę: sytuacja polityczna na Białorusi pozostaje zasadniczo taka sama, zryw 2020 roku popada w zapomnienie, a solidarność wspólnoty międzynarodowej stopniowo słabnie. Te czynniki zmuszają artystów do zmiany zawodu (przy ograniczeniu twórczości artystycznej, która staje się dodatkową działalnością) albo do znalezienia nowych punktów oparcia i nowych sposobów pracy w kulturze.

Ci, którzy wybierają drugą drogę, uczą się funkcjonować w kontekście międzynarodowym poprzez fundraising, partnerstwa i zmianę priorytetów. Ruch ten prowokuje, jak dotąd nie do końca widoczną, debatę o ryzyku utraty białoruskiej tożsamości i asymilacji w ogólnoeuropejskim kontekście. Jednocześnie poczucie bycia częścią białoruskiej wspólnoty i białoruskiej agendy pozostaje silne także po pięciu latach emigracji. Widać to choćby w tym, jak często twórcy – lub inicjatywy – określają się jako „niezależni” lub rzadziej „wolni”, „swobodni”, by przeciwstawić się państwu: w tym znaczeniu pojęcie to nie jest typowe dla ogólnoeuropejskiego kontekstu, tylko stanowi symptom białoruskiej rzeczywistości. W niniejszym raporcie unikamy tego określenia, o ile nie jest ono częścią nazwy, przyjmując, że wymienione tu osoby i inicjatywy z definicji nie reprezentują żadnych sił politycznych ani ideologii, a działają w określonym kontekście kultury, który zakłada swobodne wypowiadanie się o wszelkich zjawiskach, także tych dotyczących polityki jakiegokolwiek kraju lub grupy krajów.

Należy odnotować, że Polska, poprzez liczne organizacje, stypendia i rezydencje, udzieliła i nadal udziela białoruskiej kulturze na emigracji nieocenionego wsparcia. Znaczna część twórców

i projektów wymienionych w raporcie korzystała – i wciąż korzysta – ze wsparcia lub partnerstwa Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, władz lokalnych oraz wielu instytucji kultury. Centrum Mieroszewskiego finansuje projekty białoruskich twórców w ramach Otwartego Konkursu. Stałą formą pomocy jest program stypendialny Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Gaude Polonia.

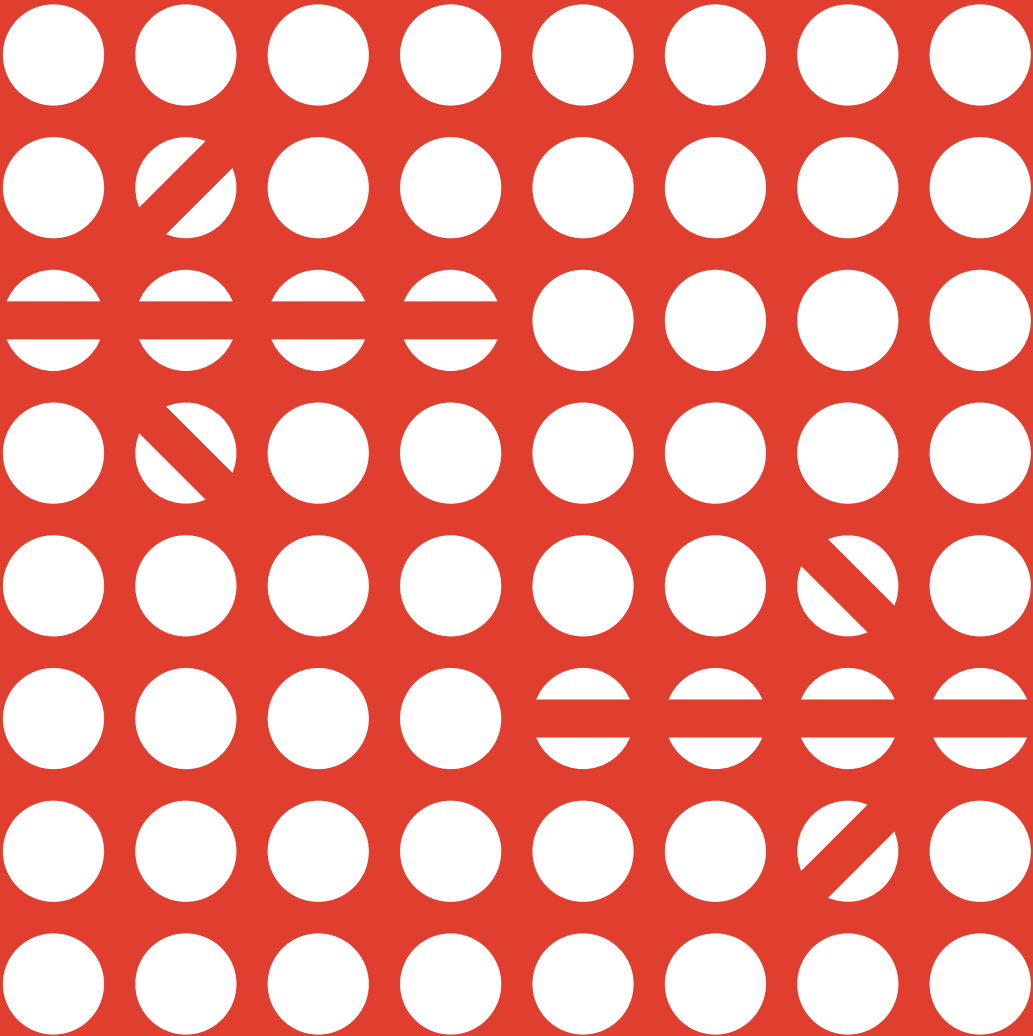
Niniejszy raport przedstawia białoruską wspólnotę kulturalną działającą w Polsce. Białoruska kultura jest prezentowana w następujących kategoriach: „Sztuki wizualne i design”, „Film”, „Literatura i przekłady”, „Muzyka i inicjatywy sceniczne”, „Teatr i performans”. Raport zawiera również przegląd inicjatyw i osób w sekcji „Ochrona dziedzictwa. Historia i pamięć. Język”. Przegląd rozpoczniemy od organizacji, których działalność nie ogranicza się do konkretnego rodzaju sztuki, ale obejmuje kilka naraz lub kulturę w ogóle. Każda sekcja, z wyjątkiem pierwszej, poprzedzona jest krótkim opisem aktualnej sytuacji, opracowanym z pomocą ekspertów. W opisach projektów i osób koncentrujemy się na działalności w Polsce.

Mamy nadzieję, że uda nam się pokazać potencjał białoruskiej społeczności kulturalnej, zwłaszcza ten niewykorzystany. Choć od 2020 roku rozwinęła się sieć współpracy między Białorusinami w Polsce, potrzebne jest bardziej systemowe podejście w jej podtrzymywaniu. Z osobami i inicjatywami wymienionymi w tekście można się skontaktować za pośrednictwem Centrum Mieroszewskiego. Jak już wspomniano, raport nie wyczerpuje problematyki, a inicjatywy pojawiają się i znikają, dlatego lista pozostaje otwarta: jesteśmy gotowi ją aktualizować na podstawie Państwa uwag w specjalnym formularzu (<https://form.mieroszewski.pl/to/kulturaBY>).

Na końcu raportu znajdują się rekomendacje dla strony polskiej dotyczące tego, jak realizować wymianę międzykulturową i czerpać z niej korzyści dla sfery kulturalnej Polski, a także przyczyniać się do wzmacniania praktyk demokratycznych w społeczeństwie białoruskim, co jest niezbędne dla przyszłości całego regionu.

Co do zasady w tekście stosujemy transkrypcję imion i nazwisk wg zasad PWN. W nawiasach umieściliśmy transkrypcje najczęściej używane przez dane osoby, by ułatwić Państwu wyszukiwanie ich w sieci. Wyjątkiem są twórcy, którzy są już obecni w polskiej przestrzeni kulturalnej, wtedy stosujemy najbardziej rozpowszechniony, spolszczony zapis.

DZIAŁALNOŚĆ WIELOKIERUNKOWA

INSTYTUCJE, PROJEKTY I INICJATYWY

WARSZAWA

BIAŁORUSKA RADA KULTURY

Wspólnota ekspertów, menedżerów i twórców, która od 2020 roku pracuje nad odbudową i rozwojem ekosystemu białoruskiej kultury w warunkach represji oraz emigracji działaczy kultury. Organizacja charytatywna non-profit, posiadająca status organizacji obrońcy praw człowieka. Od 2022 roku realizuje szeroko zakrojony program wsparcia kultury białoruskiej ArtPower Belarus, finansowany ze środków Unii Europejskiej.

Działania mają na celu w szczególności odbudowę społeczności i zaplecza materialnego umożliwiającego funkcjonowanie kultury; stworzenie nowych mechanizmów wsparcia dla twórców, menedżerów sztuki i inicjatyw kulturalnych; propagowanie znaczenia kultury jako czynnika rozwoju społecznego i tożsamości Białorusinów; analizę, badania i promocję kultury białoruskiej na arenie międzynarodowej.

Więcej informacji: byculture.org

BIAŁORUSKI DOM W WARSZAWIE

Organizacja wspiera białoruską diasporę i działa jako platforma dla inicjatyw kulturalnych, edukacyjnych i obywatelskich. Funkcjonuje w Polsce od 2011 roku i w tym czasie zorganizowała około 500 wydarzeń. Daje możliwości edukacji i rozwoju poprzez kursy, szkolenia, spotkania z ekspertami, programy podnoszenia kwalifikacji, a także organizuje konferencje, np. dotyczące edukacji Białorusinów za granicą lub rozwoju kultury. W budynku organizacji odbywają się wystawy, koncerty, pikniki, spotkania autorskie z białoruskimi artystami, pisarzami i muzykami.

Więcej informacji: belaruskidom.eu

BIAŁORUSKI HUB MŁODZIEŻOWY

Przestrzeń powstała w 2021 roku z myślą o networkingu białoruskich aktywistów i dziennikarzy, a dziś działa jako centrum obywatelsko-demokratycznego życia Białorusinów w Warszawie oraz hub dla organizacji i inicjatyw. Hub integruje społeczność wokół nieformalnej edukacji, pracy z młodzieżą, gier intelektualnych, projektów kulturalnych i inicjatyw obywatelskich.

Regularnie odbywają się tu wykłady, dyskusje, szkolenia, spotkania klubowe, wydarzenia edukacyjne i kulturalne. Co roku w przestrzeni organizowane są setki wydarzeń, które odwiedzają tysiące uczestników z Polski i innych krajów Europy. W 2025 roku zorganizowano 940 wydarzeń, które zgromadziły około 14 000 uczestników.

Przy Hubie działają programy edukacyjne i kulturalne, m.in.: Białoruska Szkoła Muzyczna, klub dla nastolatków Wyspa, klub Szto? Dzie? Kali?, społeczność białoruskiego kina Kinakoła, Klub Filozoficzny, wolontariackie inicjatywy wsparcia więźniów politycznych. Przestrzeń pełni też rolę realnego hubu dla organizacji i inicjatyw społecznych, oferując coworking, zasoby i wsparcie dla rozwoju projektów.

Więcej informacji: byhub.org

BIAŁORUSKIE MAHISTRATY

Projekt budujący wspólnoty wokół projektów kulturalnych i społecznie istotnych. Zgodnie z ideą długofalowego solidarnego wsparcia społeczność darczyńców umawia się na wspieranie wybranego białoruskiego projektu stałą kwotą przez określony czas. Pierwszy „mahistrat” – „Knihauka” – w ciągu 6 miesięcy zebrał ponad 100 tys. zł na odbudowę działalności wydawniczej Andreja Januszkiewicza w Polsce.

Mahistraty wsparły także klub dla nastolatków, białoruskojęzyczny klub sportowy oraz projekt tworzenia miejskich audioprzewodników po białorusku. Okresowo realizują inwestycje (mikrogranty) w inicjatywy książkowe, np. fundusz na przekłady hitów non-fiction i tworzenie klubów czytelniczych.

Więcej informacji: mahistrat.byculture.org

BUDŻMA BIEŁARUSAMI!

Działalność organizacji społeczno-kulturalnej powstałej w 2008 roku jest ukierunkowana na pogłębianie tożsamości narodowej Białorusinów oraz popularyzację języka i współczesnej białoruskiej kultury. Jednym z obszarów jej zainteresowań jest działalność medialno-edukacyjna poprzez stronę internetową, na której opisywane są wydarzenia i trendy w kulturze białoruskiej.

Budźma Biełarusami! zorganizowała kilkaset imprez z udziałem literatów, muzyków i artystów, w tym projekty partnerskie ze środowiskami twórczymi i organizacjami kulturalnymi, a także stworzyła szeroką sieć menedżerów i ekspertów.

Więcej informacji: budzma.org

CENTRUM BIAŁORUSKIEJ SOLIDARNOŚCI

Centrum pomocowe i integracyjne wspierające osoby zmuszone do przeprowadzki do Polski z powodu represji na Białorusi lub wojny w Ukrainie. Podstawową misją jest wsparcie społeczne i prawne Białorusinów w Polsce (porady prawne itp.). Centrum uczestniczy również w projektach edukacyjnych i twórczych sprzyjających zachowaniu i rozwojowi białoruskiej kultury, języka i praktyk artystycznych na emigracji. Organizuje szkołę, w której dzieci uczą się języka polskiego, białoruskiego i angielskiego, a także zajęcia twórcze dla dzieci i dorosłych – m.in. z zakresu edukacji muzycznej i fotograficznej.

Więcej informacji: belaruscenter.eu

DOM TWÓRCÓW

Inicjatywa powstała w 2021 roku, aby wspierać i rehabilitować białoruskich artystów na emigracji i na Białorusi oraz promować ich twórczość. Jest miejscem realizacji nowych projektów, gdzie artyści mogą rozwijać się, odzyskiwać siły i wymieniać doświadczenia w bezpiecznym i wspierającym środowisku. Organizuje rezydencje artystyczne, teatralne i muzyczne, wystawy, spektakle, koncerty, treningi psychologiczne i kursy mistrzowskie.

Więcej informacji: domtvorcau.com

FORUM ORGANIZACJI KULTURALNYCH

Profesjonalna platforma współpracy między białoruskimi podmiotami kulturalnymi, zrzesza dziś ponad 20 różnych organizacji. Stanowi przestrzeń dialogu i wspólnego planowania. Podczas spotkań (dwa razy w roku) omawiane są wspólne strategie rozwoju i promocji kultury, kwestie finansowania i wspierania projektów, a także tworzone są wspólne projekty i formaty współpracy.

Więcej informacji: byculture.org/forum-organizacyjny

FREE BELARUS CENTER

Centrum wsparcia Białorusinów założone w Kijowie w 2020 roku; od 2022 roku działa także w Warszawie. Organizuje duże wydarzenia publiczne i gromadzi wokół nich białoruską wspólnotę oraz polską publiczność. Flagowym projektem kulturalnym jest Hučna Fest w Warszawie, mający na celu zwiększenie widoczności Białorusinów i pokazanie,

kim współcześnie są. Jest też jednym z organizatorów corocznego białorusko-ukraińskiego Forum im. Ostrogskich w Ukrainie.

Więcej informacji: freebelaruscenter.org

GRONKA

Platforma crowdfundingowa stworzona w celu wspierania pomysłów i projektów białoruskich autorów, twórców i inicjatyw społecznych: od książek i podcastów po projekty edukacyjne i kulturalne. Umożliwia pozyskanie finansowania bezpośrednio od odbiorców, bez skomplikowanych procedur biurokratycznych. Uruchomiona w lipcu 2024 roku platforma pomogła już w realizacji szeregu białoruskich projektów.

Więcej informacji: gronka.org

HOŻSPACE

Przestrzeń coworkingowa, która reklamuje się jako „przestrzeń dla Twojej inicjatywy”. Regularnie są tam organizowane spotkania, kursy, warsztaty i wydarzenia kulturalne (język, śpiew, wystąpienia publiczne, zajęcia kreatywne itp.). Wśród jej własnych projektów znajduje się internetowa aukcja sztuki *Będą święta!*. Dochód z niej przeznaczono na organizację wydarzeń świątecznych i zakup prezentów dla dzieci z białoruskich rodzin na przymusowej emigracji.

Więcej informacji: [instagram.com/hozaspace/](https://www.instagram.com/hozaspace/)

KLUB BIAŁORUSKICH MECENASÓW

Wspólnota prywatnych darczyńców stworzona w celu regularnego i strategicznego wspierania białoruskiej kultury, edukacji i inicjatyw obywatelskich. Działa jako długoterminowy mechanizm solidarnego finansowania, a nie doraźnych zbiórek. Uczestnicy dokonują regularnych wpłat, z których finansowane są projekty kulturalne i edukacyjne. Funkcjonuje w oparciu o zasady przejrzystości, zaufania i wspólnego podejmowania decyzji o kierunkach wsparcia.

Osobnym nurtem jest odzyskiwanie i ochrona artefaktów kultury. Dzięki wysiłkom wspólnoty wykupiono obiekty i archiwa z prywatnych kolekcji – także te uznawane za

utracone. Wiedza o pozyskanych artefaktach jest popularyzowana poprzez wykłady, wystawy i badania.

Więcej informacji: miecenat.org

KWATERA 27

Przestrzeń eventowo-artystyczna wykorzystywana do wydarzeń, sesji foto i video oraz warsztatów.

Więcej informacji: [instagram.com/kwaterna.27](https://www.instagram.com/kwaterna.27)

KSZTAŁT

Niezależna białoruska społeczność undergroundowa, która samodzielnie organizuje wydarzenia, przede wszystkim koncerty, ale zajmuje się także tekstami i kulturą wizualną. Zespół organizuje występy białoruskich muzyków, często w nietypowych miejscach, włącza do składu polskich artystów, przywiązuje dużą wagę do strony wizualnej (plakaty, fonty, oświetlenie sali) i ogólnego wrażenia z uczestnictwa w wydarzeniu. Wieczory *Kształt słowa* są związane z literaturą i tekstem; odbywają się też wystawy i projekty interdyscyplinarne.

Więcej informacji: [instagram.com/kstalt.kstalt](https://www.instagram.com/kstalt.kstalt)

MIT SPACE

Przestrzeń przeznaczona na wydarzenia, która posiada własny program kulturalny, a także służy jako miejsce spotkań kulturalnych i edukacyjnych innych organizacji i inicjatyw – od wykładów, konferencji, kursów mistrzowskich po koncerty kameralne.

Więcej informacji: mitspace.pl

PROJEKT MEDIALNY „FRONT KULTURALNY”

Specjalny projekt medialny Reform.news, który stale pisze o kulturze białoruskiej. Do jego celów należy analiza i kształtowanie krajobrazu wydarzeń kulturalnych w Polsce. Redakcja relacjonowała działalność festiwalu filmów białoruskich Bulbamovie w Warszawie,

Festiwalu Przebudzonych TUTAKA na Białostocczyźnie, wspólne projekty wystawiennicze białoruskich i polskich artystów i kuratorów oraz inne wydarzenia. Osobnym projektem jest cykl reportaży wideo *Artefakty. Muzeum Wolnej Białorusi* o obiektach znajdujących się w zbiorach muzeum. Portal był partnerem informacyjnym Nagrody Literackiej im. Jerzego Giedroycia, polskiej dystrybucji filmu *Pod szarym niebem* Mary Tamkowicz oraz projektu wystawienniczego *Najwyższa forma sztuki* w Galerii Promocyjnej w Warszawie. Współpracuje z Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN.

Więcej informacji: reform.news/category/culture

SEKTOR

Utworzona w 2022 roku jako kanał na Telegramie, a później jako strona internetowa, inicjatywa medialna gromadzi oferty dla białoruskich artystów, kultury i sektora publicznego. Dostarcza informacji o grantach, rezydencjach, konkursach, stażach i programach edukacji nieformalnej. Służy jako miejsce do ogłaszania programów międzynarodowych oraz prezentowania białoruskich twórców, organizacji kulturalnych i publicznych.

Więcej informacji: sektor.online

BIAŁYSTOK I PODLASIE

BIAŁORUSKIE TOWARZYSTWO SPOŁECZNO-KULTURALNE W POLSCE

Jedna z największych organizacji białoruskiej mniejszości narodowej w Polsce, działająca od 1956 roku. Prowadzi działalność kulturalno-oświatową: popularyzuje białoruską kulturę, tradycje i historię w Polsce, wspiera język białoruski oraz życie kulturalne wspólnoty. Organizuje imprezy, koła zainteresowań i festiwale, takie jak Ogólnopolski Festiwal „Piosenka Białoruska”, a także współorganizuje wydarzenia, m.in. Muzyczne Dialogi nad Bugiem w Mielniku.

Więcej informacji: facebook.com/btsk.zg/

CENTRUM KULTURY BIAŁORUSKIEJ W BIAŁYMSTOKU

Wojewódzka instytucja kultury, oficjalnie uruchomiona w 2024 roku. Jej misją jest popularyzacja białoruskiej kultury w Polsce oraz wszechstronny rozwój społeczno-kulturalny białoruskiej mniejszości narodowej. Prowadzi działalność: artystyczną (koncerty, festiwale, konkursy, wystawy), edukacyjną (spotkania, warsztaty, seminaria, konferencje), badawczą oraz archiwalno-biblioteczną (gromadzenie materiałów i dokumentów), wydawniczą i informacyjną, a także integracyjną (integracja i adaptacja białoruskiej diaspory w społeczności lokalnej). Współpracuje z NGO, instytucjami kultury, samorządami i partnerami zagranicznymi.

Więcej informacji: ckb.bialystok.pl

FESTIWAL TUTAKA, GRÓDEK

Duży letni festiwal niezależnej kultury białoruskiej na Białostocczyźnie, odbywający się na polanie Boryk w pobliżu Gródka, ok. 30 km od Białegostoku. Program obejmuje koncerty, spektakle teatralne i performansy, pokazy filmowe, rozmowy publiczne i dyskusje, warsztaty oraz osobny program dla dzieci. Festiwal jest miejscem spotkania białoruskiej diaspory i białoruskiej mniejszości w Polsce; prezentują się na nim NGO oraz inicjatywy obywatelskie. Oferuje formułę kempingową. W 2025 roku odbył się po raz piąty; co roku odwiedza go ok. 5 tys. osób, a ok. 10 tys. ogląda transmisje online.

Więcej informacji: tutakafest.org

FUNDACJA TUTAKA

Organizacja kulturalna promująca białoruską kulturę, także jej regionalny wariant na Białostocczyźnie, wśród szerokiej publiczności w Polsce. Flagowe wydarzenia to Festiwal Przebudzonych Tutaka, regularnie odbywający się na Podlasiu, festiwal Jesień Bardów oraz konkurs recytatorski z okazji Dnia Języka Ojczystego.

Więcej informacji: tutaka.org

HUB NOWA ZIEMIA

Przestrzeń, w której Białorusini mogą bezpłatnie organizować spotkania publiczne, projekty społeczne, zajęcia edukacyjne i wydarzenia kulturalne, a także korzystać z pomieszczeń

oraz wyposażenia. Celem jest zapewnienie miejsca i infrastruktury białoruskim inicjatywom w Białymstoku.

Więcej informacji: belhub.pl

OKNO NA WSCHÓD

Misją fundacji jest integrowanie społeczności migrantów, mieszkańców regionów peryferyjnych i osób bezrobotnych, a także wspieranie dobrosąsiedzkich relacji Polski z krajami Europy Wschodniej. Działania realizowane są poprzez spotkania, wydarzenia wspólnotowe oraz formaty kulturalno-edukacyjne. Część inicjatyw organizacji ukierunkowana jest na popularyzację dziedzictwa, tradycji, języka i różnorodności kulturowej regionu, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży.

Więcej informacji: onw.org.pl

STARA SZKOŁA, GMINA ZBUCZYN NA STYKU WOJEWÓDZTW MAZOWIECKIEGO, PODLASKIEGO I LUBELSKIEGO

Inicjatywa białoruskiej artystki i ilustratorki Aksany Hatałskiej (Oksana Gatałskaya), która wraz z zespołem tworzy rezydencję kulturalno-naukową na bazie starej drewnianej szkoły z 1942 roku. Budynek znajdował się we wsi Bzów i został przekazany przez władze lokalne bezpłatnie, pod warunkiem przeniesienia go na inną działkę. Jest to miejsce dla artystów i badaczy, a także dla osób w trudnej sytuacji – osób z niepełnosprawnościami, osób wychodzących z uzależnień, uchodźców, w tym Białorusinów i Ukraińców. W planach jest stworzenie wielofunkcyjnej infrastruktury, na którą składałyby się: pracownie i studia (w tym studio nagrań), studio fotograficzne, pracownia nowych technologii, sala wystawowa i konferencyjna.

Więcej informacji: old-school.pl

VILLA SOKRATES, KRYNKI

Fundacja społeczno-kulturalna kierowana przez artystę Leona Tarasewicza, zarejestrowana w 2009 roku. Wspiera i rozwija kulturę białoruską, polską oraz ogólnoeuropejską, w szczególności chroni dziedzictwo pisarza i publicysty Sokrata Janowicza. Obszary działań obejmują: wspieranie białoruskich i polskich twórców oraz intelektualistów; organizację spotkań kulturalnych, występów i warsztatów; popularyzację literatury, sztuki i tradycji;

sprzysianie współpracy międzynarodowej. Fundacja realizuje również inicjatywy badawcze i archiwalne na rzecz zachowania historii oraz tradycji regionu.

Więcej informacji: facebook.com/FundacjaVillaSokrates/

KRAKÓW

BIAŁORUSKIE STOWARZYSZENIE „KROK”

Organizuje wydarzenia kulturalne dla diaspory i wspiera białoruskie inicjatywy w mieście. Działa na rzecz rozwoju, zachowania i promocji białoruskiego dziedzictwa kulturowego, kultury współczesnej oraz historii Białorusi, a także wspierania dialogu i współpracy międzykulturowej. Funkcjonuje jako *event team* białoruskiej diaspory w Krakowie; jest organizatorem i partnerem miejskich wydarzeń integracyjnych, np. pikniku Letucień.

Więcej informacji: facebook.com/krok.krakow/

PIKNIK LETUCIEN

Bezpłatny letni festiwal-piknik białoruskiej diaspory. Cechą charakterystyczną jest formuła „miasteczka” z kilkoma scenami i strefami tematycznymi, gdzie można słuchać muzyki, jeść, poznawać ludzi, brać udział w warsztatach i korzystać z atrakcji dla dzieci. W programie są koncerty i sety DJ-skie na kilku scenach, food-court z białoruskimi potrawami, jarmark rzemieślników, warsztaty, strefa dziecięca i strefa wypoczynku. W 2025 roku festiwal odbył się po raz szósty i zgromadził ponad 5 tys. uczestników.

Więcej informacji: ltn.pl

LUBLIN

PRZESTRZEŃ BIAŁORUSKIEJ KULTURY DOSWIED

Centrum kultury białoruskiej działające od 2022 roku; organizuje publiczne wydarzenia kulturalne: spotkania literackie, rozmowy, warsztaty, a także projekty teatralne i międzydyscyplinarne. Prowadzi klub literacki, spotkania z białoruskimi pisarzami, cykle wydarzeń we współpracy z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, laboratoria teatralne i tekstowe oraz pokazy na partnerskich scenach, wśród których znajdują się lubelskie instytucje kultury i edukacji.

Więcej informacji: [facebook.com/doswied/?locale=mt_MT](https://www.facebook.com/doswied/?locale=mt_MT)

POZNAŃ

PAKOJ_202

Przestrzeń społecznościowa, w której odbywają się imprezy, spotkania edukacyjne i różnorodne eventy, spotkania, rozmowy, kluby, warsztaty.

Więcej informacji: [facebook.com/Pakoj202/](https://www.facebook.com/Pakoj202/)

WIELOKULTUROWA FUNDACJA „DZIEJA”

Inicjatywa organizuje koncerty białoruskich artystów w Poznaniu, rozwija bazę lokalnych projektów artystycznych i stara się łączyć twórców oraz niszowe organizacje kulturalne w celu tworzenia wspólnych projektów.

Więcej informacji: <https://www.facebook.com/dziejapl>

TRÓJMIASTO

BIAŁORUSKIE TOWARZYSTWO KULTURALNE „CHATKA”, GDAŃSK

Jedna z najstarszych białoruskich organizacji na Pomorzu; od ok. 30 lat reprezentuje i integruje białoruską społeczność w Trójmieście. Misją jest zachowanie białoruskiej tożsamości, rozwój języka i kultury, a także współpraca z artystami i naukowcami z Polski oraz Białorusi.

Organizuje wydarzenia kulturalne dla wspólnoty: wieczory literackie, tradycyjne obchody świąt narodowych, wystawy, konferencje i festiwale, spotkania autorskie i dyskusje związane z Nagrodą im. Jerzego Giedroycia. Rozwija partnerstwa z instytucjami, co pozwoliło m.in. uruchomić „białoruską półkę” w Bibliotece Gdańskiej.

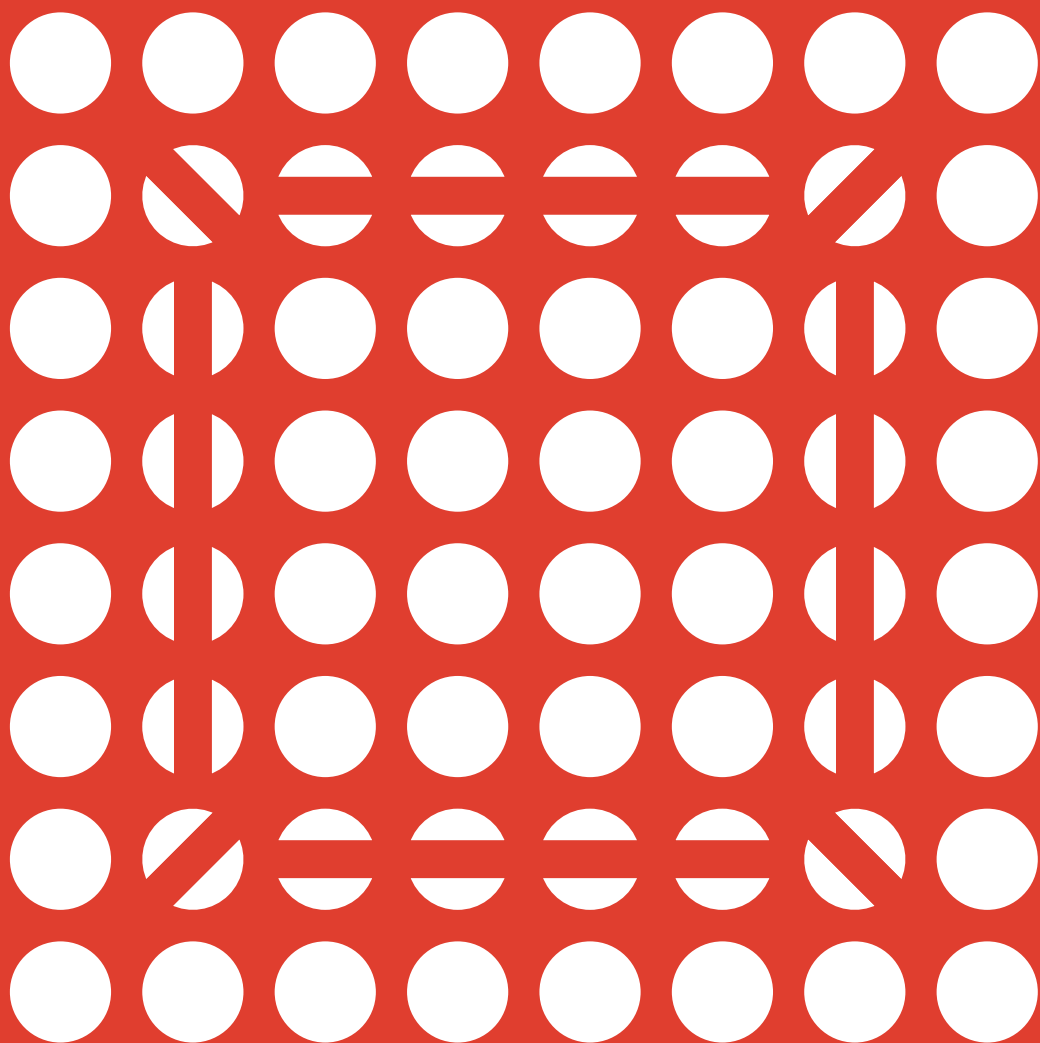
Więcej informacji: btkchatka.org

MARAFEST, Sopot

Letni festiwal muzyczno-kulturalny nad morzem, tworzony przez organizatorów z białoruskich środowisk w Polsce, w którym, obok koncertów, budowana jest atmosfera wspólnego spotkania „ludzi dobrej woli”. Program obejmuje różnorodną muzykę – od alternatywy po elektronikę – często na dwóch scenach. Wydarzeniu towarzyszy jarmark. W 2025 roku odbył się po raz czwarty.

Więcej informacji: marafest.pl

SZTUKI WIZUALNE I DESIGN

Geografia miast, w których mieszkają i działają białoruscy artyści, projektanci oraz kuratorzy, po wydarzeniach 2020 roku wyraźnie się rozszerzyła. Dziś w zasadzie w każdym dużym polskim mieście można spotkać przedstawicieli białoruskiej wspólnoty artystycznej.

Według kuratora o białoruskich korzeniach Andreja Durejki w Polsce działa ponad 70 twórców sztuki wizualnych. Jego zdaniem represje i konieczność emigracji zasadniczo zmieniły białoruską sztukę. Kuratorka i art-menedżerka Wolha Mżelskaja potwierdza: dla wielu osób emigracja – mówimy tu głównie o wyjeździe po 2020 roku – stała się silnym impulsem do rozwoju.

Białorusinka Jana Szostak została laureatką nagrody Paszport „Polityki” w 2021 roku; Ala Sawaszewicz otrzymała nominację do Paszportu „Polityki” trzy lata później; Białorusini i Białorusinki uczestniczyli w kilku wystawach Warsaw Gallery Weekend 2024; Antanina Sciebur była jedną z kuratorek wystawy *O czym wspólnie marzymy?* w Zachęcie; duet fotograficzny Kanaplev+Leydik został zaproszony do wystawy polskiej fotografii *Oczy moje zwodzą pszczoły* w Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski; w 2025 roku artystki i projektantki Kanva, Tasza Kacuba i Kaciaryna Niesciarowicz wzięły udział w pokazie polskiej mody *East Bound* w Brukseli w ramach programu kulturalnego polskiej prezydencji w Radzie UE; galeria Jednostka rozpoczęła współpracę z fotografką Saszą Wialiczką. To tylko część przykładów świadczących o włączaniu się białoruskich twórców w lokalny przemysł artystyczny.

Początkowo artyści zajmowali pozycję „nomadyczną”, ale z czasem, gdy stało się jasne, że na Białorusi nie będzie szybkich zmian, coraz bardziej się integrowali i dziś są widoczni na najważniejszych polskich festiwalach, w najstynniejszych muzeach i galeriach, a także jako autorzy własnych, prywatnych inicjatyw. W pierwszych 2–3 latach był to w dużej mierze ruch protestacyjny, podejmowano tematykę traumy, walki z dyktaturą i więźniów politycznych. Nurt ten wciąż jest obecny, choć już mniejszym stopniu, i sztuka nie jest już tylko wypowiedzią polityczną.

Wielu białoruskim artystom emigracja do Polski dała nowe możliwości rozwoju, ale na razie jest za wcześnie na analizę tego zjawiska. Wolha Mżelskaja zauważa jednak, że białoruscy artyści i kuratorzy w Polsce osiągają coraz lepsze wyniki, a niektóre białoruskie nazwiska stają się coraz bardziej rozpoznawalne.

Według Andreja Durejki szczególnie widoczne są: temat wojny Rosji przeciw Ukrainie, ruch feministyczny oraz wątek ekologiczny. Ten ostatni wiąże się ściśle z folklorem i tradycjami narodowymi, do których, z potrzeby samoidentyfikacji i samoochrony w nowych okolicznościach, wielu twórców zwróciło się właśnie w ostatnich latach. Po 2020 roku ukształtowała się bardziej uporządkowana sieć współpracy i komunikacji; powstały instytucje i rezydencje (część z nich równie szybko zniknęła). Wyraźnie rozwinęło się też białoruskie środowisko kuratorskie, które skutecznie włącza się w projekty polskich instytucji.

Taką reprezentację i recepcję białoruskiej sztuki wizualnej, zdaniem Wolhi Mżelskiej, trudno sobie wyobrazić nawet w wielokulturowym Berlinie, choć liczba białoruskich autorów w Niemczech jest niewiele mniejsza niż w Polsce. Mimo to część artystów z różnych przyczyn nie zdołała dostosować się do nowej rzeczywistości i wpisać w lokalny kontekst, przez co nie wychodzą oni poza krąg diaspory.

Właśnie w sztukach wizualnych pytanie o samoidentyfikację staje się najbardziej palące: w jaki sposób, biorąc pod uwagę dzisiejszą dynamikę rozwoju kultury wizualnej, białoruscy artyści, którzy zrealizują się w Polsce, będą identyfikować się w przyszłości?

INSTYTUCJE, PROJEKTY I INICJATYWY

WARSZAWA

ART PROJECT REVOLUTION

Współczesna interdyscyplinarna inicjatywa kulturalna wykorzystująca sztukę jako narzędzie walki przeciw dyskryminacji i w obronie praw człowieka. Tworzy platformę do dyskusji nad złożonymi tematami społeczno-politycznymi poza oficjalnymi instytucjami. Wspiera twórców-migrantów oraz wzmacnia głosy artystów, których prac nie można prezentować w kraju pochodzenia.

W projektach publicznych poruszane są kwestie ochrony praw człowieka, praw uchodźców oraz temat wojny przeciwko Ukrainie. Fundacja produkuje i prezentuje krótkie filmy artystyczne o wydarzeniach na Białorusi, prawach osób LGBTQ+, uchodźców i innych grup; organizuje wystawy oraz premiery z materiałami multimedialnymi.

Więcej informacji: artprojectrevolution.com

DOM BOCIANÓW

Przestrzeń Wolhy Kardasz, w której sprzedawane są wyroby białoruskich projektantów i projektantek, w tym także samej Wolhy. Można tu zapoznać się z twórczością artystów, projektantów mebli, odzieży i akcesoriów z Białorusi, kupić ubrania, biżuterię i obrazy, a także zamówić meble według dostępnych wzorów. Odbývają się tu również wydarzenia kulturalne – warsztaty i spotkania. Wcześniej Wolha Kardasz prowadziła własny sklep w Mińsku. Charakterystycznym symbolem jej projektów jest bocian, od którego wzięła się nazwa tej przestrzeni.

Więcej informacji: [instagram.com/house.of.storks.space](https://www.instagram.com/house.of.storks.space)

ETYKA

Projekt tworzący odzież i ozdoby. Założony w Mińsku w 2020 roku, od 2023 działa w Polsce. Koncepcja mody zrównoważonej łączy się tu z reinterpretowanymi tradycyjnymi

białoruskimi rzemiosłami (haft, tkactwo, dziewiarstwo itd.) – w celu zachowania i promocji białoruskiej kultury.

Więcej informacji: proektetika.com

FSZ1: BIAŁORUSKA PLATFORMA FOTOGRAFICZNA

Niezależna inicjatywa kulturalna i przestrzeń internetowa poświęcona białoruskiej fotografii współczesnej i kulturze wizualnej. Projekt założony na Białorusi w 2016 roku; działał przede wszystkim jako szkoła fotografii, a w 2023 roku wznowił działalność w Warszawie. Dziś jest to platforma, której podstawowym celem jest integrowanie fotografów z Białorusi oraz tworzenie przestrzeni i warunków dla rozwoju twórczości fotograficznej. Organizuje spotkania, dyskusje i wydarzenia edukacyjne: wykłady i warsztaty. Buduje społeczność, pomaga autorom zaistnieć i rozwija międzynarodowe kontakty.

Więcej informacji: facebook.com/fsh1minsk

KANVA

Marka modowa projektantki Nasty Wasiuczenki, założona w Mińsku w 2018 roku, a dziś działająca w Polsce. Poprzez modę artystka bada kulturowy kod Białorusi i łączy dawne białoruskie tradycje i symbole ze współczesną estetyką. KANVA przekształca symbole sztuki ludowej w akcesoria do noszenia oraz dekoracyjne wyroby do domu. Marka sprzedaje również specjalny zestaw do samodzielnego wykonania pająka ze słomy – znanej ozdoby białoruskiej kultury ludowej.

Więcej informacji: kanvakasciume.com

SALIVA LIVE

Międzynarodowa platforma online o sztuce współczesnej, działająca jako „cyfrowe archiwum i okno medialne” dla wydarzeń wystawienniczych, pomagająca poszerzać ich publiczność. Wykorzystuje narzędzia sztucznej inteligencji. Dokumentuje i prezentuje w formacie online wystawy z różnych krajów, przygotowuje streszczenia i opisy AI oraz wywiady z osobami ze świata sztuki. Przyjmuje zgłoszenia projektów wystawienniczych do publikacji. Platformę założył artysta Jura Szust, redaktorką jest Palina Szustka.

Więcej informacji: saliva.live

TSUDA

Konceptualna marka modowa o „wiejskiej duszy” i futurystyczno-współczesnej estetyce. Rozpoznawalna dzięki upcyklingowym wyrobom z vintage’owych firanek, naiwnym ozdobom z traktorem (stylizowanym agrarnym symbolem) oraz ubraniom inspirowanym życiem na wsi. Nazwa pochodzi od białoruskiego słowa „cud” (*цуд*) i oddaje niezwykłość wpisaną w każdy wyrób.

Więcej informacji: tsudaproject.com

VARTA

Projekt na styku kultury i świata cyfrowego, którego celem jest utrwalanie i dokumentowanie ekspozycji z udziałem białoruskich artystów i kuratorów w formie panoram 360°. Chodzi o zachowanie historycznych momentów szybko znikających wystaw – tak, aby z dowolnego miejsca na świecie można było zobaczyć wydarzenia, w których uczestniczą białoruscy twórcy.

Więcej informacji: instagram.com/varta.digital

ZNIVIEN

Białoruska marka odzieżowa o wyraźnym białoruskim charakterze.

Więcej informacji: znivien.pl

BIAŁYSTOK I PODLASIE

FUNDACJA MOCHNARTE, MOCHNATE

Centrum sztuki i rezydencja na Podlasiu, we wsi Mochnate (gmina Hajnówka), w pobliżu Puszczy Białowieskiej i granicy z Białorusią. Organizuje wystawy sztuki współczesnej i rezydencje artystyczne, buduje kolekcję, współpracuje z białoruskimi artystkami i artystami oraz wspiera młodych twórców z Białorusi. Fundacja dysponuje własną infrastrukturą: dom przeniesiono i zmontowano z powrotem w 2022 roku.

Więcej informacji: mochnarte.org

LUBLIN

TRZYMAJ

Przestrzeń sztuki i miejsce wydarzeń w centrum Lublina, tworzone i prowadzone przez artystkę Wikę Kaladziuk. Odbývają się tu wystawy, koncerty, performanse, imprezy taneczne i poetyckie. Organizatorzy podkreślają, że nie jest to fundacja ani stowarzyszenie i nie korzysta z dotacji; wiele wydarzeń jest bezpłatnych lub pobierane są dobrowolne wpłaty.

Więcej informacji: facebook.com/TrzyMaj22

POZNAŃ

GREY MANDORLA STUDIO

Autonomiczna przestrzeń artystyczna i pracownia działająca jako *artist-run space* – kreatywny hub i miejsce spotkań twórców, badaczy oraz studentów. Założona przez artystę i kuratora Siarhieja Szabochina, umożliwia realizację projektów, wystaw, rezydencji i dyskusji poza tradycyjnymi instytucjami. Sprzyja powiązaniom między polską a wschodnioeuropejską sceną artystyczną.

Organizuje wystawy indywidualne i zbiorowe (np. Duet Exhibition); prowadzi rezydencje i prezentacje dla twórców białoruskich i międzynarodowych (Kalektar Residence, PerspAKTIV i inne); jest przestrzenią spotkań dla migrantów i środowiska artystycznego; analizuje lokalny kontekst poprzez wystawy i dyskusje.

Więcej informacji: studio.gmroom.org

KALEKTAR

Platforma badawcza, która archiwizuje, analizuje i popularyzuje białoruską sztukę współczesną. Powstała z inicjatywy Siarhieja Kiruszczanki, Alaksieja Barysionka i Siarhieja Szabochina. Projekt powstał w związku z planami stworzenia muzeum sztuki współczesnej na Białorusi. Stara się kompensować brak instytucjonalnego wsparcia i systemowej prezentacji białoruskiej sztuki współczesnej: buduje otwarte archiwum fizyczne i wirtualne dotyczące sztuki różnych okresów, z naciskiem na aktualne tendencje; tworzy język opisu

i zapewnia miejsce do prowadzenia badań. Wspiera białoruską społeczność ekspercką poprzez Residence Kalektar w Poznaniu (wspólnie z przestrzenią Domie).

Więcej informacji: kalektar.org

KLUBOKAWIARNIA MY

Wspólnotowa klubokawiarnia w centrum Poznania – jeden z węzłów kulturalnych młodej białoruskiej diaspory i jej środowiska artystycznego. Prowadzi program kulturalny: spotkania z twórcami, wystawy, wykłady, koncerty, sety DJ-skie, stand-upy; organizuje warsztaty dla dzieci i dorosłych, także po białorusku; staje się miejscem białoruskich wydarzeń miejskich; wspiera nowe inicjatywy. Stanowi przestrzeń integracji kulturalnej i samoorganizacji, czyniąc białoruską społeczność w Poznaniu widoczną.

Więcej informacji: [instagram.com/my_namiejscu](https://www.instagram.com/my_namiejscu)

KUT

Inicjatywa rozwija kulturę, sztukę i praktyki wspólnotowe, kładąc nacisk na dialog, inkluzywność i wymianę międzykulturową – również z udziałem społeczności białoruskiej. Przestrzeń służy wymianie doświadczeń oraz realizacji projektów artystycznych i kreatywnych „laboratoriów”, a także współpracy międzynarodowej i interdyscyplinarnej. Zapewnia także widoczność inicjatywom kulturalnym migrantów, wspierając „ciche” procesy: spotkania, formaty edukacyjne i kreatywne oraz dialog kulturalny.

Więcej informacji: kut.ngo

ALESPUSHKIN.COM

Projekt poświęcony upamiętnianiu artysty Alesia Puszkina, który zmarł tragicznie w białoruskim więzieniu. W ramach inicjatywy tworzona i rozwijana jest jego strona osobista, digitalizowany jest zasób prac artysty oraz rozwijane są kanały komunikacji służące systemowemu zachowaniu, dokumentowaniu i popularyzacji spuścizny Puszkina. Z okazji 60. rocznicy urodzin artysty zespół zorganizował wystawę *Zostać* w Muzeum Wolnej Białorusi w Warszawie. W przygotowaniu jest katalog prac twórcy.

Więcej informacji: alespushkin.com

ARCHIWUM VEHA

Cyfrowe archiwum białoruskiej fotografii wernakularnej (amatorskiej/rodzinnej) XX wieku, które gromadzi i publikuje zdjęcia wykonane na terytorium dzisiejszej Białorusi, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów do 1980 roku. Kataloguje, opisuje i publikuje zdigitalizowane fotografie z prywatnych archiwów rodzinnych; bada i interpretuje „wizualną historię codzienności”; wydaje książki oraz organizuje wystawy i prezentacje. Współpracuje z kuratorami, badaczami i studentami w obszarach archiwów domowych/społecznych, dekolonizacji i badań nad białoruskim archiwum. We współpracy z Centrum Kultury Białoruskiej w Białymstoku przygotowano książkę *Ruiny Białorusi*, której premiera odbyła się w 2025 roku w Galerii Arsenał w Białymstoku.

Więcej informacji: veha-archive.org

MARAMORA

Start-up i nowoczesna przestrzeń cyfrowa – mobilna aplikacja B2C na iOS, którą użytkownik może dostosować do siebie. Łączy współczesne dzieła sztuki z 5–15-minutowymi praktykami i ćwiczeniami opartymi na neuronauce, aby sztuka stała się prostą i codzienną częścią regeneracji. Prowadzi regularny newsletter e-mailowy.

Więcej informacji: maramora.art

AUTORZY

WARSZAWA

ABIERAMOK WIKTAR (ABERAMOK VIKTAR)

Artysta wizualny pracujący w grafice i malarstwie, ilustrator (m.in. we współpracy z magazynem „Kontakt”), korzysta także z narzędzi 3D. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Jego twórczość jest zapisem doświadczenia stałego przemieszczania się, ucieczki i życia w trudnych warunkach, w tym doświadczenia zatrzymania i aresztu. Swoje prace postrzega jako „mapy” i „ślady” przebytych podróży. Laureat konkursu Generali oraz konkursu warszawskiej ASP *Rozwiń skrzydła z lwem*. Brał udział w biennale Bielska Jesień; jego projekt *Przodkowie* był pokazywany w Białoruskim Domu w Warszawie.

ACIASAU ALAKSANDR (ATYASOV ALEKS)

Artysta, rzeźbiarz i projektant. Zajmuje się malarstwem i mediami trójwymiarowymi (rzeźba, ceramika). Jednym z jego najważniejszych obszarów zainteresowań jest obserwacja, jak to, co cyfrowe, staje się „święte”: w serii *Wierzę w algorytm* zastanawia się nad fuzją wiary i technologii, nad tym, jak ludzie coraz częściej poszukują sensu i wsparcia „w ekranach” i algorytmach. Uczestnik rezydencji artystycznej w Domu Kultury Dorożkarnia oraz wystawy zbiorowej *Cień* podczas Festiwalu Kultury Białoruskiej Młodoży „Kulok” w Warszawie.

ADAMAU ALAKSANDR (ADAMAU ALEXANDER)

Interdyscyplinarny artysta i scenograf, członek grupy artystycznej Shklatar. Pracuje z rzeźbą, instalacjami i designem obiektowym. Poprzez ergonomiczne formy, „medyczną” estetykę, sterylność i standaryzowane narzędzia bada, jak troska, bezpieczeństwo i systemy „ochronne” mogą przekształcać się w mechanizmy kontroli.

Jego solowy projekt *Hyperrealistic Mother* prezentowano w galerii Szczur w Poznaniu. Brał udział w wystawach zbiorowych w Polsce: *Szczurołap* (galeria Turnus, Warszawa), *AN7R0P0C3N* (Kraków), *Kurs Tuha* (galeria Domie, Poznań), *Piasok* (Warszawa), *When the Sun Is Low – the Shadows Are Long* (Galeria Arsenał, Białystok). Pracuje też w teatrze jako scenograf; w jego portfolio znajdują się m.in.: *EMMA* (Komuna Warszawa), *Not All of Us Will Go to Paradise* (Teatr im. Stefana Żeromskiego w Kielcach).

Więcej informacji: adamau.eu

ANIOŁAWA KSENIJA (ANIOLAVA XISHA)

Artystka i arteterapeutka. Jej najważniejszym długofalowym projektem jest – *Martyrologia białoruska / Martyrology of Belarus*: seria portretów białoruskich więźniów politycznych na tapetach, rozpoczęta po zabójstwie artysty Ramana Bandarenki w Mińsku w listopadzie 2020 roku. W ramach projektu autorka stworzyła ponad 1100 portretów, które były prezentowane w różnych krajach Europy.

ARACHOUSKAJA IRYNA (ARAKHOUSKAYA IRYNA)

Fotografka i dziennikarka, pracuje w obszarze wizualnego storytellingu, fotografii dokumentalnej i reportażu społecznego. Jej ostatnie wystawy to m.in. *Sleep Well* w Galerii Duży Pokój i na Festiwalu Interphoto w Warszawie, a także w Otwartych Pracowniach Artystycznych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu.

Więcej informacji: arakhouskaya.com

ATCIECKI JAUHIEN (ATTSETSKI YAUHEN)

Fotograf i dziennikarz zajmujący się głównie fotografią dokumentalną. Jako fotograf współpracował z UNDP, UNICEF, Czerwonym Krzyżem. Jest współzałożycielem szkoły fotografii, a obecnie białoruskiej platformy fotograficznej FSZ1. Współkurator wystawy *By Books. Białoruskie publikacje fotograficzne z biblioteki FSZ1* w Katowicach, uczestnik Festiwalu Fotografii (Fotofestiwal) w Łodzi. Jego album fotograficzny *Płoczcza Pieremien* o wydarzeniach 2020 roku został zaprezentowany w Warszawie.

BANET MARYJA ALENA (BONET MARIA ELENA), POLSKA-WŁOCHY

Artystka multidyscyplinarna, która w swojej pracy łączy fotografię analogową, wideo, rzeźbę, poezję i dźwięk. Wzmacnia ekspresję, zestawiając historyczne techniki fotograficzne ze współczesnymi strategiami pracy z obrazem i przestrzenią.

Projekt *Moja rzeka* był prezentowany w Warszawie w Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, w Krakowie w ramach festiwalu Kultura na Uchodźstwie oraz w Bydgoszczy. Projekt *Zaręczyny z morzem* został przedstawiony w Willi Decjusza w Krakowie.

Więcej informacji: maria-bonet.com

BRYJAN DASZA (BRIAN DASHA)

Artystka audiowizualna, reżyserka, kuratorka. Jej twórczość wywodzi się z pogranicza teatru, performansu i wideo, a dziś najczęściej ucieleśnia się w performansach na żywo, krótkometrażowych filmach artystycznych, kolażach wideo i szkicach wideo. W swoich pracach „przymierza” różne role i scenariusze, eksplorując reprezentację w przestrzeni prywatnej i publicznej, politykę i ciało.

Założycielka projektu artystycznego *Revolution* – interdyscyplinarnej inicjatywy, która poprzez krótkometrażowe filmy, wystawy i warsztaty porusza tematykę praw człowieka, w tym praw kobiet, osób LGBTQ+ i uchodźców, a także pracuje z doświadczeniem represji i przymusowej migracji. W Polsce prace Daszy były prezentowane na wystawie *Kwestia kobieca: 1550–2025* w Muzeum Sztuki Nowoczesnej. Projekt artystyczny *Revolution*, wraz z pracami Anastasii Rydleuskiej, był również prezentowany na wystawie *Wyrzuceni z morza na śmierć* w warszawskiej galerii HOS, gdzie Dasza pełniła funkcję kuratorki.

Więcej informacji: linktr.ee/dashabrian

BURKO-DZIEMIDZIUK ANASTASIJA (BURKO DZIEMIDZIUK ANASTASIYA)

Artystka zajmująca się głównie malarstwem i rysunkiem. Jej „ciche malarstwo” porusza tematy pamięci, tożsamości i przynależności kulturowej. W jej pracach często pojawiają się kwiaty, gałęzie, ornamenty, motywy folklorystyczne, historie osobiste (rodzinne) i „archiwa wizualne”.

Laureatka I nagrody Quadriennale Betesda; Grand Prix (*ex aequo*) III Ogólnopolskiego Konkursu Malarskiego „Moje Zakopane”; III nagrody Europejskiego Konkursu Sztuki. Jej wystawa indywidualna *Wspomnienia na dnie serca* odbyła się w ramach XX Festiwalu Otwarte Ogrody w Milanówku, a projekt *Dom pamięci* był prezentowany w Miejskiej Galerii Sztuki im. Władysława hr. Zamoyskiego w Zakopanem.

BURNASZAU HLEB (BURNASHEV GLEB)

Artysta wizualny. Jego twórczość wyrosła z fotografii dokumentalnej i artystycznej, stopniowo rozwijając się w kierunku performansu i instalacji. Burnaszau ma również doświadczenie scenograficzne w branży filmowej. Na jego język silnie wpłynęły osobiste doświadczenia (przemoc w rodzinie, emigracja rodziców) oraz wydarzenia polityczne na Białorusi.

Jednym z jego najstydniejszych projektów jest instalacja *Rytuał winy i hańby republiki*, pięciometrowa „tablica honoru” z telewizorami, na której jednocześnie wyświetlane są tzw. „filmy prześlągalne”, czyli nakręcone przez służby materiały, w których Białorusini pod przymusem przyznają się do winy. Są one archiwizowane przez artystę jako dowody przemocy i upokorzeń. Projekt powstawał od jesieni 2021 do maja 2022 roku i był prezentowany na festiwalu Miesiąc Fotografii w Krakowie. Autor projektu *Portret protestujących*, zebranego z tysięcy zdjęć twarzy uczestników białoruskich protestów.

BUSIEŁ RAZALINA (BUSEL ROZALINA)

Jako artystka wizualna pracuje głównie z ceramiką, uzupełniając ją dźwiękiem, wideo, tekstem, obiektami znalezionymi, a czasem elementami sztucznej inteligencji. Jej twórczość bada migracje, nierówności społeczne, traumę zbiorową, a przede wszystkim fizyczne i symboliczne ograniczenia, często poprzez motywy straty, żałoby, rytuału pogrzebowego i ikonografii religijnej.

W swojej twórczości Razalina prezentuje projekty instalacyjne, w których obiekty ceramiczne pełnią rolę „materialnych świadków” przemian: na przykład rozważa przeprowadzkę jako rytuał pożegnania i nowego początku, łącząc elementy ceramiczne z warstwami multimedialnymi. Jej wystawa indywidualna *Życie w zawieszeniu* odbyła się w Bydgoskim Centrum Sztuki w Bydgoszczy i była częścią wystawy zbiorowej *Let It Shine* wokół archiwum fotografii Veha w Galerii MOS w Gorzowie Wielkopolskim.

Więcej informacji: behance.net/buselrozalina

CHELDA JAN (HELDA JAN)

Rzeźbiarz i artysta interdyscyplinarny, absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, magister sztuki i filozofii. Uzyskał stopień doktora sztuki na Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku. Zajmuje się rzeźbą w drewnie, a także wykorzystuje narzędzia cyfrowe (3D/CNC). Jednym z głównych tematów jego twórczości jest pogranicze, zestawienie systemów i doświadczeń Białorusi i Europy. Jego wystawa indywidualna *Ramy czasowe* odbyła się w Dobrym Miejscu w Warszawie. Prace Jana były również prezentowane na wystawie *Kiedy słońce zachodzi – cienie są długie* w Galerii Arsenał w Białymstoku.

CHŁABA ALA (CHLABA ALYA)

Artystka i projektantka, działa na styku sztuki i mody, tworząc nowoczesne formy zakorzenione w baśniach i motywach folklorystycznych Białorusi i innych kultur. Ubiór traktuje jako formę sztuki, która wiąże się z bezpośrednią bliskością i kontaktem cielesnym z człowiekiem. Brała udział w pokazach projektowych FachLab, a także w warsztatach i wystawach Fundacji Kraina.

CIEMRA DARJA (CEMRA DARIA)

Artystka interdyscyplinarna, twórczyni sztuki konceptualnej, na pograniczu malarstwa, sztuki obiektu, twórczości rzeźbiarskiej. Jej słynną techniką jest „malarstwo rzeźbiarskie”, wykorzystujące bandaże jako materiał i metaforę. Główne tematy: trauma, pamięć, transformacja, tożsamość, doświadczenie wygnania i przemoc polityczna; swoją metodę opisuje jako przestrzeń dialogu i „odnowy”, w której rana nie jest ukrywana, ale zrozumiana.

Miała wystawy indywidualne *Lazaret* w Muzeum Wolnej Białorusi oraz *Fragile / Kruchość* w Galerii MAD Art w Poznaniu.

Więcej informacji: <https://cemra.art/>

HANCZAROU DANIĘA (HANCHAROU DANILA)

Artysta oświetlenia, scenograf, pracuje z wideo i projekcjami w projektach teatralnych i performatywnych. W Polsce angażuje się w białoruskie środowisko teatralne: jako artysta oświetlenia i projekcji bierze udział w improwizowanych spektaklach *Harold* i innych wydarzeniach Teatru Tutejszego.

HŁUSZEŃ JAUHIEN (HLUSHAN YAUHENI)

Artysta zajmujący się fotografią analogową, wideo i grafiką. Interesuje się alternatywnymi, manualnymi procesami, eksperymentami z konstrukcją aparatu i technikami druku. W jego projektach często pojawiają się motywy wojny, (bez)imiennych ofiar i ludzkiej bezbronności. Na przykład jego cykl *Nameless / Bezimienny* opowiada o życiu i śmierci, pokoju i wojnie. Wystawa tego projektu odbyła się w OFFO w Katowicach. Brał udział w wystawie *Gdzie ludzie i zwierzęta wędrują w cieniu muru* o murze granicznym i doświadczeniach migracji w Warszawskim Obserwatorium Kultury.

HRABIENNIKAWA WIKA (GRABENNIKAUJA VIKA)

Artystka wizualna zajmująca się przede wszystkim kolażem (2D/3D), ilustracją, a także wykorzystującą zdjęcia, animacje w indywidualnych pracach. Aktywistka queer fem i badaczka kultury; skupia się na ciele, reprezentacji, prawach człowieka, perspektywach queer i ruchu w kierunku niebinarnych narracji związanych z płcią. Odbyła rezydencję w BWA Wrocław, brała udział w programie dyskusyjno-prezentacyjnym TE-RAZ w Biurze Wystaw Fundacji Polskiej Sztuki Współczesnej w Warszawie.

HRYCKIEWICZ KSENIJA (GRYCKIEWICZ KSENIA)

Absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Jej językiem jest przede wszystkim malarstwo figuratywne, intymne, w którym eksploruje relacje, role w społeczności i napięcie pomiędzy władzą, empatią i troską; w ostatnich latach skupia się na głosie i ciszy oraz pracy z dźwiękiem. Jej najważniejsze wystawy indywidualne to: *Ear Piece* w Galerii Wanda w Warszawie w ramach Warsaw Gallery Weekend, *Voiceless* w Fundacji Galerii Piana w Krakowie, *Cisza jest głosem zbieraniem* w centrum sztuki Galeria EL w Elblągu.

KANAPLEV+LEYDIK (JULIJA LEJDIK I JAUHIEN KANAPLOU)

Kreatywny duet, zajmujący się fotografią i wideo. Ich działalność leży na styku projektów artystycznych, fotografii komercyjnej i społecznej. Brali udział w dużym zbiorowym projekcie

wystawienniczym *Oczy moje zwodzą pszczoły* w Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie, który pokazywał szeroki przekrój współczesnej polskiej fotografii.

Więcej informacji: kanaplevleidyk.com

KANDRACIENKA TANIA (KANDRATSENKA TANIA)

Artystka, której malarstwo jest wyraziste, jasne, z pogranicza figuratywności i abstrakcji, z dbałością o ludzką kondycję i wewnętrzne napięcie; w swoich nowych pracach często interpretuje doświadczenie „granicy”, obecności i nieobecności, emigracji oraz współczesnych przemian społeczno-politycznych. Uczestniczka projektów wystawienniczych *Border Status* w Galerii 101 Projekt w Warszawie oraz *Granice obecności* w Borowik Foundation w Warszawie.

KARNIEJENKA MARYJA (KARNEYENKA MARYJA)

Fotografka i artystka wizualna. Zajmuje się fotografią, wideo i kolażem, wykorzystując technikę mieszaną, oraz mockument (pseudodokument). Wiele uwagi poświęca badaniom i mitologizowaniu rzeczywistości, w tym folkloru miejskiego. Wydała fotoksiążkę *Rattus Sapiens*. Jest członkinią zespołu białoruskiej platformy fotograficznej FSZ1.

KASTUSIK PAWEŁ (KASTUSIK PAVEL)

Artysta zajmujący się głównie malarstwem sztalugowym i grafiką. Ukończył studia podyplomowe w Syrakuzach (Włochy), stopień doktora uzyskał na Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Brał udział w wystawie malarstwa białoruskiego *Tvor.by* w Galerii Agart w Białymstoku, w programie *Noc grafiki* w Galerii Wolno w Warszawie.

KIRWEL JARASŁAU (KIRVEL JARASLAŪ)

Artysta zajmujący się głównie malarstwem. Jego podejście do sztuki nazywa się kirwelizmem: maluje to, co naprawdę ciekawe; nie ogranicza się do środków wyrażania siebie; nie boi się „być zabawnym”; podąża, „jak ręka prowadzi”, a nie „jak w podręczniku”; stawia na jasność, kontrast i lekkie przejście od rzeczywistości w stronę własnej fantazji wizualnej. Wystawy indywidualne: *Kirvelizm* w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, *Honor Board* w Muzeum Wolnej Białorusi, *Kwiecień* w warszawskim barze Karma.

KLIP WOLHA (KLIP OLGA)

Kuratorka, konsultantka artystyczna, menadżerka kultury, autorka kursów edukacyjnych dla menadżerów sztuki i artystów. W pracy kładzie nacisk na „pomost” między sztuką a codziennością, współpracując z niedostatecznie reprezentowanymi artystami i wspierając artystów poprzez mentoring, doradztwo i pracę projektową. Galeria Olga Klip w Warszawie jest jej własną przestrzenią wystawienniczą. Tutaj powstał jej projekt kuratorski *Żywy*

pokój / Living Room. Jako ekspertka i kuratorka brała udział w MigrArt × MSN Day w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie. Stypendystka Gaude Polonia.

Więcej informacji: [instagram.com/olgaklipgallery](https://www.instagram.com/olgaklipgallery)

KOPACZ ARCIEMIJ (KOPACH ARTEMIJ)

Artysta pracujący głównie w medium rzeźby, badający człowieka poprzez plastykę głowy i portretu, dużą uwagę poświęca procesowi ceramicznemu oraz rzemiosłu jako integralnej części wypowiedzi artystycznej. Student pracowni rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, stypendysta Ministra Kultury RP za wybitne osiągnięcia. Oprócz pracy nad rzeźbą klasyczną specjalizuje się w pracach wideo i cyfrowych (sztuka wideo, instalacja wideo, animacja komputerowa). Jego debiutancka wystawa *Bez tytułu/Untitled* odbyła się w Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie. Uczestnik wystaw zbiorowych *Sztuka, pamięć, człowieczeństwo* – wystawy studentów i pedagogów Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie i Szkoły Filmowej w Łodzi, Studenckiego Biennale Małej Formy Rzeźbiarskiej w Poznaniu.

KOPACZ WIKTAR (KOPACH VIKTAR)

Rzeźbiarz. W swojej pracy koncentruje się przede wszystkim na rzeźbie monumentalnej i publicznej (kamień, marmur, granit, brąz), z tendencjami od figuratywności w pracach „kameralnych” do bardziej abstrakcyjnych, przestrzennych form w dużych obiektach. Uczestnik kilkudziesięciu międzynarodowych sympozjów, biennale i konkursów rzeźbiarskich. Jego prace w Polsce prezentowane były na wystawie Rzeźby Wysockiego i Kopacza w Hotelu Sofitel Grand Sopot, na Biennale Laboratorium Rzeźby w Centrum Praskim Koneser w Warszawie, w Galerii Młociny, na Warszawskiej Wystawie Rzeźby w Domu Artysty Plastyka, na wystawie *Zbrylenie* w warszawskiej Galerii DAP. Uczestnik Warszawskich Targów Sztuki EXPO XXI.

KOT-ZAJCAU ALAKSANDR (KOT-ZAITSAŮ ALEXANDER)

Działa na styku muzyki, fotografii i sztuk wizualnych, autor projektu fotograficznego *DOM* o doświadczeniu domu/bezdomności, pamięci i tożsamości na emigracji. Projekt początkowo istniał jako fotoksiążka *DOM*, jednak po wydarzeniach 2020 roku i po rozpoczęciu pełnoskalowej wojny na Ukrainie autor powrócił do niego jako historii, która stała się zbiorowym doświadczeniem dla tysięcy Białorusinów. Wystawy projektu odbyły się w Warszawie, Wilnie i we Wrocławiu.

Więcej informacji: [instagram.com/alexanderkotzaitsau](https://www.instagram.com/alexanderkotzaitsau)

KUŹMICZ WOLHA (KUZMICH VOLHA)

Ilustratorka i animatorka. Jej językiem jest grafika i animacja plakatowo-ilustracyjna. Tworzy treści wizualne do książek, a także aplikacji mobilnych, reklam i gier.

MAISIEJ RAMAN (MAISEI RAMAN)

Artysta i fotograf, członek Związku Artystów Polskich (ZPAP); współpracował z galeriami 101 Projekt w Warszawie i Yegorov Gallery w Krakowie, obecnie współpracuje z warszawską Galerią Xanadu. Pracuje jako malarz sztalugowy; w fotografii rozwija kierunki zarówno analogowe, jak i cyfrowe: od wczesnej praktyki taśmowej i wyrażania siebie, po współczesną pracę ze średnim formatem 6×6, a także zdjęcia uliczne, reportażowe i sceniczne.

Brał udział w wystawach zbiorowych ZPAP w Warszawie (Salon Sekcji Malarstwa Magia Światła). Wśród jego osiągnięć zawodowych w fotografii znajdują się nagrody w międzynarodowych konkursach 1839 Awards, Black & White Photography Awards, LensCulture.

Więcej informacji: romaisei.com

MASLONCZANKA LIZA (MASLIONCHANKA LIZA)

Kuratorka i strateg komunikacji, a także menadżerka PR w kulturze, niezależna dziennikarka i autorka tekstów o sztuce współczesnej. Absolwentka studiów magisterskich Uniwersytetu Warszawskiego. Koordynatorka projektów wystawienniczych – np. wystawy *Demonstracyjna mimikra: 7 filmów w piwnicy* autorstwa Siarhija Szabochina w Staromiejskim Domu Kultury w Warszawie. Wspólnie z Blau Studio jest autorką projektu *Blau Map*, cyfrowego przewodnika i „sieci miejsc” opracowanego na podstawie rozmów z artystami i praktykami sztuki.

MISZUK MICHAŚ (MISHUK MIHAS)

Artysta działający na styku malarstwa i street artu. W malarstwie rozwija cykle pejzaży na obczyźnie i pisze m.in. nostalgiczne i ironiczne pejzaże miejskie (*Mińsk i pamięć o Mińsku*), zaś w sztuce ulicznej znana jest jego postać Wadalaz (papierowa postać wchodząca w interakcję z przestrzenią miejską). Pracował w branży filmowej, produkcyjnej i jako scenograf. W ramach białoruskiej ekspozycji na Fotofestiwalu w Łodzi w 2023 roku pokazano cykl jego rysunków nawiązujący do doświadczeń więziennych.

MUŻAU KANSTANCIN (MUZHEV KONSTANTIN)

Artysta interdyscyplinarny, zajmuje się rzeźbą, performansem i wideo. Autor minimalistycznych rzeźb i performansów, w których zderza się to, co fizyczne z tym, co społeczne. Porusza temat granic i ograniczeń oraz wewnętrznego oporu wobec nich. Autor performansu *Cast Iron* pod pomnikiem Kopernika w Warszawie oraz *Sklep* przy Muzeum Wolnej Białorusi. Uczestnik grupowego projektu *Connected Art #2* w Zannart.Studio w Warszawie.

MUŻAWA JAUHIENIJA (MUZHEVA EUGENIA)

Fotografka i artystka. Pracowała jako fotografka reklamowa i modowa, tworzyła portrety artystyczne i serie konceptualne. W ostatnich latach równolegle rozwija się w malarstwie abstrakcyjnym (akryl na papierze). Jedna ze zwycięzców międzynarodowego konkursu na plakat *Biało-czerwono-biały*. Jej słynna praca *We Are Not Meat* była eksponowana w przestrzeni miejskiej Warszawy.

MŻELSKAJA WOLHA (MZHESKAYA OLGA)

Kuratorka, menadżerka artystyczna i menadżerka kultury. W pracy kładzie nacisk na kontakt ze społecznościami, przecięcie sztuki z polityką i feminizmem, a także integrację białoruskich artystów z polskim środowiskiem. Prowadzi na Instagramie projekt wideo *Little Hedonist* poświęcony sztuce współczesnej i życiu na emigracji. Kuratorka wystawy *Rewilding: the Breath of Creeping Shadows* o ekologii, wrażliwości i „ponownym połączeniu” z naturą w ramach Warsaw Gallery Weekend w BWA Warszawa.

Współkuratorka wystawy *Oniryczna rzeczywistość* w Emi_Art_Warsaw. Prowadziła pracę kuratorską i oprowadzała po wystawie *Dom, w którym rozpadają się ściany. Między dwiema chwilami* Ihara Ciszyna w Muzeum Wolnej Białorusi. Współzałożycielka programu *Język kultury* na styku kultury, komunikacji i społeczności oraz inicjatywy Dyslexia Community poświęconej dysleksji i wsparciu edukacyjnemu osób z dysleksją. Stypendystka artystyczna miasta stołecznego Warszawa.

Więcej informacji: [instagram.com/mzhelskaya_art](https://www.instagram.com/mzhelskaya_art)

OSIPAU MAKSIM (OSIPAU MAXIM)

Malarz znany przede wszystkim z malowanych dywanów. Są to duże narracyjne „płótno-dywany” z ozdobną ramą, symetrią i celowo prostą (ludową) perspektywą, ale z nowoczesną tematyką i ostrą optyką społeczną. Stypendysta Gaude Polonia. W galerii Narodowego Centrum Kultury Kordegarda w Warszawie odbyła się jego wystawa *Wszystko potrafię wyjaśnić*.

PALAKOWA KARALINA (POLIAKOWA CAROLINA)

Artystka wizualna, fotografka i twórczyni wideo. Jej cykle kolażowe, m.in. *Miejskie kolaże*, konstruowane są jako remontaż pamięci i doświadczeń wizualnych Europy Wschodniej: fragmenty zdjęć autorki łączą się w nową, oniryczną rzeczywistość. Zajmuje się muzyką i wideo – tworzy klipy dla białoruskich muzyków oraz projekty z pogranicza obrazu i dźwięku. Uruchomiła własną inicjatywę projektową – markę Bessmertna (bsmrtna) – oraz została współzałożycielką i członkinią chóru kobiecego Spievy, którego repertuar obejmuje tradycyjne pieśni białoruskie.

RADZIWONAU ANTON (RADZIVONAU ANTON)

Artysta zajmujący się malarstwem, grafiką, ceramiką i grafiką cyfrową. Tworzy głównie olejem na płótnie. Jego obrazy oddają doświadczenie straty, traumy i nadziei na nowy początek. Jego wystawa indywidualna *Długa podróż* odbyła się w Muzeum Wolnej Białorusi, uczestniczącym w Salonie Warszawskim 2026.

Więcej informacji: [instagram.com/anton_rodionovart](https://www.instagram.com/anton_rodionovart)

SAJAPINA NADZIA (SAYAPINA NADYA)

Artystka interdyscyplinarna, działająca w obszarze sztuki zaangażowanej społecznie. Jej praktyka obejmuje performans, multimedia i instalacje, tekst, rysunek, a także metody wywiadów, ankiet, archiwizacji, praktyk partycypacyjnych i arteterapii – jako sposób na „oddanie głosu” wykluczonym, wrażliwym i traumatyzowanym. Zrealizowała wystawę *Pokuć* w Warszawie, brała udział w Narracjach #16 w Gdańsku z instalacją *Byliśmy ludźmi. Tęskniliśmy za pięknem* i wideo *Umyliśmy sobie nawzajem włosy*.

SALODKI DZMITRYJ (SALODKI DMITRY)

Krytyk sztuki, kurator, wykładowca specjalizujący się w historii sztuki, kulturze, mitologii i etymologii. Szczególne miejsce w jego twórczości zajmuje badanie sztuki sakralnej. Prowadzi wykłady i wycieczki autorskie po Warszawie. Jest autorem projektu wycieczki poświęconej ikonografii Narodzenia Pańskiego w Muzeum Narodowym w Warszawie oraz cyklu wykładów online *Więcej niż piękne*.

SCIEBUR ANTANINA

Kuratorka, krytyczka sztuki, badaczka. Pisze i prowadzi zajęcia o praktykach aktywistycznych w sztuce współczesnej, zajmuje się tematyką performansu politycznego, krytyki feministycznej, solidarności i kontekstów postsowieckich. Kuratorka wystawy *Jakie są nasze wspólne marzenia? Globalne powiązania – porzucone przyjaźnie* w Zachęcie – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie. Członkini zespołu międzynarodowego projektu antywojennego *antiwarcoalition.art*. Zwycięzczyni otwartego międzynarodowego konkursu kuratorskiego: jej propozycja została uznana za najlepszą i wybrana jako koncepcja programu wystawy *transmediale 2027* w Berlinie.

SPRYNDŹUK ILLA (SPRINDZHUK ILYA)

Artysta wizualny. Zajmuje się głównie malarstwem, ale sięga również po nowe media, instalacje i działania. Ważnymi tematami w jego twórczości są obecność i tożsamość, niepewność i zagrożenie, prawo do bycia wysłuchanym, a także władza i jej wpływ na granice

społeczne. Jego prace są często opisywane jako obiekty instalacyjne, które „wybuchają” w przestrzeń i pozostawiają w niej ślad. Uczestnik rezydencji artystycznej Mochnarte.

Więcej informacji: sprindzhuk.com

STRATOWICZ JULA (STRATOVICH YULIYA)

Artystka interdyscyplinarna. Zajmuje się malarstwem, a także instalacją, filmem i wideo, eksplorując tematy pamięci, tożsamości i upływu czasu. Wystawy indywidualne: *Last Summer* w Galerii i Domu Aukcyjnym ToTuart w Warszawie, *Stal i woda* w ToTuart w Warszawie.

Więcej informacji: yuliyastratovich.com

SUMARAWA-KOPACZ DARJA (SUMARAVA-KOPACH DARYA)

Artystka, maluje głównie farbami olejnymi na płótnie. Jej twórczość opiera się na współczesnym malarstwie figuratywnym (często wizerunkach kobiet), martwej naturze i motywach życia codziennego. Podejmuje refleksje na temat wewnętrznego doświadczenia człowieka, konsumpcjonizmu i recyklingu rzeczy. Jej wystawa indywidualna *Światło* odbyła się w Centrum im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego w Warszawie. *Dynastia* stała się zbiorową wystawą rodzinną w Mit Space w Warszawie – projekt połączył trzy pokolenia rodzin Sumarawów i Kopaczów. Prace Darii prezentowane są w katalogu warszawskiej galerii Art in House.

SURSKI JAHOR (SURSKI YAHOR)

Krytyk sztuki, dokumentalista i wykładowca, zajmujący się historią i nowoczesnością sztuki, a także historią mówioną i narracją dokumentalną. Pracuje jako wykładowca i edukator. Kieruje punktem konsultacyjnym w Akademii Dobrej Edukacji, uczestniczy w rozwoju szkoły sobotniej dla białoruskich dzieci.

SZABŁOUSKAJA JULIJA (SHABLOUSKAYA YULIYA)

Fotografka dokumentalna i dziennikarka. Ukończyła Akademię Fotografii w Warszawie. Jej język to społeczna fotografia dokumentalna i projekty długoterminowe. Przez obserwację społeczności i pracę organizacji pozarządowych, uwiecznia zmiany w społeczeństwie i relacjach międzyludzkich. Kierowała działem fotografii w stacji telewizyjnej Biełsat jako fotoedytorka i kuratorka warstwy wizualnej. Jest autorką edukacyjnego projektu *Nowy Dom* – inicjatywy na pograniczu fotografii i arteterapii dla dzieci i młodzieży z Białorusi i Ukrainy, z udziałem UNICEF Polska. Projekt był prezentowany na Fotofestiwalu w Łodzi.

SZADKO JAUHIEN (SHADKO EUGENE)

Białoruski malarz współczesny, studiował na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jego język to przede wszystkim ekspresyjny, melancholijny portret. Twarze w jego pracach są często „zamaskowane” lub rozmyte, zniekształcone pociągnięciami pędzla, jakby pokryte warstwami farby, co stanowi metaforę psychologicznej wrażliwości, napięcia i niestabilności epoki. Uczestnik wystawy zbiorowej *Granice obecności* w Borowik Foundation w Warszawie. Brał udział w akcjach charytatywnych i targach Galerii Pięknej w Warszawie oraz w Aukcji Charytatywnej na rzecz Uchodźców z Ukrainy i Białorusi.

SZOSTAK JANA (SHOSTAK JANA)

Artystka interdyscyplinarna i aktywistka. Działa w mediach: performansie, sztuce wideo i internecie, tekście i akcjach publicznych. Hakuje sytuacje społeczne i przestrzenie medialne, aby włączyć szersze społeczności w dyskusję na temat przemocy państwowej, solidarności, uchodźców i migracji oraz praw kobiet.

Nowacy / Nowaks to jeden z pierwszych znanych projektów społeczno-artystycznych w Polsce, który w 2018 roku zaproponował zmianę dyskursu o uchodźcach poprzez nową nazwę. „Minuta krzyku dla Białorusi” to codzienny gest protestu, który stał się jedną z najbardziej rozpoznawalnych akcji Jany w Polsce, wykraczającą poza scenę artystyczną, wkraczającą w przestrzeń publiczną i medialną.

Laureatka Paszportu „Polityki” w kategorii „Sztuki wizualne” za połączenie sztuki i aktywizmu. Współreżyserka projektu dokumentalnego *Miss Polski / Miss Polonii*, przyznanego przez Doc Lab Poland.

SZOT HANNA (ŠOT HANNA)

Fotografka portretowa, zwracająca uwagę na twarz, spojrzenie i stan psychiczny, gdzie wizerunek osoby staje się narzędziem rozmowy o pamięci i tożsamości. Stypendystka Gaude Polonia. W projekcie *Na krawędzi pamięci*, który zgłębia historię rodziny i historię zachodniej Białorusi na styku kultur.

URUBLEUSKI ALAKSIEJ (URUBLEUSKI ALIAKSEI)

Rzeźbiarz: tworzy w brązie, kamieniu, ceramice, metalu, żywicy. Świat jego prac często budowany jest na mitach starożytnych i współczesnych – sumeryjskich, antycznych fabułach i ich „przekładaniu” na współczesny kontekst, z naciskiem na plastyczność formy i koloru jako nośnika dodatkowego znaczenia. Członek Związku Polskich Artystów Plastyków (ZPAP), w ramach stypendium Gaude Polonia pracował nad projektem rzeźbiarskim *Ogród*. Uczestnik Festiwalu Rzeźby ZPAP w Galerii Domu Artysty Plastyka w Warszawie i wystawy *Zbrylenie*.

WASIUKOWICZ ALAKSANDR (VASUKOVICH ALEXANDER)

Fotograf dokumentalny i fotoreporter. Najczęściej zajmuje się tematami praw człowieka i niesprawiedliwości społecznej, w tym historiami przemocy, bezbronności i konsekwencji konfliktów. Uczestnik wystawy zbiorowej *Aleś Puszkin. Życie pozagrobowe w Muzeum Wolnej Białorusi* (2024).

Więcej informacji: vasukovich.com

WASZKIEWICZ LOSZA (VASHKEVICH LYOSHA)

Artysta, rzeźbiarz i stylistka paznokci, działający na pograniczu rzeźby, designu i performatywnej praktyki beauty. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu, przeniósł myślenie rzeźbiarskie na „małą formę” – artystyczny manicure jako materialna, teksturowana instalacja na ciele. Założyciel projektu i pracowni Ugly Nails w Warszawie: jego „brzydkie paznokcie” to celowo groteskowe, organiczne, teksturowane formy (zęby, korzenie, pleśń, motywy owadów), w których liczy się nie piękno, a ekspresja i artystyczny gest.

Więcej informacji: uglynails.eu

WIALICZKA SASZA (VELICHKO SASHA)

Artystka interdyscyplinarna, magister radiofizyki. W swojej twórczości łączy fotografię, instalację i nowe media, często wykorzystując programowanie i „logikę technologiczną”. Jej główne tematy to emigracja polityczna, propaganda, postprawda, manipulacja, pamięć zbiorowa i trauma. Analizuje jak medialne ramy i cyfrowy szum zastępują realne problemy oraz jak społeczeństwo zмага się z traumatycznymi doświadczeniami. Absolwentka Szkoły Fotografii Współczesnej Fotografika i stypendystka Gaude Polonia.

Jej kluczowy projekt – *Stan zaprzeczenia* – bada, jak propaganda państwowa i treści rozrywkowe odwracają uwagę od trudnych wiadomości. Projekt był prezentowany na międzynarodowych festiwalach, m.in. w ramach programu Les Boutographies (Montpellier), gdzie zdobył Grand Prix 2025. Laureatka Nagrody im. Konrada Pustoty za krytykę polityczną oraz Nagrody SEEU za Fotoreportaż Pierwszego Europejskiego Miesiąca Fotografii w Japonii.

Więcej informacji: jednostka.com/pl/artysci/54026-sasha-velichko

ZAŁUCKAJA WIERA (ZALUTSKAYA VERA)

Kuratorka i koordynatorka projektów, krytyczka sztuki i kulturoznawczyni, autorka tekstów o sztuce współczesnej. Redaktorka magazynu „Blok”, współzałożycielka i członkini

ZA*Grupa – społeczności artystów zagranicznych mieszkających w Polsce, a także prezeska Fundacji GESSEL dla Muzeum Narodowego w Warszawie i Fundacji GESSEL dla Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki.

Interesuje ją głównie sztuka Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej w kontekście studiów postkolonialnych. Studiowała w Instytucie Historii Sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, gdzie uzyskała tytuł magistra.

BIAŁYSTOK I PODLASIE

GRZEŚ MICHAŁ

Fotograf i działacz kulturalny związany ze środowiskiem białoruskim na Podlasiu i w Białymstoku; pracuje jako autor projektów wideo, montażysta oraz koordynator projektów kulturalnych. Jego celem jest dokumentowanie pamięci i kultury lokalnej (podlaska białoruska wieś, ludzie, tradycja), także w formatach foto i wideo. *Ławaczka* to wideodokumentalny projekt o zachowaniu pamięci białoruskiej wsi na Podlasiu, zrealizowany we współpracy z Gminnym Centrum Kultury w Gródku już w 2013 roku. Współpracuje z Villa Sokrates; jest koordynatorem pracy artysty Leona Tarasewicza.

PCZOŁKA LESIA (PCHOLKA LESIA)

Artystka wizualna, archiwistka i aktywistka. Założycielka i dyrektorka archiwum Veha – niezależnego projektu archiwalnego poświęconego zachowaniu i badaniu codziennych i rodzinnych fotografii oraz pamięci Białorusi. Wystawy indywidualne: *BY LAW* (wspólnie z artystą Uładzimirem Hramowiczem) w Muzeum Emigracji w Gdyni w ramach projektu *Suplement; Weakness Street* w Galerii Güntera Grassa w Gdańsku.

Więcej informacji: <https://a-lesia.com/>

SELWIESIUK WALENTY, MOCHNARTE

Działacz białoruskiej kultury na Podlasiu: historyk sztuki, przedsiębiorca i kolekcjoner, inicjator oraz założyciel Fundacji Mochnarte. Występuje jako mecenas i organizator inicjatyw w obszarze współczesnej sztuki i kultury białoruskiej.

TARASEWICZ LEON, WALIŁY

Artysta, absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (dyplom w 1984 r.), profesor i wykładowca tej uczelni. Jego językiem jest malarstwo wychodzące poza płótno. Kolor i rytm Tarasewicz często przenosi w przestrzeń – na ściany, podłogę, elementy architektoniczne – tworząc pola koloru i wrażenie całkowitego zanurzenia w sztuce. W 2001 roku reprezentował Polskę na 49. Biennale w Wenecji z projektem *To paint*. Laureat Nagrody im. Jana Cybisa (1998), Paszportu „Polityki” (2000) oraz Nagrody ZAiKS w dziedzinie sztuk wizualnych (2012).

WROCŁAW

KANAFALSKAJA ALAKSANDRA (KONOFALSKAYA ALEXANDRA)

Artystka, wykonawczyni i autorka wizualna, freelancerka. Mistrzyni animacji piaskowej – autorka i wykonawczyni programów, performansów i show, które wykorzystują grafikę piaskową i obrazy tworzone na żywo z piasku na podświetlanej powierzchni.

Więcej informacji: www.youtube.com/@sandartistalexandrakonofal2591

KUŹMICZOWA KACIARYNA (KOUZMITCHEVA KATERINA)

Fotografka. W swojej twórczości bada, jak niewidzialne granice – geograficzne, ideologiczne i psychologiczne – wpływają na życie jednostek i wspólnot. W centrum jej uwagi pozostają relacje międzyludzkie, pamięć, systemy władzy oraz kwestie tożsamości płciowej. Wystawy indywidualne: *Betonium* w poznańskiej Galerii Centrala i w Galerii MD_S we Wrocławiu; *Hiraeth* w Galerii MgFoto w Myślenicach i w Galerii Vivid we Wrocławiu; *Light and shadow: artistic road of Katerina Kouzmitcheva* w Centrum Kultury w Lublinie; *Limbo* w Galerii Fotografii B&B w Bielsku-Białej. Stypendystka Gaude Polonia.

Więcej informacji: instagram.com/katerina_kouzmitcheva/?hl=en

SARYCZAU MAKSIM (SARYCHAU MAXIM)

Artysta wizualny i fotoreporter. Jego językiem są długoterminowe projekty na pograniczu fotografii, fotoreportażu i sztuki – podejmujące temat przemocy ze strony władzy autorytarnej i w tradycyjnym społeczeństwie, a także polityczny i ludzki wymiar pamięci zbiorowej oraz historii. Współzałożyciel platformy online Shklo o białoruskiej fotografii i sztuce wizualnej. Jego wystawa indywidualna *Blind Spot* odbyła się w ramach Interphoto w białostockiej galerii Marchand. Uczestnik projektu zbiorowego *Politics in Art* w Muzeum Sztuki

Współczesnej MOCAK w Krakowie oraz ekspozycji *Long Live Belarus!* na krakowskim FotoFestiwalu.

Więcej informacji: sarychau.com

SAWASZEWICZ ALA (SAVASHEVICH ALA)

Artystka pracująca ze rzeźbą, instalacją, wideo i performansem. Laureatka Nagrody Fundacji Sztuki Polskiej ING oraz Wrocławskich Nagród Artystycznych; była nominowana do Paszportów „Polityki”. Ukończyła Akademię Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu; od 2021 roku – doktorantka Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie.

Jej język to materialne, często monumentalne formy, w tym tekstylia (filc). Pracuje z „kobiecą” pracą ręczną jako metaforą polityczną; bada pamięć, tożsamość, traumę, autorytaryzm i patriarchy, a także mechanizmy socjalizacji i podziału pracy. Wystawa indywidualna artystki *In the Moon She Stood, Listening to the Wind* odbyła się w galerii Wozownia oraz w Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku.

Więcej informacji: <https://alavashevich.com/>

KATOWICE

BIEŁAWIEC MARTA (BELIAVETS MARTA)

Artystka pracująca z grafiką i ręcznymi technikami druku, w tym sitodrukiem, a także z rzeźbą; często łączy formy płaskie i przestrzenne. Podejmuje tematykę społeczno-polityczną, w dużej mierze opierając się na osobistym doświadczeniu emigracji i refleksjach o „granicy” jako symbolu ograniczenia i podziału. Ukończyła Akademię Sztuk Pięknych w Katowicach; jej praca dyplomowa *Granica. Symbole ograniczenia i podziału* została włączona do wystawy *Między sztuką a ciszą... Granica* w Katowicach Miasto Ogrodów. Pracę pokazano także w ramach 16. wystawy *Najlepsze Dyplomy Artystyczne* w Gdańsku w Zbrojowni Sztuki, a ponadto artystka brała udział w wystawie prac katowickiej ASP we Wrocławiu *Stany wyjątkowe*.

LUBLIN

KALADZIUK WIKA (KOLEDIUK VIKA)

Artystka wizualna, performerka i twórczyni multimedialna. W swojej twórczości wykorzystuje osobiste doświadczenie i interwencje społeczne. Wystawiała w ramach Windows'22 projekt *Bądź na bieżąco!* w lubelskiej Pracowni Otwartej.

POZNAŃ

ARCHIPAWA WOLHA (ARKHIPAVA VOLHA)

Historyczka sztuki, kulturoznawczyni i kuratorka. Przez długi czas pracowała w Narodowym Muzeum Sztuki Republiki Białorusi jako starsza kustoszka/kuratorka w dziale współczesnej sztuki białoruskiej oraz jako kustoszka kolekcji muzealnej *Malarstwo białoruskie*. Jej zainteresowania badawcze obejmują białoruskie ugrupowania artystyczne, awangardę lat 80. i 90., sztukę abstrakcyjną, a także biografie i dziedzictwo artystów XX wieku. Kuratorka wystawy *Białowieża Forest / Białowieżskaja puszcza* w Galerii Duża Scena UAP w Poznaniu.

GROUP BERGAMOT

Duet Wolhi Maślouskiej i Ramana Traciuka zajmuje się przede wszystkim performansem, a także wideo, fotografią i obiektami. Artyści poruszają tematy komunikacji, przemocy, płci i ról społecznych zacierając granice między artystą a widzem. Uczestnicy Malta Festival Poznań: akcja *Lot / Flight* w formule *flash mob* poruszała tematy solidarności i kolektywnego doświadczenia traumy. Raman Traciuk wykłada na Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu.

ŁUNIOU ALAKSIEJ (LUNEV ALEXEY)

Artysta wizualny, pracujący z instalacją, tekstem i gestem w przestrzeni publicznej, projektami kolektywnymi oraz tematyką LGBTQ+. Jego twórczość często kojarzona jest z narracjami emancypacyjnymi i queerowymi. Brał udział w kolektywnym projekcie mozaikowym (Deus) *Pluto conservat omnia* (wraz z Małgorzatą Mycek, Ramanem Traciukiem i Katarzyną Wojtczak), prezentowanym w kontekście NADA Villa Warsaw w Galerii BWA Warszawa. Wraz z Siarhiejem Szabochinem zorganizował wystawę *Queer Tracing Paper* w Galerii Barbary Baryżewskiej w Warszawie. Brał udział w projektach poznańskich, m.in. w wystawie *Białowieża Forest* w Galerii Duża Scena UAP.

MAKSIMOWICZ MARK (MAKSIMOVICH MARK)

Artysta, grafik i muralista, członek ZPAP. Studiował na Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu, gdzie uzyskał tytuł magistra sztuki. Zajmuje się muralami, malarstwem, grafiką

i wycinankami; współzałożyciel Wow Wall Studio, zespołu tworzącego wielkoformatowe murale publiczne w różnych miastach. Realizował m.in. murale w Poznaniu (m.in. *Świat tańca*) i innych miastach.

Więcej informacji: markmaksimovich.pl

SCIACKO LIZAWIETA (STECKO LIZAVETA)

Kuratorka, krytyczka sztuki i badaczka sztuki współczesnej, zajmująca się analizą praktyk wystawienniczych, krytyką instytucjonalną i sztuką Europy Wschodniej. Jej zainteresowania koncentrują się wokół współczesnej sztuki białoruskiej, środowisk artystycznych na emigracji, politycznego i społecznego kontekstu procesów artystycznych, a także wokół języka narracji kuratorskich i wystawienniczych. Kuratorka wystawy *Na pamiężkach* w Galerii Aula UAP w Poznaniu, a także wystawy Aleksandra Adamowa *Hyperrealistyczna matka* w Galerii Szczur w Poznaniu. Autorka tekstów krytycznych i naukowych o białoruskiej i środkowo-wschodniej scenie artystycznej.

TRÓJMIASTO

KACUBA TASZA (KATSUBA TASHA)

Artystka i projektantka ubioru, działająca na pograniczu mody i sztuki współczesnej. Jej język to tkaniny, kostiumy, maski i „miękką broń” jako artystyczny komentarz do przemocy i rzeczywistości politycznej; osobiste doświadczenia przekształca w publiczną ekspresję. W 2021 roku założyła markę [@katsuba.clothes](https://www.katsuba.com).

Jej indywidualna wystawa *209 Days of Grey* odbyła się w Galerii Promocyjnej w Warszawie. Performans *Nawet o tym nie myślę* był częścią programu wydarzeń Fundacji Sztuki Polskiej ING, towarzyszącego Warsaw Gallery Weekend 2024. Jako kostiumografka brała udział w performansie *Kwitnący świat Chthulucenu*, który odbył się w ramach programu wsparcia środowisk twórczych „Krytyki Politycznej”. Uczestniczyła w projektach realizowanych na scenach Teatru Dramatycznego w Warszawie, Teatru Współczesnego we Wrocławiu oraz Teatru GOYAKI w Berlinie. Projekty i kolekcje Taszy były prezentowane w „Vogue Polska”.

RYDLEUSKAJA ANASTASIIJA (RYDLEVSKAYA ANASTASIA), GDAŃSK

Artystka interdyscyplinarna, muzyczka i filolożka. Jej język to malarstwo, tekst, obiekt (maska), instalacja i performans, gdzie osobiste doświadczenia przekształcają się w mitologię i systemy wyobrażeniowe. W centrum jej uwagi znajdują się: niestabilność psychiczna, trauma, pamięć, niebinarna samoidentyfikacja i doświadczenie życia w opresyjnych systemach.

Wystawy indywidualne: *Miałam sen, ale nie spałam* w Galerii Karowa w Warszawie oraz *Dziś słońce świeci dziwnie* w Muzeum Wolnej Białorusi. Stypendystka Samorządowego Stypendium Twórczego Województwa Pomorskiego oraz stypendium Gaude Polonia.

SANDRAS NIKA (SANDROS NIKA), GDAŃSK

Artystka, bloggerka, nauczycielka i aktywistka. Jej język to emocjonalne malarstwo i rysunek, gdzie osobiste doświadczenia i „pamiętnik emocjonalny” stają się publiczną ekspresją; równolegle działa w formatach edukacyjnych i społecznych. Jako inicjatorka kultury założyła nowe miejsca w Gdańsku – Dom Dzika, gdzie odbywają się wystawy, spotkania i wydarzenia edukacyjne.

Więcej informacji: <https://www.nikasandros.com/>

WIELEDZIMAWICZ ALAKSANDR (VELEDZIMOVICH ALIAKSANDR)

Fotograf, pisarz i nauczyciel. Jego językiem jest fotografia analogowa, balansująca między symboliczną beczasowością a dokumentem. Poprzez precyzyjnie skonstruowane kadry, rozmycie i uwypuklenie konturu oraz lustrzane spojrzenie tworzy historie, w których rzeczywistość i wyobrażenie nieustannie zamieniają się miejscami. Był stypendystą Gaude Polonia, w ramach którego stworzył osobistą wystawę *Utopia* w Domu Białoruskim w Warszawie w 2016 roku. Wydał książkę artystyczną *Aleksiada*, inspirowanej rodzinną legendą o II wojnie światowej i interpretacją historii współczesnej, w tym powstania warszawskiego. W Galerii Rooms w Gdańsku odbyła się jego wystawa *Delikatne przesunięcia*.

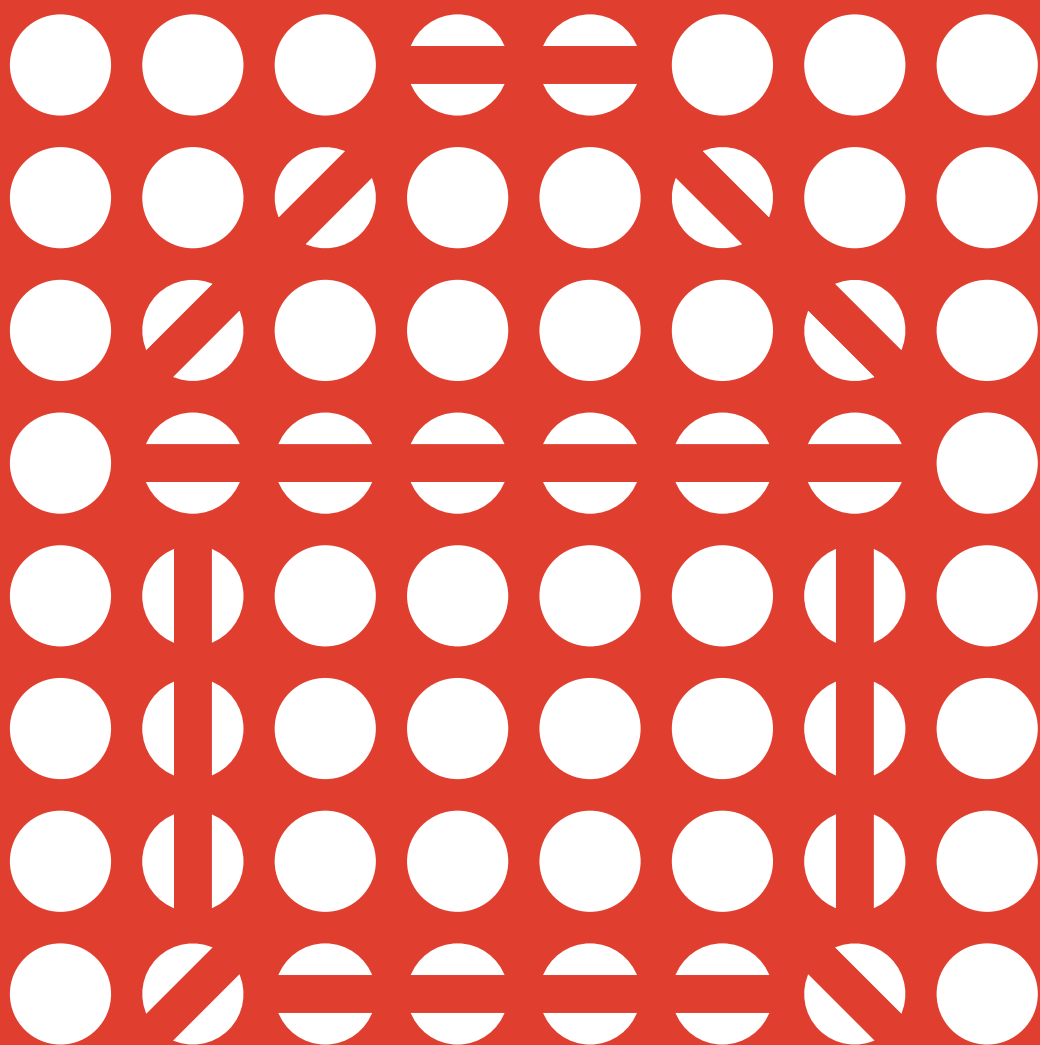
SZCZECIN

PAZNIAK UŁADZIMIR (PAZNIAK UŁADZIMIR)

Artysta i wykładowca. Ukończył Wydział Malarstwa i Nowych Mediów Akademii Sztuki w Szczecinie, uzyskując tytuł magistra. Pracuje interdyscyplinarnie (rzeźba, rysunek, performans, wideo i instalacja), podejmując tematy przemocy, władzy i kondycji człowieka w systemie opresji.

Wystawy indywidualne: *Ul Pazniak – When the Shit Hits the Fan* w Project Room w Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie w 2016 roku; *Uladzimir Pazniak – My po prostu zdechniemy, a oni pójdą do nieba* w CSW Kronika w Bytomiu w 2021 roku. Uczestnik zbiorowego projektu wystawienniczego *Trauma wojny* w Muzeum Narodowym w Szczecinie.

**OCHRONA
DZIEDZICTWA.
HISTORIA
I PAMIĘĆ.
JĘZYK**

Dziedzictwo, historia i język okazały się najbardziej upolitycznionymi sferami białoruskiej kultury na emigracji, ponieważ artyści emigracyjni proponują podejście do tożsamości i polityki pamięci odmienne od tego, które narzuca państwowa propaganda.

Według dyrektora Białoruskiego Instytutu Historii Publicznej, Alaksieja Łastouskiego, to właśnie historia spośród wszystkich dyscyplin akademickich ucierpiała najbardziej na fali represji, przy czym około 80% historyków, którzy byli zmuszeni wyjechać z Białorusi, znalazło schronienie w Polsce.

Część badaczy znalazła pracę w polskim systemie edukacji i nauki; inni podejmują krótkoterminowe projekty badawcze na naszych uczelniach, m.in. w ramach systemu grantowego, staży i stypendiów. Wiele programów stypendialnych dostępnych dla białoruskich naukowców od 2020 roku z czasem jednak wygasło (przy utrzymującej się wysokiej ofercie ze strony Rosji), co zwiększyło presję na szukanie stabilniejszych źródeł dochodu w innych krajach. Jednocześnie, choć białoruska nauka historyczna na emigracji jest powiązana z problematyką białoruską, nieuchronnie dochodzi do przesunięcia akcentów oraz prób pogodzenia własnej wiedzy z nowym kontekstem naukowym.

Tymczasem zapotrzebowanie na historię, dziedzictwo i język białoruski w czasie masowej emigracji okazało się wysokie: ludzie próbują zrozumieć swoje miejsce w świecie i historyczną przeszłość w powiązaniu z kontekstem europejskim. Jednak wyobrażenie o niezależnej białoruskiej historiografii na emigracji, zdolnej tworzyć skuteczne kontrnarracje wobec zideologizowanej historii, Alaksiej Łastouski nazywa naiwnym z przyczyn pragmatycznych: misja historyków koliduje z kwestią indywidualnego przetrwania i adaptacji.

Jedną z platform, które jednoczą białoruskich przedstawicieli świata nauki w Polsce, stało się Centrum Studiów Białoruskich przy Uniwersytecie Warszawskim. Pracuje tam ponad 10 białoruskich historyków. Działo założona przez profesora Andreja Wardamackiego Białoruska Pracownia Analityczna, a pracownicy co roku wydają Rocznik Centrum Studiów Białoruskich.

W Polsce założono również Białoruski Instytut Historii Publicznej, który dziś skupia około 20 ekspertów z Białorusi. Rozważana jest możliwość powstania Białoruskiego Uniwersytetu Badawczego im. Eustachego Wołłowicza, ostateczna decyzja zależy między innymi od woli politycznej.

Narastający problem samoidentyfikacji w kręgu białoruskiej emigracji przyczynił się również do powstania inicjatyw służących poszukiwaniu i zachowaniu dziedzictwa, a także do rozszerzenia użycia języka białoruskiego. To ostatnie zachodzi także w sposób naturalny, zwłaszcza po wybuchu

pełnoskalowej wojny Rosji przeciwko Ukrainie. Językowi białoruskiemu i projektom białoruskojęzycznym zaczęto nadawać większą wagę, podczas gdy użycie języka rosyjskiego stało się politycznie nacechowane.

Po likwidacji na Białorusi to właśnie w Polsce zarejestrowano Towarzystwo Języka Białoruskiego im. Franciszka Skaryny – organizację, która propaguje i rozwija język białoruski. Tutaj również powstała nowa inicjatywa badawcza – Instytut Języka Białoruskiego. Z Białorusi do Polski przeniesiono działalność kursów językowych Mowa Nanowa, które pojawiły się w różnych polskich miastach z liczną białoruską diasporą. W kilku polskich miastach działają białoruskie szkółki i kluby weekendowe dla dzieci – głównie dzięki datkom rodziców i korzystając z bezpłatnych pomieszczeń udostępnianych przez partnerów.

Możliwość nauki języka białoruskiego zapewniają także polskie placówki edukacyjne – na przykład szkoły i licea województwa podlaskiego, a także niektóre uniwersytety, jak np. Uniwersytet Warszawski czy Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jednak zainteresowanie nauką języka białoruskiego w polskich szkołach wyższych pozostaje marginalne.

W Warszawie działa jedna z nielicznych białoruskich instytucji na emigracji, które w sposób stały i celowy zajmują się zachowaniem dziedzictwa – Muzeum Wolnej Białorusi. Powstało, by zachować historię białoruskiego oporu, co dziś jest możliwe wyłącznie za granicą. W ostatnich latach stało się wielokulturową przestrzenią łączącą przedstawicieli różnych dziedzin sztuki.

Na rzecz zachowania dziedzictwa działają również Centrum Kultury Białoruskiej w Białymstoku oraz inicjatywa Maldzis, która poszukuje i wykupuje artefakty związane z Białorusią. Obecnie są to inicjatywy punktowe, odpowiadające na wyraźną potrzebę środowiska profesjonalnego, by wobec braku dostępu do białoruskich archiwów oraz braku kontroli nad ochroną dziedzictwa w kraju, gromadzić i zachowywać to, co odpowiada niezależnemu kanonowi historii lub jest zagrożone zniknięciem. Ta dojrzała potrzeba nie przybrała jeszcze charakteru systemowego, który wymagałby partnerstwa, w szczególności z polskimi instytucjami.

INSTYTUCJE, PROJEKTY I INICJATYWY

WARSZAWA

BIAŁORUSKA SZKOŁA SZTUK IM. MIKOŁY RAWIEŃSKIEGO

Projekt edukacyjny założony w 2022 roku na bazie Fundacji Wolny Chór, mający na celu wspieranie białoruskich twórców kultury i białoruskich rodzin na emigracji. Szkoła zatrudnia 12 białoruskich nauczycieli i kształci około 200 uczniów – dzieci i dorosłych.

Obszary twórcze: sztuka teatralna, literatura białoruska, chór, solfeż, fortepian, gitara, skrzypce, flet, akordeon, zespoły wokalne i instrumentalne. Wśród projektów znajdują się konkursy czytania literatury, przygotowywanie spektakli teatralnych oraz kompozycji literacko-teatralnych, koncerty, spotkania ze znanymi kompozytorami i muzykami, letnie obozy twórcze.

Więcej informacji: shkolaravenskaga.pl

BIAŁORUSKI INSTYTUT DZIEDZICTWA

Powstał z inicjatywy 15 ekspertów ds. dziedzictwa kulturowego z Białorusi i środowisk białoruskich w Warszawie i Wilnie. Jego misją jest wspieranie badań, ochrony, renowacji i promocji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Białorusi, a także wymiana wiedzy i doświadczeń między specjalistami z obu stron granicy zaangażowanymi w te procesy.

Działania instytutu ukierunkowane są przede wszystkim na badanie historii architektury białoruskiej w kontekście regionalnym i jej interpretację jako wspólnego polsko-litewsko-białoruskiego dziedzictwa kulturowego. Szczególną uwagę poświęca się badaniom nad działalnością polskich architektów na terenie Białorusi w XIX i pierwszej połowie XX wieku. Ważnym obszarem działalności są projekty edukacyjne dla osób zainteresowanych ochroną dziedzictwa kulturowego na terenie Białorusi.

BIAŁORUSKI INSTYTUT HISTORII PUBLICZNEJ

Stowarzyszenie historyków, politologów i historyków sztuki działające w Polsce, którego celem jest rozwijanie pamięci narodowej bez komponentu ideologicznego. Obecnie zrzesza około 20 osób, realizuje projekty badawcze, m.in. dotyczące polityki historycznej władz Białorusi czy stanu podręczników do historii w białoruskich szkołach, a także prowadzi dyskusje publiczne. Tworzy zasoby informacyjne na Telegramie i YouTube, w tym oryginalne materiały na temat polityki pamięci, oraz uzupełnia białoruską Wikipedię. Obecnie

pracuje nad tworzeniem komisji społecznych, które dążyłyby do porozumienia w sprzecznych narracjach historycznych, wspólnie z polskimi, ukraińskimi i litewskimi ekspertami.

Więcej informacji: youtube.com/@BelarusianInstituteofPublicHis/featured

BIAŁORUSKIE LABORATORIUM MUZEALNE

Platforma współpracy białoruskich muzealników, badaczy, historyków, historyków kultury i wszystkich osób zajmujących się dziedzictwem. Szczególny nacisk kładzie się na pracę w warunkach emigracji, rozwój strategiczny, komunikację, zachowanie wartości kulturowych oraz integrację kultury białoruskiej z kontekstem europejskim. Projekt powstał z inicjatywy Muzeum Wolnej Białorusi i działa w formule laboratoryjnej – poprzez spotkania, sesje mające na celu wypracowanie praktycznych rozwiązań i wzmocnienie środowiska zawodowego; prezentacje i wymianę doświadczeń między inicjatywami białoruskich muzeów i zbiorów za granicą.

Więcej informacji: freebelarus.museum/laboratories

INSTYTUT JĘZYKA BIAŁORUSKIEGO

Inicjatywa niezależnych naukowców spoza Białorusi. Jej misją jest kontynuacja badań nad językiem białoruskim uwzględniająca dotychczasowy dorobek językoznawców, a także zachowanie i rozwój białoruskiej przestrzeni językowej. Zadania: badanie języka białoruskiego w różnych dziedzinach, tworzenie i poszerzanie materiałów edukacyjnych i naukowych o języku białoruskim, organizowanie konsultacji językowych i egzaminów. Instytut aktywnie upowszechnia wiedzę o języku białoruskim i jego kontekście, publikuje materiały na temat języka i komunikuje się ze społecznością za pośrednictwem sieci społecznościowych.

Więcej informacji: instagram.com/institutbm

KASARY

Zespół reaktywuje tradycję białoruskiego śpiewu męskiego. Powstał w 2023 roku w Warszawie. Wszyscy jego członkowie pochodzą z Białorusi, a wśród nich znajduje się pieśniarz i muzyk Siarżuk Douhuszau. Repertuar, oparty na archiwalnych nagraniach tradycyjnych pieśni białoruskich, obejmuje pieśni biesiadne, liryczne i wojskowe. Laureat konkursu Stara

Tradycja podczas festiwalu Wszystkie Mazurki Świata, jednego z największych polskich wydarzeń poświęconych kulturze tradycyjnej. Zespół nagrał pełnometrażowy album *Kasary*.

Więcej informacji: kasaryband.com

MALDZIS

Inicjatywa kulturalno-historyczna, łącząca programy badawcze, edukacyjne i publiczne, wspierające białoruską pamięć kulturową oraz obecność w dyskursie publicznym, zwłaszcza na emigracji. Dąży do odkrywania, przywracania i popularyzacji białoruskiego dziedzictwa kulturowego, kontynuując dzieło rozpoczęte przez badacza Adama Maldzisa: poszukiwanie zapomnianych źródeł, tekstów i postaci białoruskiego pola kulturowego.

Jednoczy Białorusinów wokół historii, wartości kulturowych i tożsamości narodowej, a także pracuje nad projektami cyfrowymi i publicznymi dla szerokiego grona odbiorców. Organizuje wydarzenia edukacyjne, publiczne i kulturalne, w tym Festiwal Maldzisa – z dyskusjami, wystawami i koncertami.

Więcej informacji: maldzis.world

MUZEUM WOLNEJ BIAŁORUSI

Muzeum zajmuje się gromadzeniem, przechowywaniem i badaniem historii białoruskiego ruchu oporu wobec dyktatury oraz walki o niepodległość. Głównym tematem kolekcji są wybory prezydenckie na Białorusi w 2020 roku, a także masowe protesty i represje, które po nich nastąpiły.

Muzeum pełni również funkcję przestrzeni kulturalnej: organizowane są tam wydarzenia o ogólnoartystycznym charakterze w różnych formatach, od wystaw po pokazy filmowe pod gołym niebem. Co roku w przestrzeni Muzeum odbywa się około 70 wydarzeń, które łączą twórców i publiczność z różnych krajów.

Więcej informacji: freebelarus.museum

PROGRAM WĄSY SKARYNY

Program o tematyce historycznej na białoruskim kanale telewizyjnym Biełsat, opowiadający o nieoczekiwanych zwrotach akcji, mitach i białych plamach w białoruskiej historii. Prowadzącym jest historyk Cimoch Akudowicz. W 2024 roku program został okrzyknięty projektem roku w głosowaniu na kanale *YouTube Belarus* w Telegramie. Od września 2025 roku na antenie Biełsatu emitowana jest kontynuacja projektu – *Sarmacki Wąs* – o wspólnej historii Polski i Białorusi, której początki sięgają Królestwa Polskiego i Rzeczypospolitej Obojga

Narodów. Program odkrywa zapomniane historie, postaci i wydarzenia, które ukształtowały losy obu narodów. Prowadzącymi są Cimoch Akudowicz i Wiktar Szukietowicz.

Więcej informacji: facebook.com/VusySkaryny

SPIEVY Z-PAD MOSTA

Żeński chór emigrantek z Białorusi i Ukrainy, wykonujący tradycyjne pieśni białoruskie oraz pieśni z pogranicza słowiańskiego – Polski, Ukrainy i Litwy. Zespół rozpoczął działalność pod Mostem Świętokrzyskim w Warszawie w 2023 roku. Repertuar chóru składa się z tradycyjnych pieśni białoruskich, śpiewanych przez kobiety podczas pogańskich obrzędów i rytuałów.

Misją chóru jest zachowanie i popularyzacja języka białoruskiego i pieśni tradycyjnych; wzajemne wsparcie Białorusinek na emigracji; organizacja wydarzeń edukacyjnych i terapeutycznych; włączanie tradycji kulturowych Białorusi w kontekst krajów pogranicza.

Więcej informacji: instagram.com/spievy

SZKOŁA BIAŁORUSKIEJ KULTURY TRADYCYJNEJ ETHNO.ART.BY

Szkoła prowadzi cotygodniowe zajęcia z białoruskich tańców ludowych, śpiewu i gry na dudach; reaktywuje i organizuje obrzędy i święta; prowadzi warsztaty tkania wianków i pajków bożonarodzeniowych, wyrobu świec i wycinanek, a także organizuje wydarzenia kulturalne w Polsce i za granicą (Kraków, Gdańsk, Toruń, Wilno, Holandia i Austria).

Więcej informacji: instagram.com/ethno.art.by

TRADYCJA

Białoruski zespół zajmujący się kulturą etniczną i edukacją, działający w obszarze kultury tradycyjnej i dziedzictwa niematerialnego. Działa jako platforma dla zachowania, reinterpretacji i aktualizacji białoruskiej kultury tradycyjnej we współczesnym kontekście społecznym i kulturowym.

Popularyzuje białoruską kulturę ludową (pieśni, obrzędy, tańce, rzemiosło); organizuje koncerty, festiwale, warsztaty mistrzowskie, wydarzenia etnograficzne i projekty edukacyjne. Wspiera i rozwija autentyczne formy tradycji, łącząc je z nowoczesnymi formami

przekazu. Współpracuje z zespołami folklorystycznymi, badaczami, muzykami i instytucjami kultury.

Więcej informacji: tradycja.com

TOWARZYSTWO JĘZYKA BIAŁORUSKIEGO IM. FRANCISZKA SKARYNY

Organizacja założona na Białorusi w 1989 roku przez przedstawicieli białoruskiej inteligencji w celu popularyzacji języka i kultury białoruskiej, która stała się ogólnokrajową siecią, zrzeszającą tysiące członków w całym kraju. W 2021 roku, w wyniku masowych represji, została zlikwidowana na Białorusi. Ponownie założona w Polsce w 2023 roku, kontynuuje swoją misję popularyzacji języka białoruskiego i kultury białoruskiej w Polsce i innych krajach na całym świecie.

Więcej informacji: tbmskaryny.com

BIAŁYSTOK I PODLASIE

BIAŁORUSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

Organizacja społeczna zajmująca się badaniem i popularyzacją historii i kultury Białorusi. Powstała w 1993 roku. Współtworzą ją zawodowi historycy, wykładowcy, nauczyciele historii, archiwiści, muzealnicy i dziennikarze. Do jej celów należą: rozwijanie i wspieranie działalności naukowej i kulturalnej, pozyskiwanie i upowszechnianie wiedzy o historii Białorusinów, o tradycjach białoruskich oraz dziedzictwie religijnym i kulturowym; promowanie tolerancyjnych stosunków międzyetnicznych w Polsce.

Działalność: organizacja konferencji naukowych, seminariów, wystaw, letnich obozów młodzieżowych; działalność wydawnicza – wydawanie książek w języku białoruskim i polskim; prowadzenie własnej biblioteki; prowadzenie biblioteki internetowej Kamunikat.org. Wśród projektów znajdują się badania nad historią Białorusinów na Podlasiu i w innych regionach, wydawanie prac naukowych i czasopisma, a także projekt *Nasza Pamięć* poświęcony o historii powojennych relacji między społecznościami polsko-białoruskimi.

Więcej informacji: <https://kamunikat.org/bht>

BIAŁORUSKIE ZESZYTY HISTORYCZNE

Naukowo-historyczny dwurocznik (ostatnio rocznik) poświęcony historii Białorusi i społeczeństwa białoruskiego. Wydawany od 1994 roku w Białymstoku przez Białoruskie

Towarzystwo Historyczne. Przeznaczony dla historyków i badaczy, ale może być przydatny dla każdego, kto interesuje się historią Białorusi. W czasopiśmie publikowane są artykuły, komunikaty, materiały i źródła biograficzne, recenzje, sondaże i inne materiały dotyczące szeroko rozumianej historii Białorusi, w tym historii Wielkiego Księstwa Litewskiego i białoruskiego ruchu społecznego. Wydawany w języku polskim i białoruskim (czasami również po rosyjsku).

Więcej informacji: <https://kamunikat.org/bzh>

INVICTUS 1863

Klub rekonstrukcji historycznej, działający od 2024 roku. Celem projektu jest ożywianie historii, w szczególności ducha powstania z 1863 roku. Wspólnota rozwija działalność społeczno-edukacyjną, ukierunkowaną na rozwijanie zainteresowania bohaterską historią, w tym także historią lokalną. Klub *Invictus 1863* zorganizował i wziął udział w szeregu wydarzeń o charakterze historycznym, edukacyjnym i rozrywkowym.

Więcej informacji: facebook.com/invictus1863

MUZEUM MAŁEJ OJCZYZNY W STUDZIWODACH I STUDIO FOLKLORU PODLASKICH BIAŁORUSINÓW ŻEMERWA (STUDZIWODY – DZIŚ CZĘŚĆ BIELSKA PODLASKIEGO)

Prywatne muzeum etnograficzno-historyczne i zarazem skansen, założone w 1993 roku przez Darafieja Fionika. Stała ekspozycja mieści się w drewnianym domu (1925) oraz w domu mieszczchańskim (1823), przeniesionym w 2003 roku; na miejscu znajduje się również spichlerz (1935). W muzeum odbywają się wystawy czasowe, warsztaty rzemiosła, tradycyjnych pieśni i tańców. Od 1998 roku ukazuje się kwartalnik regionalny „Bielski Hostineć”, a także liczne publikacje książkowe. Muzeum co roku organizuje festiwal Tam po majowuj rosi. W muzeum mieści się również studio podlaskich Białorusinów Żemerwa. Repertuar zespołu składa się głównie z tradycyjnych pieśni nagranych na Podlasiu i Polesiu; zespół działa z nastawieniem na autentyczny śpiew folklorystyczny i przekazywanie tradycji przyszłym pokoleniom.

Więcej informacji: <https://www.facebook.com/studziwody>

PALATNO

Portal medialny, który pomaga Białorusinom na Białorusi i na całym świecie zachować tożsamość narodową. Publikuje treści w formie tekstowej, audio i wideo. Informacje oparte są na faktach, edukują, bawią oraz pomagają zachować białoruską tożsamość.

Więcej informacji: <https://palatno.media/>

STOWARZYSZENIE MUZEUM I CENTRUM KULTURY BIAŁORUSKIEJ W HAJNÓWCE

Organizacja społeczna mniejszości białoruskiej w Polsce, prowadząca działalność muzealną i kulturalną w Hajnówce. Powstała w 1984 roku w celu zachowania i popularyzacji białoruskiego dziedzictwa kulturowego – tradycji, języka i sztuki. Organizuje wystawy, wydarzenia i projekty kulturalne. Jest właścicielem i opiekunem ekspozycji muzealnej oraz rozwija inicjatywy edukacyjne.

Więcej informacji: muzeumbialoruskie.pl

WROCŁAW

MŁODZIEŻOWY KLUB ROZWOJU I KULTURY SPADCZYNA / FUNDACJA SPADCZYNA BIAŁORUSI

Klub edukacyjno-kulturalny dla dzieci i młodzieży, który rozwija białoruską przestrzeń kulturalną we Wrocławiu. W klubie działa pięć sekcji – pieśni ludowych, tańców ludowych, historii, rzemiosła i praw człowieka. Próbuje się tu nowych formatów: zorganizowano kluby dyskusyjne, wycieczki, obóz letni, a także powstał zespół muzyczny.

Więcej informacji: <https://www.facebook.com/groups/spadczyzna>

OSOBY

WARSZAWA

BACIUKOU ALAKSIEJ (BATSUKOU ALIAKSEI)

Historyk, wykładowca, autor gazety „Nasza Niwa”, czasopism „Arche” i „Nasza Historia”. Na Białorusi przez 10 lat pełnił funkcję dyrektora Muzeum Historii Mohylewa, kontynuując działalność na rzecz dziedzictwa białoruskiego w Polsce. Autor utworów literackich i spektakli teatralnych. Dziennikarz telewizyjny, wideobloger. Autor książki *Mohylewskie tsunami. Album badawczo-fotograficzny*.

DOUHUSZAU SIARŻUK (DOUHUSHAU SIARZHUK)

Piosenkarz, muzyk multiinstrumentalista, etnograf, wykładowca i menedżer artystyczny. Założyciel ruchu kulturalnego “Gromadne Śpiewy” i inicjator projektów związanych z rozwojem tradycyjnej kultury białoruskiej, m.in. zespołu muzyki etnicznej Tradycja, rezydencji artystycznej Dom Twórców, Warszawskiej Wolnej Orkiestry, zespołu Kasary. Jego praca koncentruje się zarówno na gromadzeniu i restaurowaniu tradycyjnej kultury białoruskiej, jak i dawaniu jej nowego życia – nie tylko w postaci folkloru scenicznego, lecz także jako praktyki społecznej.

ŁOBACZ UŁADZIMIR (LOBACH ULADZIMIR)

Historyk, etnograf, folklorysta, doktor nauk historycznych. Jego główne badania naukowe poświęcone są zagadnieniom etnosemiotyki, mitologii przestrzeni, tradycyjnego krajobrazu kulturowego, geografii sakralnej, medycyny ludowej Białorusinów oraz stereotypom etnicznym.

Bada tradycyjny krajobraz kulturowy Białorusinów, mitopoetyczny obraz świata na różnych poziomach taksonomicznych. Wykorzystując białoruski folklor i materiał etnograficzny, koncentruje się na symbolicznym statusie i funkcjach rytualnych zarówno naturalnych, jak i antropogenicznych elementów krajobrazu kulturowego. Teoretycznie rozwija symboliczną transgraniczność, bada symboliczne zasady obiektywizacji historii, wykorzystując elementy krajobrazu kulturowego nieodłącznie związane z białoruską tradycją etnokulturową. Od 2022 roku prowadzi badania w Instytucie Sławistyki PAN w Warszawie.

PASZKIEWICZ WOLHA (PASHKEVICH VOLHA)

Mistrzyni lalkarstwa etnograficznego, kolekcjonerka, działaczka kulturalna i edukacyjna. Uczy historii lokalnej i białoruszystyki w Szkole Białoruskiej w Warszawie, gdzie prowadzi zajęcia dla dzieci od zerówki do 8 klasy według autorskiego programu, uwzględniającego doświadczenia dzieci emigrantów, ich wielokulturowe środowisko oraz potrzebę

miękkiego kształtowania białoruskiej tożsamości. Działalność opiera na dogłębnym badaniu tradycji ludowych, obrzędów i etnografii, a lalka w jej rozumieniu jest nośnikiem pamięci, kodu kulturowego i więzi z rodziną.

Kolekcja Wolhy obejmuje ponad 120 lalek etnograficznych i autorskich. Tworzy również współczesne prace autorskie, w których lalka staje się narzędziem zrozumienia tożsamości, straty, adaptacji i wewnętrznego wsparcia. Za stworzenie kolekcji, a także za liczne wystawy i warsztaty mistrzowskie została nominowana do Nagrody Człowieka Roku w dziedzinie kultury w Polsce w 2024 roku.

RADAMAN ANDRZEJ (RADAMAN ANDREI)

Historyk, doktor nauk humanistycznych w zakresie historii (Uniwersytet w Białymstoku), członek Zespołu Badań Lituanistycznych przy Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk oraz Komisji Lituanistycznej przy Komitecie Nauk Historycznych PAN. Zajmuje się historią prawa i państwowości Wielkiego Księstwa Litewskiego. Autor ponad 80 prac naukowych. Członek Komitetu Organizacyjnego Białoruskiego Uniwersytetu Badawczego im. Eustachego Wołłowicza oraz Białoruskiego Instytutu Historii Publicznej.

RUDKOUSKI PIOTR

Doktor filozofii, politolog. Specjalizuje się w transformacjach politycznych i zagadnieniach tożsamości narodowej. Były dyrektor naukowy Białoruskiego Instytutu Studiów Strategicznych. Pełni funkcję zastępcy redaktora naczelnego czasopisma „Free Belarus Journal”.

BIAŁYSTOK I PODLASIE

HRYC MARYJA (HRYTS MARYJA)

Popularyzátorka kultury białoruskiej. Organizuje jednorazowe i cykliczne wydarzenia kulturalne z różnych dziedzin – kultury tradycyjnej, językoznawstwa, historii lokalnej, dziecięcej i innych.

KIRKIEWICZ ALEŚ

Scenarzystą, prezenter, popularyzátór historii, dziennikarz. Twórcą kanałów *Tryzub i Pahonia*, *Sarmat*, *Smalennie wiepruka* (publikowanych na kanale *Bądźmy Białorusinami!*) na YouTube. Jeden z inspiratorów Klubu Historycznego Beer & History w Białymstoku. Autor zbioru opowiadań *Samuraj* oraz wspomnień *Siedem miesięcy w białoruskim więzieniu*.

KULEWICZ RUSŁAN (KULEVICH RUSLAN)

Dziennikarz i lokalny historyk. Autor książek *Opowieści z grodzieńskich ulic* (2017) oraz *Jedno miasto, różne wspomnienia* (2019), *Ostatni świadkowie Grodna* (2025). Założyciel i redaktor naczelný wydawnictwa Most Media.

SUCHANOSIK NASTASSIA

Kierowniczka projektów kulturalnych i medialnych, dyrektorka wydarzeń Fundacji Tutaka. Aktorka teatru Pryjechali, prowadząca projekt wideo o literaturze białoruskiej *Smalennie wiepruka* (Budzma.org), nauczycielka języka scenicznego w dziecięcym studiu teatralnym.

WADANOSAWA KACIARYNA (VADANOSAVA KACIARYNA)

Prezenterka telewizyjna, dziennikarka, poetka, piosenkarka, autorka i wykonawczyni muzyki, multiinstrumentalistka, aktorka, twórczyni tradycyjnych i historycznych technik kostiumowych i tekstylnych, rekonstruktorka strojów ludowych i szlacheckich, autorka wystawy *Stroj*.

W 2025 roku otrzymała nagrody od białoruskiego PEN-u, kanału telewizyjnego Bietsat oraz Grupy NDA za cykl autorskich programów historycznych *Nitka Zorka* o historii Białorusi w kontekście historii mody. Współpracuje z Bietsatem, organizacją Bądźmy Białorusinami! oraz Teatrem Amatorskim w Tykocinie.

KRAKÓW

CHMIEL NASTASSIA

Pieśniarka i trenerka wokalna. Liderka zespołu tradycyjnych białoruskich śpiewów Laleja oraz członkini zespołu Kriwi.

TRÓJMIASTO

BARYSZNIKAU JAUHIEN, GDAŃSK

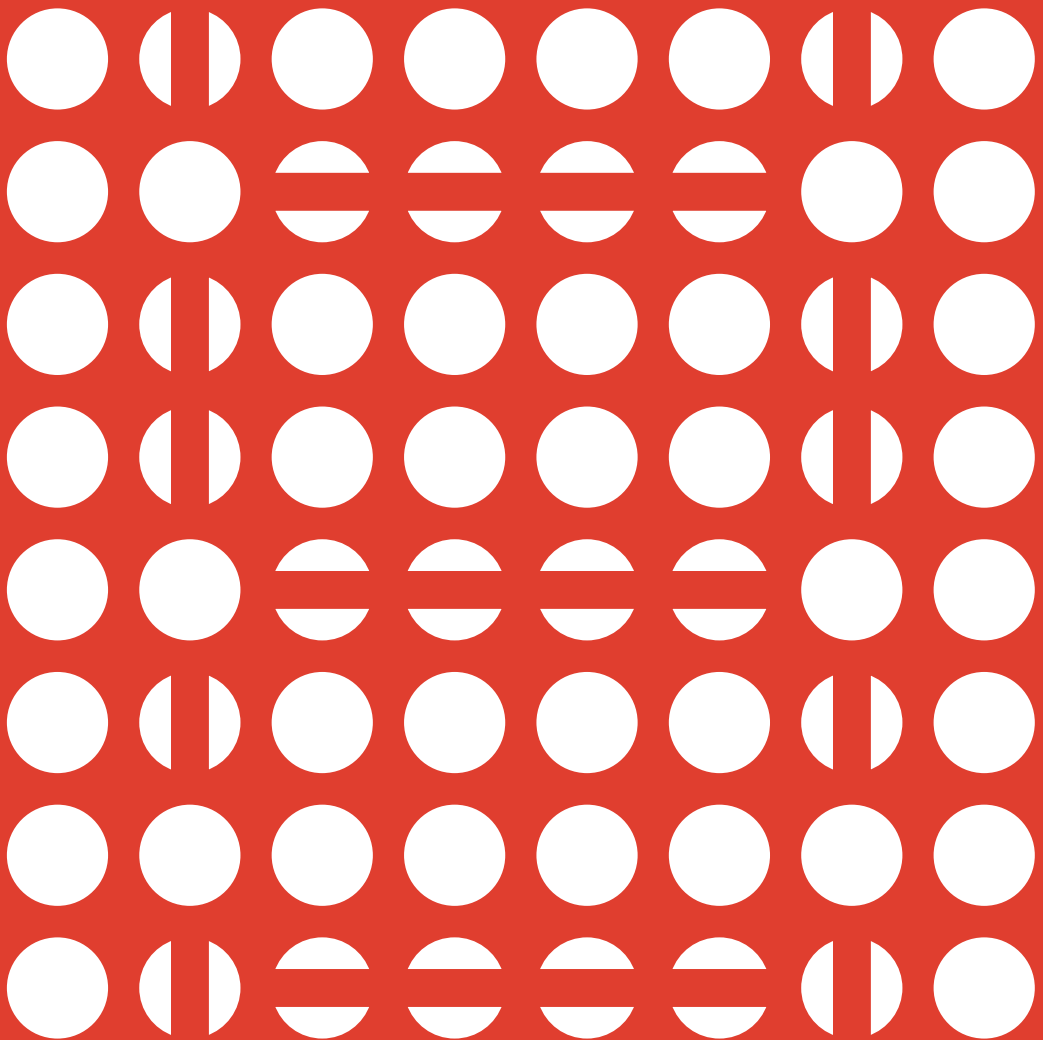
Muzyk multiinstrumentalista, autor tekstów piosenek i performer, dudziarz, badacz tradycji dudziarskiej Białorusi, członek białoruskiego ruchu folklorystycznego, organizator wydarzeń od wieczorów tanecznych po konferencje naukowe, animator kultury.

BARYSZNIKAWA WOLHA (BARYSHNIKAVA VOLHA), GDAŃSK

Etnomuzykolożka, pieśniarka, nauczycielka śpiewu tradycyjnego, mistrzyni muzyki ludowej. Prowadzi wykłady i kursy mistrzowskie z zakresu śpiewu tradycyjnego w Polsce, na Litwie i Łotwie. Autorka monografii *A tak śpiewali dawniej. Folklor muzyczny staroobrzędowców północno-zachodniej Białorusi*.

FILM

IV.

W Polsce znalazła się również duża liczba niezależnych filmowców z Białorusi. Do 2020 roku mieli oni już pewne kontakty zawodowe z polskimi twórcami oraz doświadczenia udanej współpracy, np. filmy dokumentalne *Summa* Andreja Kuciły czy *Czystaje mastactwa* Maksima Szwieda.

Znaczna część twórczości dokumentalnej rozwijała się dzięki telewizji Bielsat, finansowanej przez polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych (Bielsat nadal działa, ale nie jako samodzielna stacja telewizyjna). Niektórzy filmowcy, uznani za obiecujących w kontekście białoruskim, już przed 2020 rokiem mieszkali w Polsce.

W nowej rzeczywistości białoruska społeczność za granicą stała się jednym ze źródeł tematów dla dokumentalistów, a Polska umożliwiła również realizację wizualnie wiarygodnych filmów fabularnych, których akcja rozgrywa się na Białorusi. W rezultacie ponad połowa członków Białoruskiej Niezależnej Akademii Filmowej – stowarzyszenia zrzeszającego profesjonalistów, których filmografie potwierdzają doświadczenie festiwalowe lub dystrybucyjne – pracuje w Polsce.

Polscy twórcy natychmiast zaproponowali Białorusinom różne formaty współpracy. Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna w Łodzi przeprowadziła dwa nabory na bezpłatny roczny staż, który ukończyło około 20 osób. Szkoła Wajdy w Warszawie, wspólnie z Gdyńską Szkołą Filmową, zorganizowała 7-miesięczny autorski kurs Film Bridge – Belarus dla sześciorga wybranych twórców. W ostatnich latach Polski Instytut Sztuki Filmowej wsparł kilka projektów filmowych o białoruskich korzeniach.

Jak dotąd największym sukcesem takiej wymiany kulturalnej jest film *Pod szarym niebem* białorusko-polskiej reżyserki Mary Tamkowicz o białoruskiej więźniarce politycznej, dziennikarce Kaciarynie Andrejewej i jej mężu Iharze Iliaszu (obecnie również więźniu politycznym). Film trafił do kin w Polsce, był pokazywany i nagradzany na festiwalach i konkursach. Niektóre projekty są w realizacji, inne biorą udział w pitchingach PISFu. Dzięki wsparciu z polskiego budżetu w 2021 roku w Warszawie wznowiono białoruski festiwal filmowy Bulbamovie, który od kilku lat jednoczy białoruską i polską publiczność, organizując spotkania z twórcami i dyskusje polityczne.

To wszystko oczywiście za mało, by można było mówić o komfortowych warunkach do rozwoju białoruskich twórców w Polsce i w całej Unii Europejskiej, czy ich uczciwego konkurowania na rynku.

Choć system państwowego finansowania przemysłu filmowego na Białorusi nigdy nie sprzyjał kinu niezależnemu, to represyjny kontekst i emigracja były dla filmowców wstrząsem. Kino jako sztuka kosztowna i czasochłonna jest dziś dla Białorusinów przestrzenią bardzo sporadycznych sukcesów międzynarodowych, wymaga bowiem długiej adaptacji do obecnych warunków.

A te warunki wymagają od filmowców, najczęściej bez obywatelstwa i bez wkładu finansowego, poszukiwania sposobów na pozyskanie funduszy. W rezultacie wiele unikatowych projektów pozostaje w zawieszeniu. Dominują za to filmy niskobudżetowe, bezbudżetowe i krótkometrażowe, a obiecujący twórcy przenoszą się do formatów telewizyjnych i na YouTube'a.

Filmy pełnometrażowe białoruskich reżyserów, które mimo to powstają, nie są białoruskie pod względem produkcyjnym. Ponadto status prawny białoruskich twórców często stwarza warunki do naruszania praw autorskich lub niewywiązywania się z warunków umowy.

Kino dokumentalne z kolei niemal całkowicie straciło dostęp do realizacji filmowych na Białorusi, a tym samym możliwość pełnego uchwycenia problemów kraju w jednym z najtrudniejszych okresów w jego historii. Nie może spełnić swojej artystycznej i społecznej roli. W raporcie wymieniono inicjatywy, które są stałe lub dążą do tego, by takimi być, a także najwybitniejszych twórców, którzy albo realizują swoje pomysły w Polsce po 2020 roku, albo mają obiecujące projekty filmowe nad promocją, których pracują w kontekście białorusko-polskim i międzynarodowym.

INSTYTUCJE, PROJEKTY I INICJATYWY

WARSZAWA

BIEŁSAT DOC

Dział filmów dokumentalnych w redakcji Bielsatu Telewizji Polskiej to jedyna niezależna platforma regularnie produkująca białoruskie dokumenty i reportaże. Od 2011 roku stworzył ponad 150 filmów dokumentalnych o białoruskiej historii, kulturze i współczesności. Historie te są dostępne dla widzów na całym świecie za pośrednictwem kanału na YouTube.

Z Bielsatem Doc współpracowali i nadal współpracują znani białoruscy dokumentaliści – Andrej Kuciła, Maksim Szwid, Wolga Woranawa (pseudonim) i inni. Filmy stworzone przez redakcję były prezentowane na dziesiątkach międzynarodowych i białoruskich festiwalach filmowych. W 2025 roku ukazały się reportaże i filmy Jerzego Kaliny, Arcioma Łobacza, Krzysztofa Kopczyńskiego, Alaksandra Haradka i innych twórców. Kanał Bielsat Doc odnotował w 2025 roku 402 tysiące organicznych wyświetleń, z czego ponad 70% pochodziło z Białorusi.

Więcej informacji: belsatdoc.wordpress.com

BULBAMOVIE

Festiwal filmowy po raz pierwszy odbył się w Warszawie w 2011 roku, a jego celem było zaprezentowanie najwybitniejszych filmów białoruskich. Założyciel i organizator Janusz Gawryluk opisuje charakter pierwszych edycji słowami „underground, punk, bez reguł”. Od drugiej edycji festiwal nabrał charakteru konkursowego – zwycięzcy otrzymywali Złotego, Srebrnego i Brązowego Ziemniaka. Cztery edycje odbyły się dzięki wsparciu Ministerstwa Spraw Zagranicznych, kolejne dwie zorganizowano bez pomocy MSZ, a potem festiwal przestał istnieć.

Reaktywowano go w czasie kryzysu politycznego na Białorusi i odbywa się corocznie od 2021 roku w warszawskim kinie Iluzjon. W programie znalazły się najnowsze filmy białoruskie, odbyły się również pokazy retrospektywne. Ostatnia edycja festiwalu odbyła się w 2024 roku dzięki wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Więcej informacji: bulbamovie.wordpress.com

NIEMA GORĄCZKA

Festiwal prezentuje filmy nieme z różnych krajów, którym towarzyszy muzyka na żywo, skomponowana lub improwizowana przez białoruskich i polskich kompozytorów. Pierwsza i jak dotąd jedyna edycja odbyła się latem 2025 roku pod gołym niebem w centrum Warszawy – na dziedzińcu Foksal 11.

Inicjatywa ma na celu tchnąć drugie życie w filmy nieme poprzez interpretację muzyczną i zaoferować widzom nietypowe doświadczenie oglądania kina. Podczas festiwalu odbyły się projekcje filmów z Ukrainy, Polski, Niemiec i Białorusi. Oprawę muzyczną zapewnili Wolha Padhajska, Aleksandra Chmielewska i Dariusz Przybylski.

Więcej informacji: www.instagram.com/niema_goraczka

ZORZA PÓŁNOCNA

Festiwal filmowy prezentuje niezależne filmy białoruskie, filmy z krajów nordyckich, bałtyckich i Ukrainy, a także organizuje profesjonalne wydarzenia dla filmowców. Festiwal rozpoczął swoją działalność na Białorusi, ale w czasie kryzysu politycznego odbywał się za granicą i online.

Od 2024 roku najnowsze dzieła białoruskich filmowców oraz wybrane filmy z szerszego programu Zorzy Polarnej są również prezentowane w Warszawie. Odbywają się tam panele dyskusyjne z reżyserami. Festiwal ma na celu stworzenie przestrzeni do profesjonalnego networkingu między białoruskimi i polskimi filmowcami i planuje w przyszłości rozszerzenie współpracy z polskimi instytucjami filmowymi i niezależnymi inicjatywami.

Więcej informacji: www.northernlightsff.com

BIAŁORUSKA NAGRODA KRYTYKÓW FILMOWYCH „CZERWONY WRZOS”

Nagroda filmowa ma na celu podkreślenie i popularyzację osiągnięć niezależnego kina białoruskiego, a także motywowanie filmowców do pozostania w zawodzie pomimo niekorzystnych warunków. Pierwsza edycja konkursu została ogłoszona w 2022 roku, a od tego czasu nagroda przyznawana jest co dwa lata. Uroczystość wręczenia nagród drugiej edycji odbyła się na platformie European Film Market Międzynarodowego Festiwalu Filmowego w Berlinie, gala trzeciej edycji odbyła się w Warszawie. Nagroda jest przyznawana w 15 kategoriach, a w jury zasiadają osoby ze świata kina – krytycy, dziennikarze, badacze i eksperci.

Więcej informacji: redheatheraward.com

BIAŁORUSKA NIEZALEŻNA AKADEMIA FILMOWA

Stowarzyszenie Białoruskich Filmowców zostało założone poza granicami Białorusi w 2022 roku i, przy udziale Europejskiej Akademii Filmowej i niemieckiego Ministerstwa Kultury, zaprezentowane na Europejskich Targach Filmowych Międzynarodowego Festiwalu Filmowego w Berlinie. Impulsem do jego powstania były wyzwania związane z masowymi represjami na Białorusi i emigracją przedstawicieli kina, a także początkiem szeroko zakrojonej wojny Rosji z Ukrainą.

Białoruska Niezależna Akademia Filmowa zrzesza obecnie kilkudziesięciu filmowców białoruskiego pochodzenia mieszkających w różnych krajach, przede wszystkim w Polsce. BIFA działa na rzecz poszerzania możliwości białoruskich filmowców, organizując m.in. prezentacje projektów filmowych na Europejskich Targach Filmowych Berlinale. Członkowie Akademii Filmowej reprezentują białoruskie środowisko filmowe na międzynarodowych festiwalach i konferencjach filmowych, a zarząd jest odpowiedzialny za reprezentowanie praw i potrzeb białoruskich filmowców za granicą. Wraz z 20 innymi organizacjami europejskimi BIFA podpisała dokument powołujący Federację Akademii Filmowych Europy (FACE).

Więcej informacji: belfilmacademy.com

BELARUSIAN FILMMAKERS' NETWORK (BFN)

Inicjatywa ma na celu rozwój białoruskiego kina i jego promocję w kontekście globalnym poprzez praktyczną edukację filmową, wspieranie mobilności twórczej i widoczności filmowców i ich filmów w przestrzeni publicznej, nawiązywanie partnerstw w europejskiej sferze filmowej oraz reprezentowanie interesów białoruskiego środowiska filmowego.

Do flagowych projektów BFN należą cykliczny BarCamp białoruskich filmowców, który odbywa się m.in. w Warszawie, oraz Inkubator Filmów Mikrobudżetowych. Jeden ze zwycięzców Inkubatora, film *Łabędzi śpiew Fiodara Ozierawa* Juryja Siamaszki, miał premierę na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Berlinie w 2025 roku w sekcji Forum. Sieć zrzesza filmowców z Białorusi i zagranicy.

Więcej informacji: belfilmnet.work/en

VODBLISK

Kino online zostało stworzone przez zespół Northern Lights Film Festival, aby prezentować białoruskie filmy, w tym te nakręcone przez Białorusinów w Polsce. Kino jest dostępne dla widzów na całym świecie, a jego widownia w Polsce jest największa po Białorusi.

Przyczynia się do tworzenia infrastruktury dla białoruskiego kina: platforma wspiera twórców, udostępnia ich dzieła szerokiej publiczności i promuje dialog międzynarodowy.

Więcej informacji: vodblisk.com

AUTORZY

WARSZAWA

AHRENICZ NEŁA (AGRENICH NELA)

Reżyserka filmów fabularnych i dokumentalnych, scenarzystka, aktorka. Jej filmy krótkometrażowe brały udział i wygrywały na międzynarodowych festiwalach w Niemczech, Czechach, Kazachstanie, Białorusi, Polsce, Ukrainie, Armenii i innych krajach. Po przeprowadce do Polski ukończyła kurs Film Bridge – Belarus w Szkole Wajdy i Gdyńskiej Szkole Filmowej. Pracuje nad filmami fabularnymi. Jej projekt dokumentalny *Gooseman* we współpracy z polską wytwórnią filmową Apple Films otrzymał dofinansowanie PISF, a scenariusz filmu fabularnego *Żniwień* we współpracy z Grupą ZPR Media otrzymał wsparcie PISF na rozwój scenariusza. Trwają przygotowania do kolejnych etapów produkcji.

BUJICKI MAKSYM (BUJICKI MAXIM)

Ukończył kurs Film Bridge – Belarus prowadzony w Szkole Wajdy oraz w Gdyńskiej Szkole Filmowej, w ramach których zrealizował krótkometrażowy film dokumentalny *Dziennik Anastasii*. Również w 2022 roku zrealizował zdjęcia do filmu dokumentalnego *Białoruski proces* wyprodukowanego przez Ludowy Zarząd Antykrzysowy i Fundację Białoruś Przyszłości – film był emitowany na kanałach Bielsat, TVP Polonia i TVP Świat. W latach 2023–2024 pracował w zespole filmu dokumentalnego *1953. Bitwa za nadzieję* (ZPR Media), gdzie odpowiadał za dokumentację i tłumaczenia. Realizuje własny projekt miniserialu *Rzeczpospolita Czerniakowska* o wynajętym w Warszawie mieszkaniu, w którym mieszkają Polacy, Ukraińcy i Białorusini.

Więcej: film Polski.pl/fp/index.php?osoba=11212940

HAŁUBOWICZ KSENIJA (HALUBOVICH KSENIYA)

Autorka filmów dokumentalnych i fotografka, ukończyła kurs Film Bridge – Belarus w Szkole Wajdy i Gdyńskiej Szkole Filmowej. Projekty fotograficzne Kseni poruszają tematy praw człowieka, zdrowia psychicznego i kwestii społecznych. Od 2021 roku pracuje nad filmem dokumentalnym *Popęłniłam błąd, przyjeżdżając tutaj*, który porusza temat kryzysu migracyjnego na granicy Białorusi z Unią Europejską. Od początku pełnoskalowej inwazji Rosji

na Ukrainę mieszka w Polsce i w Ukrainie, gdzie jako dziennikarka zajmuje się tematyką terytoriów ukraińskich okupowanych przez Rosję oraz Białorusi pozostającej pod wpływem Rosji.

Więcej informacji: kseniyahalubovich.com

HAPIENKA IWAN (HAPIENKA IVAN)

Animator, artysta, *motion designer*, współzałożyciel Juniper Animation Studio (2022–2024). Autor filmów krótkometrażowych, w tym projektów dla planetariów i platform VR. Pracuje nad filmem krótkometrażowym z partnerami z USA i Australii. Doświadczenie Iwana obejmuje również pracę z międzynarodowymi zespołami i zarządzanie złożonymi procesami produkcyjnymi dla komercyjnych projektów grafiki komputerowej, takich jak Carlsberg New Dawn, Juventus × Betera i Hero Wars, w tym pracę z wirtualnymi technologiami produkcyjnymi. Iwan jest uczestnikiem i laureatem międzynarodowych festiwali filmowych, w tym Zagreb Film Festival, Grand Cartoon Festival, Fantoche, The Fulldome Festival w Brnie, New York Movie Awards i Florence Film Awards.

Więcej informacji: <https://linktr.ee/ivangopienko>

JAFIMAU JAHOR (EFIMOV EGOR)

Producent i operator filmowy, absolwent Warszawskiej Szkoły Filmowej, odbył staż w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej w Łodzi. Wyprodukował serial *Pracesy* Andreja Kaszpierskiego, emitowany na kanale Biełsat, a jako reżyser realizuje filmy dokumentalne dla TVP. Stale współpracuje z białoruskimi reżyserami młodego pokolenia, kierując się misją rozwijania niezależnego, autorskiego kina z Białorusi – dokumentalnego i fabularnego. Kilka projektów filmowych, w których pracuje otrzymało dofinansowanie PISF. Jeden z nich – *Uroki chimii* – powstał z udziałem białoruskiego działacza i byłego więźnia politycznego Lawona Chałatrana.

Więcej informacji: filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=11140056

KASZPIERSKI ANDREJ (KASHPERSKI ANDREI)

Reżyser filmowy, scenarzysta, producent, działający w obszarze kina i projektów internetowych. Znany jako twórca satyrycznego projektu na YouTube *ChinChinChannel* (ponad 6 milionów wyświetleń) oraz reżyser serialu *Pracesy* dla Biełsatu (3,5 miliona wyświetleń). Nakręcony w Polsce krótkometrażowy film *Sud miortwych* był prezentowany na międzynarodowych festiwalach filmowych, m.in. na Macabro (Meksyk, 2025). W swojej twórczości

artysta często sięga po gatunki takie jak: satyra, komedia absurdu, horror, krytycznie interpretując realia polityczne i społeczne Białorusi, Ukrainy i Rosji. Realizuje również projekty, które nie są osadzone w realiach postsowieckich: serial komediowy *Swinhiery* i komediodramat o skinheadzie *Ad serca da sonca*.

KAWALOU SIARHIEJ (KAVALIOU SIARHEI)

Reżyser, operator, członek Europejskiego Stowarzyszenia Promocji i Ochrony Kina Amatorskiego, dba o zachowanie audiowizualnego dziedzictwa Białorusinów. Od 2020 roku był autorem zdjęć do siedmiu filmów dokumentalnych i jednego filmu fabularnego. Wyreżyserował cztery krótkometrażowe dokumenty, z których dwa oparte są na amatorskich materiałach archiwalnych i materiałach *found-footage*. Odbywał staże w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej w Łodzi, a także w warszawskim MSN i Fondazione Home Movies. Pod patronatem polskiego reżysera Macieja Drygasa zainicjował projekt badawczy, którego celem jest zbadanie wpływu pamięci indywidualnej na historię zbiorową. Filmy z udziałem Siarhieja były pokazywane na 13 międzynarodowych festiwalach filmowych, w tym miały premiery na Berlinale 2025 i Dok Leipzig 2023.

Więcej informacji: kalyska-archive.org/en

MARCYK SIARHIEJ (MARCHYK SIARHEI)

Reżyser, producent i operator filmowy. Od ponad 15 lat zajmuje się tematyką konfliktów zbrojnych i przemian społeczno-politycznych na świecie. Realizował filmy dokumentalne w tureckim Kurdystanie, Iraku, Syrii, Jordanii, Wenezueli, Armenii, Białorusi, Afganistanie i Ukrainie. Absolwent kursu Dok Pro w Szkole Wajdy. Założyciel Marchello Production i Fundacji FreeDoc. Jego debiut reżyserski *Living with the Taliban* zdobył Grand Prix na HumanDOC IDFF, a także nagrodę dla najlepszego filmu średniometrażowego i nagrodę specjalną jury Cantin na Junction North IDFF w Kanadzie.

Więcej informacji: filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=11144141

MATAFONAU ALAKSANDR

Reżyser filmów dokumentalnych, producent, fotograf, wykładowca Europejskiego Uniwersytetu Humanistycznego. Ukończył kursy Dok Pro w Szkole Wajdy oraz Państwową Wyższą Szkołę Filmową, Telewizyjną i Teatralną w Łodzi. Założył firmę Studio Labyrinth zajmującą się produkcją filmów dokumentalnych. Pod jej szyldem wyprodukował film *Tak dużo i tak mało* dla TVP. Realizuje nowy projekt – *Zainteresowania Hanny*, którego główną bohaterką, uchodźczynią z Białorusi, szuka nowego domu w Polsce i znajduje go poprzez kontakt z naturą.

MICHAŁKOWICZ ALAKSANDR (MIHALKOVICH ALEXANDER)

Reżyser filmów dokumentalnych, fotograf, stypendysta Gaude Polonia. Znany z filmów *Maja babula z Marsu* i *Radzima*. Ten ostatni, nakręcony z Hanną Badziaką, opowiada o przemocy w białoruskiej armii. Film zdobył główną nagrodę na Międzynarodowym Festiwalu Filmów Dokumentalnych CPH:DOX w Kopenhadze, gdzie miał premierę, oraz był nominowany do Europejskiej Nagrody Filmowej w kategorii „Najlepszy film dokumentalny”.

Więcej informacji: <https://cargocollective.com/mihalkovich>

PAŁUPANAU ANDREJ (PALUPANAU ANDREI)

Reżyser, wykładowca, autor filmów *Tradycyjna Szapen* i *Kazkaterapija*, organizator szkoleń i kursów aktorskich. Integruje sztuczną inteligencję z klasycznym filmem poprzez szkolenia i festiwal filmów z sieciami neuronowymi.

RUDAKOWA MARJANA (RUDAKOVA MARIANNA)

Białorusko-polska reżyserka animacji w technice poklatkowej i 2D, pracuje pod marką Klikni.studio. Uczestniczyła w programie StopMoLab forum animacji Animarkt, kontynuuje naukę w Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych w kierunku filmu animowanego. Realizuje animacje komercyjne i krótkometrażowe, promując tematykę kobiecą. Wykłada animację w Szkole Policynjnej Cosinus w Warszawie.

Więcej informacji: kniknistudio.com

SIAMASZKA JURYJ (SEMASHKO YURI)

Reżyser i scenarzysta filmów fabularnych i animowanych, autor filmów krótkometrażowych *Smiecciewaja haława* oraz *Krou i karaokie*, a także pełnometrażowego filmu *Łabędzi śpiew Fiodara Ozierawa*. Premiera pełnometrażowego debiutu, nakręconego w Warszawie, odbyła się w 2025 roku na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Berlinie w sekcji Forum. Na Berlinale film otrzymał nagrodę czytelników „Tagesspiegel”. Polska premiera odbyła się na festiwalu Nowe Horyzonty we Wrocławiu. Film okazał się najpopularniejszym filmem wśród krytyków filmowych w swojej sekcji. Łącznie zaprezentowano go na ponad 10 festiwalach filmowych.

SIANKOWA UŁADA (SENKOVA VLADA)

Reżyserka filmów fabularnych, absolwentka Szkoły Wajdy, znana z filmów fabularnych *Hraf u apielsinach* i *II. Ten ostatni*, opowiadający o przemocy w białoruskiej szkole, otrzymał w 2019 roku wyróżnienie specjalne jury Międzynarodowego Festiwalu Filmowego w Warszawie. Obecnie pracuje nad własnymi projektami filmowymi, poruszającymi tematykę białoruskiej emigracji do Polski, prób odnalezienia się w nowej rzeczywistości i doświadczeń traumatycznych.

Więcej informacji: m.imdb.com/name/nm6781781

SZWIED MAKSIM (SHVED MAKSIM)

Reżyser filmów dokumentalnych, autor filmów *Czystaje mastactwa*, *Biełaruś. Marszrut pierabudawany* i *Dzie moj kraj*, z których ostatni ukończył po przeprowadzce do Polski. Ukończył kurs Dok Pro w Szkole Wajdy w 2016 roku. Premiera jego debiutanckiego filmu *Czystaje mastactwa* miała miejsce na 56. Krakowskim Festiwalu Filmowym, film zdobył nagrody na Artdocfest i Mińskim Międzynarodowym Festiwalu Filmowym „Listapad”. Obecnie pracuje jako reżyser filmowy, operator, reporter i fotograf.

Więcej informacji: <https://www.imdb.com/name/nm11081321/>

TAMKOWICZ MARA (TAMKOVICH MARA)

Białorusko-polska reżyserka, członkini Polskiej Akademii Filmowej, absolwentka Warszawskiej Szkoły Filmowej. Znana z filmów krótkometrażowych *Córka* i *Na żywo* oraz filmu fabularnego *Pod szarym niebem*. Premiera filmu fabularnego, opartego na historii białoruskich więźniów politycznych, odbyła się na festiwalu Tribeca w Nowym Jorku, a na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni film otrzymał nagrodę w kategorii „Za debiut reżyserki lub drugi film”. *Pod szarym niebem* był nominowany do Europejskiej Nagrody Filmowej w kategorii „Europejskie odkrycie”. Mara została zaproszona do prowadzenia wykładów w Warszawskiej Szkole Filmowej.

Więcej informacji: filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=11137134

ZUJ MICHAŁ (ZUY MIKHAIL)

Aktor, scenarzysta i muzyk. *Showrunner* i scenarzysta serialu *Pracesy* dla kanału Biełsat. Założyciel i aktor satyrycznego kanału *ChinChinChannel*, stworzył kilka miniseriali w Polsce. Był aktor Teatru Kupały, obecnie członek grupy teatralnej Wolni Kupałowcy. Muzyk zespołu synthpopowego Zui, występującego na polskich festiwalach muzycznych.

Scenarzysta i kompozytor krótkometrażowego horroru *Sud miortwych* oraz odcinka pilotażowego serialu telewizyjnego *Swinhiery*.

ŁÓDŹ

DASZUK WOLHA (DASHUK VOLHA)

Reżyserka filmów dokumentalnych, filmoznawczyni, nauczycielka. Zrealizowała ponad 20 filmów na Białorusi. Obecnie doktorantka w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej w Łodzi; prowadzi wykłady i pracuje nad własnymi projektami filmowymi, w tym nad filmem fabularnym.

Więcej informacji: <https://www.imdb.com/name/nm11445181/>

KUCIŁA ANDREJ (KUTSIŁA ANDREI)

Reżyser filmów dokumentalnych, autor filmów *Stryptyz i wajna*, *Summa* i *When Flowers Are Not Silent*. Za *Summę* w 2018 roku otrzymał nagrodę na Festiwalu Filmowym IDFA w kategorii „Najlepszy dokument średniometrażowy”. Film został również uznany za najlepszy dokument w Konkursie Ogólnopolskim Krakowskiego Festiwalu Filmowego w 2019 roku. Jego najnowszy film fabularny – *When Flowers Are Not Silent* – poświęcony jest kobietom podczas masowych protestów na Białorusi i siostrze Andreja, która trafiła za kraty. Film zdobył nagrodę za najlepszy film dokumentalny na Warszawskim Festiwalu Filmowym. W 2021 roku reżyser opuścił Białoruś, w 2022 roku ukończył staż w Szkole Filmowej w Łodzi i pracuje nad kolejnym projektem dokumentalnym.

Więcej informacji: filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=11177414

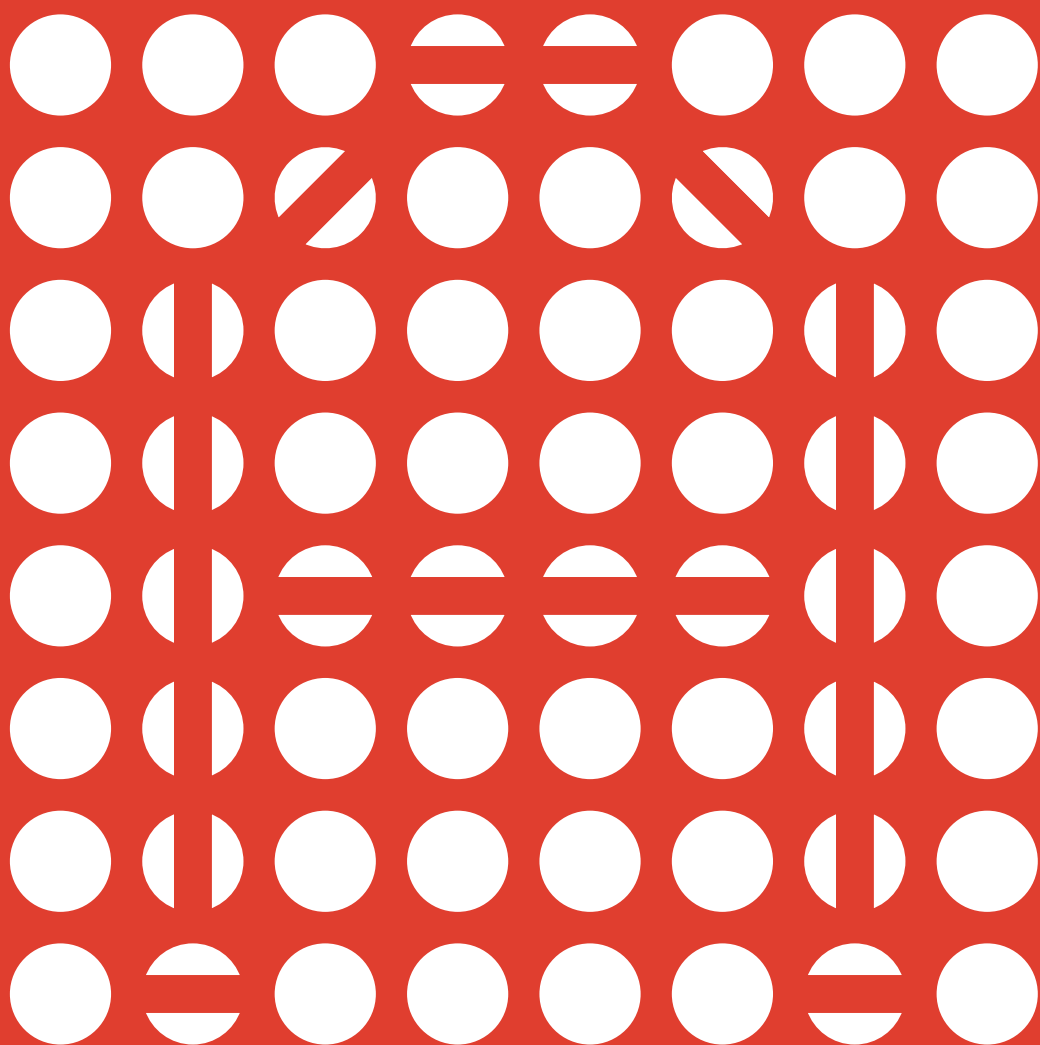
SWIREPA TANIA (SVIREPA TANYA)

Białoruska dokumentalistka. Jej debiutancki film fabularny *Biełaruś 23.34* o torturach w białoruskich więzieniach miał premierę w 2023 roku. Film zdobył nagrodę Bulbamovie Film Festival (nagroda Polskiej Filмотeki Narodowej), był również pokazywany na DOK.fest w Monachium, Artdocfest i innych, a także był nominowany do Nagrody Silver Eye 2022. Autorka była wolną słuchaczką w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej w Łodzi, uczestniczyła w kursach mistrzowskich B2B Docs, m.in. w Krakowie i Warszawie. Pracuje nad krótkometrażowym dokumentem hybrydowym *Ja ciabie daczakajusia*

oraz pełnometrażowym dokumentem hybrydowym *Mnie bolsz nie straszna* (dom produkcyjny No prob), dofinansowanym przez Ministra Kultury RP w ramach Gaude Polonia.

Więcej informacji: svirepa.tanya.tilda.ws

**LITERATURA
I PRZEKŁADY**

Od 2020 roku w Polsce powstało wiele białoruskich wydawnictw, pojawiły się platformy, na których można kupić białoruskie książki, a interakcja między polskim a białoruskim środowiskiem literackim mocno się rozwinęła.

Lilija Iljuszyna, dyrektorka Białoruskiego Instytutu Książki, zauważa, że ten wzajemny ruch to dopiero początek drogi. Zresztą, oprócz Adama Mickiewicza i Sergiusza Piaseckiego, Białorusinów i Polaków coraz więcej łączy, jeśli chodzi o literaturę; białoruscy i polscy pisarze są coraz częściej tłumaczeni na języki obce i stają się coraz bardziej znani czytelnikom w sąsiednich krajach. W polskim środowisku najbardziej znana jest noblistka Swiatłana Aleksijewicz: wszystkie pięć książek pisarki, w tym *Wojna nie ma w sobie nic z kobiety*, *Cynkowi chłopcy* i *Czasy secondhand. Koniec czerwonego człowieka*, są publikowane i wznawiane przez wydawnictwo Czarne. Ostatniego tłumaczenia dokonał Jerzy Czech. W Polsce ukazało się kilka wydań poetyckich i prozatorskich Uładzimira Niaklajeua, m.in. zbiór wierszy *Sam* nakładem Wydawnictwa KEW. Wcześniej została wydana książka Niaklajeua *Automat z wodą gazowaną z syropem lub bez*, która znalazła się na krótkiej liście do Literackiej Nagrody Europy Środkowej Angelus.

Nakładem Wydawnictwa KEW ukazała się książka Ewy Wieźnawiec *Pa szto idziesz wołcza*, wydana w polskim tłumaczeniu Małgorzaty Buchalik pod tytułem *O wilku mówiono w izbie*. Jeden z najśłynniejszych polskich tłumaczy – Bohdan Zadura – przełożył wybrane wiersze Uładzimira Arłoua oraz jego książkę *Tańce nad miastem. Trzy opowieści* dla Państwowego Instytutu Wydawniczego (PIW).

W lubelskim wydawnictwie Warsztaty Kultury ukazało się w ostatnich latach sporo białoruskich pozycji – *Porucznik Piatrowicz i chorąży Duch* Uładzimira Arłoua w tłumaczeniu Bohdana Zadury, dwie książki Andreja Adamowicza – *Tłuścioch i leszcz* oraz *Dzień poezji śmierci dzień* – z udziałem Bohdana Zadury i jego syna Marka Sergiusza Zadury. W tym samym wydawnictwie ukazały się tłumaczenia książek Alhierda Bacharewicza *Mały leksykon medyczny według Bacharewicza* oraz Julii Cimafiejewej *Cyrk i inne wiersze* i *Autoportret w postaci pestki awokado*.

W wydawnictwie Pogranicze z Sejn ukazał się tomik wybranych wierszy Andreja Chadanowicza *Zabawy fantomowe, Sroka na szubienicy* Alhierda Bacharewicza w przekładzie Jana i Igora Maksymuków oraz tom *Sarmatyja* Maryji Martysiewicz w przekładzie Bohdana Zadury.

Według Andreja Chadanowicza Białorusini wciąż znają polską literaturę lepiej niż Polacy białoruską. Jednym z najbardziej znanych białoruskich wydawnictw w Polsce jest Wydawnictwo Januszkiwicz,

które posiada sklep stacjonarny w Warszawie oraz sklep internetowy Knihauka, gdzie można znaleźć publikacje różnych białoruskich wydawnictw działających za granicą.

Pozostaje ono w czołówce przekładów polskich autorów na język białoruski: ukazało się w nim pięć pierwszych książek sagi *Wiedźmin* Andrzeja Sapkowskiego w tłumaczeniu Kaciaryny Macijeuskiej, *Pan Lodowego Ogrodu* Jarosława Grzędowicza w tłumaczeniu Aleny Piatrowicz i Maryi Puszkiny oraz powieść *Zimowla* i zbiór opowiadań *Samosiejki* Dominiki Słowik w tłumaczeniu Aleny Piatrowicz. Wydawnictwo to opublikowało również dwie książki Szczepana Twardocha – *Króla* w tłumaczeniu Miłkołaja Ramanauskiego i *Null* w tłumaczeniu Kaciaryny Macijeuskiej.

Wydawnictwo Gutenberg z Krakowa również prowadzi serię literatury polskiej w języku białoruskim: nobliści Wisława Szymborska i Czesław Miłosz zostali wydani w dwujęzycznych tomach pod redakcją Andreja Chadanowicza, przy współdziałaniu różnych tłumaczy. Ukazały się tu również *Jeszcze dzień życia* Ryszarda Kapuścińskiego i powieść Bolesława Prusa *Lalka*. Wydawnictwo Połackija Łabirynty w Warszawie opublikowało kultową polską książkę Hanny Krall *Zdażyć przed Panem Bogiem* o jednym z przywódców powstania w getcie warszawskim, Marku Edelmanie.

W kontekście literatury białoruskiej warto również wspomnieć, że Polska staje się głównym krajem goszczącym białoruski festiwal książki intelektualnej Pradmova. W tym roku po raz pierwszy odbył się w Polsce Międzynarodowy Festiwal Poezji im. Michasia Stralcowa „Wiersze na Asfalcie”. Białoruscy wydawcy i pisarze stale uczestniczą w ważnych wydarzeniach literackich w Polsce – Międzynarodowych Targach Książki w Warszawie, Targach Katowickich, Targach Białostockich, Festiwalu im. Czesława Miłosza w Krakowie, Festiwalach Brunona Schulza i Silesiusa we Wrocławiu, i innych. Współpraca białoruskiego PEN Clubu z polskim PEN Clubem jest niezbędna dla wymiany kulturalnej w dziedzinie literatury. Ten ostatni dzieli miejsce z kolegami na wydarzeniach białoruskich lub polsko-białoruskich i pomaga zwrócić uwagę na literaturę zakazaną na Białorusi. Ponadto polskie miasta należące do Międzynarodowej Sieci Miast Pisarzy Uchodźców goszczą białoruskich pisarzy.

W Polsce są także przyznawane białoruskie nagrody literackie. W tym kontekście warto przede wszystkim wspomnieć o Nagrodzie im. Jerzego Giedroycia, ustanowionej niegdyś z inicjatywy polskich dyplomatów. Symboliczną postacią jest tu sam Jerzy Giedroyc, legendarny redaktor „Kultury” urodzony w Mińsku, działający na rzecz kultury polskiej w warunkach emigracji.

INSTYTUCJE, PROJEKTY I INICJATYWY

WARSZAWA

AUDIOBOOKS.BY. BIAŁORUSKIE AUDIOBOOKI

Dystrybutor i wydawnictwo audio założone przez Mikitę Biełałazawego. Nagrywa, kolekcjonuje i dystrybuuje białoruską literaturę w formacie audio na dużych platformach. Obecnie katalog wydawnictwa zawiera około 700 książek, z czego ponad 50 zostało stworzonych przez zespół Audiobooks.by. Współpracuje z największymi białoruskimi wydawnictwami – Januszkiewicz, Lohvinau Publishing House, Gutenberg Publisher i innymi. Oferuje płatny i bezpłatny dostęp do audiobooków.

Więcej informacji: audiobooks.by

BIAŁORUSKI PEN / PEN BELARUS

Białoruski PEN Club należący do sieci PEN International – globalne stowarzyszenie pisarzy i innych twórców, które działa na rzecz wolności słowa, praw ludzi kultury oraz rozwoju literatury i kultury na Białorusi. Założone w 1989 roku jako Białoruskie Centrum PEN, zgodnie z międzynarodowymi zasadami organizacji PEN, zrzesza białoruskich pisarzy, tłumaczy, krytyków literackich, dziennikarzy i innych twórców, którzy bronią wolności słowa i twórczości. Od 2022 roku Białoruski PEN działa w Polsce.

Działania organizacji w zakresie praw człowieka obejmują monitorowanie i dokumentowanie naruszeń praw człowieka i praw kultury, w szczególności wobec pisarzy, dziennikarzy i ludzi kultury na Białorusi, akcje solidarnościowe oraz wspieranie represjonowanych twórców na arenie międzynarodowej.

Działania kreatywne obejmują nagrody literackie i projekty mające na celu rozwój literatury białoruskiej np. nagrody im. Alesia Adamowicza, Franciszka Bahuszewicza, Jerzego Giedroycia, festiwale, rezydencje, spotkania twórcze, programy edukacyjne.

Więcej informacji: penbelarus.org

CZABOR

Wydawnictwo współpracuje z białoruską księgarnią Czabor przy Centrum Solidarności Białoruskiej. Specjalizuje się w przygotowywaniu publikacji i tłumaczeń w języku białoruskim, w tym z języka polskiego. Prowadzi serię wydawniczą „Skaryniczy”.

Więcej informacji: czabor.sumupstore.com

INSTYTUT KSIĄŻKI BIAŁORUSKIEJ

Inicjatywa mająca na celu promocję i reprezentację białoruskiej literatury oraz wspieranie białoruskiej społeczności literackiej na Białorusi i za granicą. Działa od 2023 roku jako wspólna platforma dla wszystkich, którzy tworzą białoruskie książki, ze szczególnym uwzględnieniem obecności Białorusi na międzynarodowym rynku książki.

Głównymi obszarami działalności są: promocja i dystrybucja białoruskiej literatury, popularyzacja czytelnictwa i kultury czytelniczej, partnerstwo międzynarodowe i prezentacja białoruskiej literatury za granicą (dyskusje, wydarzenia, udział w targach książki), sieciowanie branży literackiej: autorów, wydawców, czytelników, dystrybutorów książek, ilustratorów, bibliotekarzy, wspieranie inicjatyw wydawniczych i wspólnych projektów. Od trzech lat z rządu organizuje białoruskie stoisko na targach książki we Frankfurcie nad Menem.

Więcej informacji: <https://www.instagram.com/instbelknihi>

KNIŻNY WOZ

Wydawnictwo audio nagrywa i publikuje audiobooki w języku białoruskim dla dzieci w każdym wieku. Ma w swoim dorobku ponad 100 publikacji.

Więcej informacji: knizhnyvoz.com

ŁYSY CZERAP

Wydawnictwo określa się mianem „wydawnictwa okultystycznego”, działa pod hasłem „szybko, tanio, bez zabobonów”, koncentruje się na tekstach poza głównym nurtem, którym trudno przebić się do wydawnictw komercyjnych. Oprócz książek zajmuje się również publikacją muzyki na kasetach.

Więcej informacji: <https://www.instagram.com/lysycerap>

MIANIE NIAMA PUBLISHING

Niezależne białoruskie wydawnictwo. Redaktor naczelny i współzałożyciel – pisarz Pawieł Ancipau. Specjalizacja – współczesna literatura białoruska (proza, eseje, poezja) oraz publikacje „bez ograniczeń i cenzury” w języku białoruskim i rosyjskim. Zamierza wydawać na nowo literaturę XXI wieku, w tym książki, które stały się trudno dostępne. Wydaje książki drukowane i elektroniczne z dostawą na cały świat.

Więcej informacji: <https://mnnm.store/>

POŁACKIJA ŁABIRYNTY

Wydawnictwo publikuje współczesną literaturę białoruską, literaturę faktu oraz teksty interpretujące historię, kulturę i doświadczenia Białorusi w szerszym kontekście europejskim. Koncentruje się na literaturze, o znaczeniu społecznym, często poruszającej tematy pamięci, praw człowieka, represji i oporu. Celem przewodnim jest publikowanie książek, które nie mogą być wydane na Białorusi ze względu na państwową cenzurę. Są to teksty wykluczone z oficjalnej przestrzeni kulturowej, ale niezbędne do zrozumienia współczesnej białoruskiej rzeczywistości i historii.

Więcej informacji: facebook.com/PolackijaLabirynty

PRADMOVA

Międzynarodowy Festiwal Książki Intelktualnej i Wolnej Myśli powstał jako przestrzeń do głębokiego zrozumienia współczesnych procesów kulturowych, społecznych i politycznych poprzez słowo, tekst i dyskusję publiczną. Zrzesza pisarzy, filozofów, historyków, badaczy, tłumaczy i aktywnych czytelników z różnych krajów, organizuje wykłady, dyskusje, spotkania autorskie, prezentacje i koncerty.

Nacisk kładziony jest na książkę intelektualną jako formę oporu wobec płytkiego odbioru, narzędzie krytycznego myślenia i sposób na zachowanie pamięci zbiorowej. Festiwal nadaje szczególną rolę językowi i kulturze białoruskiej, integrując je w szerszym kontekście europejskim i globalnym, a także wspierając niezależną myśl humanistyczną w warunkach ograniczeń wolności słowa. Od 2022 roku festiwal odbywa się poza Białorusią – w miastach Polski, a także na Litwie, w Niemczech, Czechach, Gruzji oraz online.

Więcej informacji: pradmova.eu

SAYBEAT

Inicjatywa wydawnicza założona przez pisarza Maksą Szczurą i grafika Uładzimira Ma-dżentowicza, której celem jest publikowanie książek autorów niekomercyjnych i niesfor-matowanych w języku białoruskim – oryginalnych i tłumaczonych.

Więcej informacji: <https://www.facebook.com/SayBeat>

SŁOWIANKA

Wydawnictwo wydaje książki dla dzieci w języku białoruskim. Publikuje bajki znanego ak-tora i bohatera dziecięcego programu telewizyjnego *Kałychanka* Alaksandra Żdanowicza z serii *Toj samy Malawanycz*, a także dzieła białoruskich klasyków i współczesnych pisarzy.

Więcej informacji: slovianka.edu.pl/knihi

WYDAWNICTWO JANUSZKIEWICZ I KSIĘGARNIA KNIHAUKA

Wielopłaszczyznowy projekt pełnego cyklu wydawniczego, założony przez wydawcę Andreja Januszkiewicza. Wydawnictwo i księgarnia (stacjonarna i internetowa) mają doświadczenie w szerokiej dystrybucji białoruskich książek na dużych platformach sprze-dażowych – Allegro, Amazon, Empik. W Polsce działa od 2023 roku. Januszkiewicz wyda-je książki w języku białoruskim, w tym przekłady literatury światowej i prozy współczesnej oraz literaturę faktu. W katalogu znajdują się debiutanckie książki młodych białoruskich autorów, tłumaczenia światowych bestsellerów na język białoruski, takich jak *Harry Pot-ter* i *Wiedźmin*. Publikuje wiele tłumaczeń z języka polskiego.

Więcej informacji: knihauka.com

ŻYVETEKA

Biblioteka Białoruska – projekt Alaksandry Huszczy (Aliaksandra Hushcha) – zakłada utwo-rzenie zbioru książek w bibliotece publicznej MDM, aby ułatwić Białorusinom dostęp do książek, a także zintegrować białoruską diasporę ze społeczeństwem polskim poprzez kulturę. Wiosną i jesienią, biblioteka organizuje Dni Kultury Białoruskiej, na które zapra-szane są osoby wnoszące znaczący wkład w popularyzację języka i literatury białoruskiej. Obecnie fundusz Żyveteka liczy ponad 200 książek. Biblioteka jest otwarta na współpracę.

BIAŁYSTOK I PODLASIE

BIEŁAWIEŻA

Białoruskie Towarzystwo Literackie zostało założone w 1958 roku przez Białorusinów w Polsce. Jest to związek pisarzy tworzących w języku białoruskim. Jego celem jest wspieranie białoruskiej literatury i twórczości oraz rozwój twórczości w języku białoruskim wśród białoruskiej mniejszości narodowej. Autorzy zrzeszeni w „Bieławieży” tworzą prozę, poezję i inne utwory, często odnoszące się do tematyki tożsamości kulturowej i historii Białorusinów w zachodniej Białorusi. Stowarzyszenie wydaje rocznik literacki „Termopile” oraz serię książek w Bibliotece Białoruskiego Towarzystwa Literackiego „Bieławieża”.

Więcej informacji: <https://kamunikat.org/bielawieza>

FUNDACJA KAMUNIKAT

Organizacja kulturalno-edukacyjna, która prowadzi największą białoruską bibliotekę internetową i rozwija wokół niej projekty wydawnicze i medialne. Główne obszary działalności to biblioteka cyfrowa, w której Kamunikat gromadzi i udostępnia białoruskie publikacje; digitalizacja czasopism i archiwów, w tym publikacji wydawanych na Białorusi i na emigracji, autorstwa mniejszości białoruskiej w Polsce i na Litwie; nagrywanie audiobooków z głosem współczesnych autorów białoruskich, z których część powstaje we współpracy z białoruskimi środowiskami twórczymi i jest udostępniana bezpłatnie. Od 2021 roku fundacja prowadzi również działalność wydawniczą i dystrybuuje swoje książki drukowane poprzez targi, wydarzenia dla diaspory oraz internet.

Więcej informacji: kamunikat.org

WROCŁAW

BYPROSVET

Inicjatywa wspierająca wydania niezależne i kulturę białoruską, m.in. poprzez finansowanie i organizację sieci druku i dystrybucji gazet, ulotek i naklejek. Prowadzi własny sklep

internetowy z produktami kulturalnymi (książkami, zeszytami, kalendarzami, puzzlami i innymi).

Więcej informacji: byprosvet.org

KRAKÓW

GUTENBERG PUBLISHER

Niezależne wydawnictwo białoruskie, specjalizujące się w wydawaniu białoruskojęzycznych książek. Wydaje książki w języku białoruskim i o kulturze białoruskiej, w tym beletrystykę, dzieła historyczne i artystyczne. Wśród nich znajdują się współczesna proza białoruska, książki dla dzieci, tłumaczenia autorów zagranicznych oraz publikacje popularnonaukowe. Produkuje i sprzedaje gry planszowe, mapy i upominki, często związane z literaturą i historią. Organizuje spotkania, wykłady i prezentacje dla miłośników literatury i kultury białoruskiej w Krakowie i poza nim. Wydają książki oznaczone etykietą *No AI Content Inside*, która wskazuje na dzieła stworzone bez pomocy sztucznej inteligencji, podkreślając tym samym wartość ludzkiej kreatywności.

Więcej informacji: gutenbergpublisher.eu

KNIŻNY WYRAJ

Organizacja kulturalno-edukacyjna powstała w celu promocji czytelnictwa i literatury białoruskiej. Od 2022 roku gromadzi biblioteczkę książek białoruskich, która liczy już ponad 700 egzemplarzy. Regularnie odbywają się tu kluby dyskusyjne, interaktywne spotkania czytelnicze dla dzieci i spotkania autorskie. Oprócz popularyzacji czytelnictwa fundacja prowadzi działalność wydawniczą: tłumaczy literaturę obcą na język białoruski. Dodatkowo organizuje projekty edukacyjne dla młodzieży, a także rozwija inicjatywy integrujące wokół biblioteki społeczność białoruską Krakowa.

Więcej informacji: <https://vyraj.club/>

STOWARZYSZENIE BIAŁORUSKICH WYDAWCÓW

Profesjonalne stowarzyszenie non-profit niezależnych białoruskich wydawców i inicjatyw wydawniczych, utworzone podczas festiwalu Pradmova przez 11 współzałożycieli. Przewodniczącą jest redaktorka wydawnictwa Gutenberg, Walancina Andrejewa. Działalność stowarzyszenia obejmuje koordynację niezależnych białoruskich wydawców, w tym tych

działających na emigracji; promocję białoruskiej książki na arenie międzynarodowej oraz ułatwianie udziału w międzynarodowych targach książki i projektach; organizację wydarzeń dla wydawców, autorów i czytelników.

TAMAKA PUBLISHING / BERLIN-KRAKÓW-WILNO

Niezależne białoruskie wydawnictwo, założone w 2025 roku, specjalizuje się w książkach o sztuce, fotografii, designie i architekturze. Wydało ilustrowane książki Maszy Swiatahor *Everybody Dance!* oraz album fotograficzny Maryi Karniejenki *Rattus Sapiens*. Książka *Everybody Dance!* znalazła się na liście najlepszych nowości sezonu według „British Journal of Photography”.

Więcej informacji: tamaka.eu

POZNAŃ

ROZUM

Wydawnictwo, które oddaje głos współczesnym Białorusinom. Wydaje książki w języku białoruskim i rosyjskim oraz przygotowuje tłumaczenia literatury białoruskiej na języki europejskie. Wydawnictwo, które rozpoczęło działalność w listopadzie 2025 roku podczas festiwalu Pradmov, deklaruje, że istnieje dzięki wsparciu czytelników i wolontariuszy.

Więcej informacji: <https://rozum.media/>

AUTORZY

WARSZAWA

ANCIPAU PAWIEŁ

Pisarz i wydawca, twórca Białoruskiego Radia Literackiego, współzałożyciel warszawskiego wydawnictwa Mianie Niama. Autor książek *Jazda na gwieździe*, *Krótką historia Nagrody im. G.*, *Gdzieś przyjść, coś zrobić i wyjechać* i innych.

Więcej informacji: <https://litradio.link/>

ARCIOMAWA JULA (ARTSIOMAVA YULIA)

Prozaiczka, w latach 2021–2024 mieszkała w Ukrainie. Autorka powieści *Jestem rewolucją*, wydanej przez inicjatywę wydawniczą „Pflaumbaum”. Uczestniczka rezydencji literackiej w Gdańsku i Rezydencji im. Janiny Katz w Krakowie.

CHARYTANIUK NATAŁKA (KHARYTANIUK NATALLIA)

Filolożka, nauczycielka języka angielskiego, niemieckiego i białoruskiego, prozaiczka, tłumaczka. W 2010 roku ukazała się pierwsza książka *Trzyście opowieści o martwym kocie*, która zdobyła Nagrodę im. Maksima Bahdanowicza za debiut. W latach 2015, 2018, 2022 i 2025 ukazały się cztery kolejne – powieść i trzy książki dla dzieci. Książka *Opowieści starego Adamkowa* znalazła się na krótkiej liście do Nagrody Ciotki (Ałaiży Paszkiewicz) dla najlepszej książki dla dzieci. *Opowieść o tym, jak wygnano św. Mikołaja* i *Boże Narodzenie 1992* ukazały się we Wrocławiu i w Krakowie.

DROBYSZ KRYSCINA (DROBYŚ KRYŚCINA)

Wydawczyni audiobooków, lektorka, menedżerka. Była aktorka Teatru Kupaty. Obecnie jej głównym kierunkiem twórczości jest literatura, audiobooki, dubbing. Twórczyni i menedżerka projektu dla dzieci Książny woz, współpracuje z wydawnictwem audiobooks.by. Udziela się jako lektorka dla kanału telewizyjnego Bietsat, relacjonowała tematy torturowania Białorusinów i listów do więźniów politycznych dla Press Club Belarus, Centrum Praw Człowieka Wiasna, Międzynarodowego Komitetu do Badania Tortur na Białorusi, projektu *Politwiazynka*. Jako lektorka współpracowała z platformą cyfrową Nowa Białoruś, Fundacją Communiqué, Festiwałem Filmowym Zorza Północna i innymi.

DZIADZIENKA ZMICIER

Pisarz i dziennikarz, autor i wykonawca własnych piosenek. Autor lokalnego przewodnika historyczno-genealogicznego *Orszańska szlachta*, współautor projektu *Nasze danie*. Napisał i wydał beletrystykę sensacyjną *Opowieści o zmierzchu* i *Wielka proletariacka rewolucja seksualna*. W 2020 roku *Zakon Promiennego* ukazał się w wersji elektronicznej, a jego najnowsza książka *Igrzyska Kirke* zajęła trzecie miejsce w konkursie Literackiej Nagrody Giedroycia 2025.

ILJUSZYNA LILIA (ILYUSHYNA LILIYA)

Pisarka (fantastyka, literatura młodzieżowa) i filozofka, animatorka kultury, koordynatorka Białoruskiego Instytutu Książki i dyrektorka wykonawcza festiwalu Pradmova. Autorka książek *Klucz daroh*. *Paczatak* i *Matt Granville, szczęśliwy przegrany*, wydanych w 2019 roku. Działa na styku literatury, zarządzania kulturą i budowania społeczności intelektualnej. Zajmuje się tekstem, odbiorcami i infrastrukturą kulturową – trzema poziomami, które jej zdaniem mają kluczowe znaczenie dla zachowania i rozwoju białoruskiej przestrzeni kulturowej.

KARNACKAJA NASTA (KARNATSKAYA NASTA)

Filolożka, krytyczka literacka. Pracuje w księgarni Knihauka i wydawnictwie Januszkiewicz. Prowadząca i twórczyni podcastu *Bellit*. Przetłumaczyła z języka angielskiego powieści Stephen Kinga *Lśnienie* i *Yellowface* Rebekki Kuang.

KAZŁOUSKAJA MARYNA (KAZLOUSKAYA MARYNA)

Krytyczka literacka, nauczycielka literatury, tłumaczka, redaktorka. Wykłada literaturę białoruską w Szkole Młodych Pisarzy przy Międzynarodowym Związku Pisarzy Białoruskich. Jako redaktorka współpracuje z niezależnymi białoruskimi wydawnictwami: Gutenberg Publisher, Knihauka, Pflaumbaum. Kuratorka programu warszawskiego Festiwalu Książki Intelktualnej Pradmova.

KUSTAWA WALERYJA (KUSTAWA WALARYNA)

Pisarka, działaczka społeczna, twórczyni medialna, mentorka, scenarzystka, autorka i producentka programów telewizyjnych i filmowych oraz projektów medialnych. Magister historii sztuki. Autorka tomików poezji *Krew wszechświata*, *Ogrzać niebo...*, *Tamsama* i innych. Uczestniczka licznych białoruskich i międzynarodowych odczytów literackich, antologii i festiwali. Jej pojedyncze utwory poetyckie zostały przetłumaczone na najważniejsze języki świata. Publikuje od 6. roku życia. W ostatnich latach została stypendystką Bałtyckiego Centrum Pisarzy i Tłumaczy w Szwecji oraz Międzynarodowego Centrum Pisarzy i Tłumaczy w Windawie na Łotwie.

MACIJEUSKAJA KACIARYNA (MATSIYEUSKAYA KATSIARYNA)

Tłumaczka z języka polskiego, angielskiego i francuskiego. Laureatka Nagrody Carlotta Shermana dla Tłumaczy, stypendystka Gaude Polonia. Tłumaczy literaturę klasyczną i współczesną – prozę i poezję. W ostatnich latach przekładała z języka polskiego wiersze Bolesława Leśmiana, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Władysława Szlengla, pierwsze pięć części sagi *Wiedźmin* Andrzeja Sapkowskiego, *Null* Szczepana Twardocha i innych.

NIADBAJ TACIANA

Pisarka, działaczka na rzecz praw człowieka, wydawczyni, menedżerka projektów kulturalnych i medialnych. Przewodnicząca białoruskiego PEN-u, członkini Rady Białoruskiego Domu Praw Człowieka i Rady Doradczej Sieci Domów Praw Człowieka. Wiceprzewodnicząca Fundacji Otwartej Kultury w Lublinie, współpracuje z Białoruskim Domem Praw Człowieka w Wilnie. Autorka dwóch tomików poezji *Syreny śpiewają jazz* i *Tam, za ścianą*. Laureatka Nagrody „Obrońca Praw Człowieka Roku 2025”. Przetłumaczyła na język białoruski książkę Ewy Thompson *Trubadurzy imperium. Literatura rosyjska i kolonializm*. Jest współautorką przekładów *Naszej wesołej apokalipsy* Leszka Kołakowskiego, *Teorii literatury XX wieku* Anny Burzyńskiej i Michała Pawła Markowskiego i innych. W Polsce założyła wydawnictwo Połackaja Łabirynty, w którym ukazały się m.in. książki *Wodapadzieł* Maryi Martysiewicz, *Aleś* Alesia Bialackiego, *Zekameron. Wiersze. Rozmowy* Maksima Znaka, pierwsze pełne tłumaczenie *Iliady* Homera na język białoruski.

RYŻKOU WITAL (RYZHKOUB VITAL)

Poeta, tłumacz, scenarzysta, uczestnik białoruskich inicjatyw kulturalnych, laureat Nagrody im. Maksima Bahdanowicza za debiut. W Polsce wznowił swój debiutancki tomik poezji *Drzwi, zamknięte na klucze*, występuje w formie literackiego jednoosobowego stand-upu. Bilety na jego literackie koncerty były wyprzedane w miastach Polski i Europy.

WAŁYNKIN MAKAR (VALYNKIN MAKAR)

Pisarz, a także wideoblogger książkowy i popularyzator współczesnej literatury białoruskiej. Jego debiutancka książka *Ostatnie pokolenie* opowiada historię pokolenia Z w Mińsku i odzwierciedla białoruską rzeczywistość po 2020 roku. Drugą powieścią tego autora jest mistyczny thriller *Nici* o mieszkańcu Mińska, który podejmuje pracę w odległej białoruskiej wsi.

WASZKIEWICZ DARJA

Pisarka i tłumaczka z języka angielskiego, polskiego, hiszpańskiego i szwedzkiego. Autorka ponad 12 publikacji w języku białoruskim, rosyjskim, angielskim i polskim. Opublikowała dwie książki dla dzieci – *Dziewczynka z bawełny* oraz *Przygody Paulinki, Antosia i mrówki Feliksa*. Ma na swoim koncie ponad 13 opublikowanych tłumaczeń literackich na język białoruski i rosyjski, w tym osiem książek.

WIEŻNAWIEC EWA (KURS SWIATŁANA)

Pisarka i dziennikarka, autorka prozy o białoruskiej codzienności, pamięci, ciemnych stronach życia i moralnych wyborach człowieka. Laureatka Nagrody Literackiej im. Jerzego Giedroycia i Nagrody Wolnego Słowa. Książka *O wilku mówiono w izbie* została przetłumaczona na język niemiecki, czeski, szwedzki, norweski, polski, duński i hiszpański, a także wielokrotnie adaptowana na potrzeby teatru. Wydawnictwo Gutenberg wznowiło debiutancki tomik prozy Ewy Wieżnawiec *Szlach drobnej swołaczy*.

BIAŁYSTOK

ARKUSZ ALEŚ

Poeta, prozaik, dziennikarz, członek Stowarzyszenia Młodych Pisarzy „Tutejsi”. Pisze wiersze, prozę, eseje, artykuły krytyczne. Autor około 20 tomików poezji, prozy, esejów i sześciu opowiadań. Autor tekstu hymnu Połocka oraz piosenek kilku zespołów rockowych: Czasu Lokalnego, Rimy, Sumaroka. Publikował w czasopismach „Czas Kultury” (Poznań) i „Borussia” (Olsztyn). W Białymstoku założył serię poetycką „Brukawanka”.

BARTOSIK ZMICIER

Pisarz, publicysta, autor i piosenkarz. Autor czterech książek w języku białoruskim – *Czarny pistolet, I miał pan wróbelka, który mówił. Podróże wolności* (wydanie polskie w 2019 roku), *Chińska klinika dentystyczna, Zabić pełnomocnika*. Książka *I miał pan wróbelka, który mówił* w 2017 roku otrzymała Nagrodę im. Jerzego Giedroycia (I miejsce). Spektakl Białoruskiego Wolnego Teatru przygotowany na podstawie książki był grany w Mińsku, Warszawie i Londynie. W 2024 r. książka *Zabić pełnomocnika* została laureatką III miejsca Nagrody im. Jerzego Giedroycia.

BIALKIEWICZ DASZA (BIALKEVICH DARYA)

Poetka, autorka tekstów piosenek, tłumaczka, menedżerka artystyczna, redaktorka tomików poetyckich. Autorka tomiku poezji *Łzy na wiatr*. Tomik otrzymał Nagrodę Natalii Arsienniewej za najlepszy tomik poezji w języku białoruskim. Zbiór został uznany za najlepszy tomik poezji 2021 roku według Radia Wolna Europa. W Polsce wraz z krakowskim muzykiem Lastoŭski zainicjowała projekt muzyczny „Da kostka”, w którym pisze teksty i śpiewa. Prowadzi podcast literacki *Spis na leta*. Uczestniczka rezydencji literackiej w Wojnowicach z Kolegium Europy Wschodniej.

WROCLAW

CHADANOWICZ ANDREJ

Poeta, tłumacz, eseista, krytyk literacki i działacz kulturalny. Tłumaczy wiersze z francuskiego, polskiego, angielskiego, ukraińskiego, rosyjskiego i innych języków. Autor 10 zbiorów poezji dla dorosłych i jednego tomiku poezji dla dzieci. Jego wiersze były tłumaczone i publikowane w wielu krajach, m.in. w Polsce, Ukrainie i Szwecji.

LUBLIN

ŁAPO IRYNA (LAPPO IRINA)

Krytyczka teatralna, literaturoznawczyni, tłumaczka i etnolingwistka, adiunktka w Katedrze Współczesnej Literatury i Kultury Polskiej Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie, doktorka habilitowana. Zajmuje się historią teatru i dramatu, recepcją teatralną, teorią i praktyką przekładu, a także problematyką tożsamości kulturowej w teatrze Europy Środkowo-Wschodniej. Autorka monografii *Mrożek à la russe. Teatralna recepcja dramaturgii Sławomira Mrożka w rosyjskim kręgu językowo-kulturowym*, *Teatr Czechowa w Polsce* i *Wolni Kupałowcy. Teatr Narodowy na wygnaniu*, współautorka książki *Pokolenie RU dramatu białoruskiego. Kontekst – Tendencje – Indywidualność*. Publikowała w czasopiśmie „Dialog”, „Teatr”, „Pamiętnik Teatralny”, „Studia Białorusnistyczne” i innych. Kuraorka międzynarodowego Festiwalu Bliski Wschód.

RUSIECKA NATALIA

Slawistka, tłumaczka, literaturoznawczyni, autorka tekstów poetyckich i dramatycznych, pracuje na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Wydała tomiki poezji *Dwie bezsenności* i *Kasztany w kieszeniach*, a także monografie *Muza rodzinna. Poezja Franciszki Urszuli Radziwiłłowej* i *Pokolenie RU dramatu białoruskiego: kontekst, tendencje, indywidualności* we współautorstwie z Siergiejem Kowalowem oraz Iriną Lappo. Przetłumaczyła na język białoruski utwory polskich poetów: Wisławy Szymborskiej, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Józefa Czechowicza.

Na język polski przetłumaczyła dramaty autorów białoruskich: Maksima Klimkowicza, Mirasława Adamczyka, Volhi Hapiejewej. Przekłady sztuk Franciszki Radziwiłłowej, Witolda Gombrowicza wystawiono w Teatrze imienia Janki Kupały w Mińsku przed 2020 rokiem. Obecnie Natalia Rusiecka kontynuuje współpracę z Wolnymi Kupałowcami. Prowadzi wykłady dla mieszkańców Lublina na temat kultury białoruskiej, organizuje dyktanda z okazji Dnia Języka Ojczystego, przygotowuje wieczory pamięci rozstrzelanych w 1937 roku

białoruskich poetów, koncerty kolęd oraz bierze udział w organizacji festiwalu teatralnego Bliski Wschód.

KRAKÓW

IOFFE KASIA (NAWINSKI KACIARYNA)

Poetka i tłumaczka, aktywistka i założycielka białoruskiego stowarzyszenia „Krok”. Autorka tomików poezji *Biały Lew* i *Kiedy drzewa wyrastają z głowy*. Studiowała krytykę literacką i judaistykę na Uniwersytecie Jagiellońskim. Z zawodu psycholog kliniczny ze specjalizacją arteterapia i seksuologia, posiada kwalifikacje nauczyciela jogi rehabilitacyjnej. W 2023 roku ukazał się jej wielojęzyczny tomik poezji *Szyba bez szkła* (wyd. Hochroth Mińsk, Berlin), z tekstami w językach białoruskim, rosyjskim, polskim, ukraińskim i jidysz.

POZNAŃ

KWIATKOUSKI SIEWIARYN

Pisarz, prezes Fundacji Białoruś 2020, pracował jako dziennikarz w niezależnych białoruskich mediach. Autor książek *Fraszki za flaszki*, *Prezent dla Adeli*, *Jak zostać Białorusinem*, *Puszcza Colorado*. W 2025 roku wydał książkę *Idziemy na marsz!* – głosy prawdziwych ludzi, zebrane przez autora w tomiku krótkich, ironicznych tekstów. Książka zawiera również zbiór krótkich, ironicznych esejów o Białorusinach w Polsce. Rozwija Fundację Białoruś 2020 i jej projekt medialny – animowaną encyklopedię 2020.

Więcej informacji: belarus2020.re

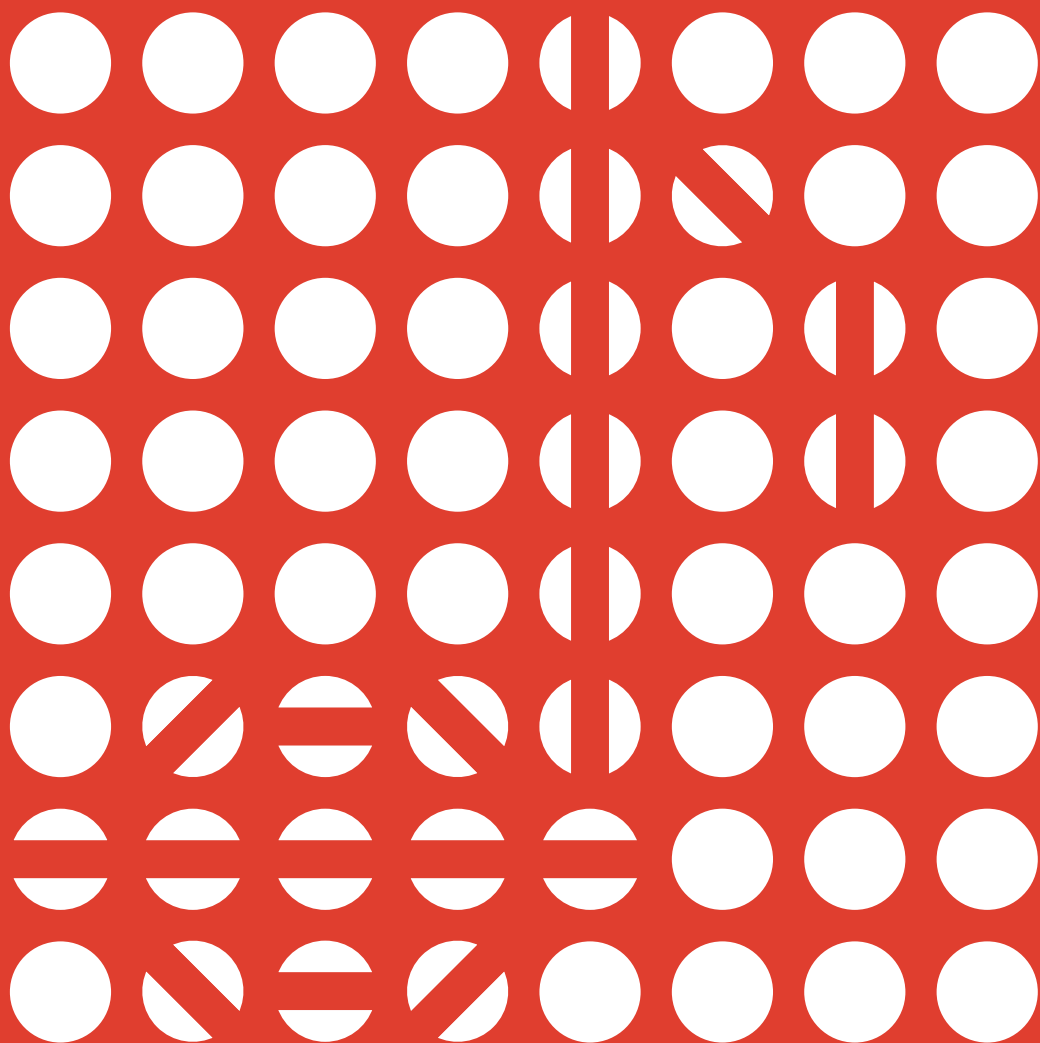
TRÓJMIASTO

KUDASAWA NASTA, GDYNIA

Poetka, tłumaczka, krytyczka literacka. Autorka tomików poetyckich *Liście moich rąk*, *Ryby*, *Moje niewymowlę*, a po 2020 roku ukazały się *Wiosna*, *Ustom ciasno i Obok*. Tłumaczy poezję z rosyjskiego, ukraińskiego i udmurckiego na białoruski. Wiersze Nasty tłumaczono na polski, czeski, ukraiński, litewski i inne języki. Po 2020 roku została laureatką Nagrody Literackiej im. Michasia Stralcowa.

**MUZYKA
I INICJATYWY
SCENICZNE**

VIO

Muzyka białoruska stała się według muzykologa Alaksandra Czarnuchy zjawiskiem o zasięgu światowym, a jednocześnie szybko zaadaptowała się w Polsce, co uczyniło ją jednym z najpopularniejszych kierunków aktywności kulturalnej białoruskiej emigracji.

Wielu indywidualnych muzyków i całych zespołów, pomimo codziennych problemów związanych z emigracją i trudną sytuacją międzynarodową, rozwija się i znajduje odbiorców w polskim środowisku. Niektórzy – niezależnie od języka – od razu starają się wpasować w polski kontekst poprzez tworzenie piosenek po polsku lub tłumaczenie swoich tekstów na polski.

Jak zauważa muzyk Wiktar Siamaszka, po wydarzeniach 2020 roku formacje muzyczne różnego rodzaju – od zespołów rockowych po chóry – przeniosły się do Polski. Powstały nowe zespoły, z których część znalazła możliwości koncertowania i pracy studyjnej, zbudowała relacje z europejskimi wydawnictwami muzycznymi, uzyskała wsparcie grantowe i zintegrowała się z lokalnymi twórcami.

Wiktar Siamaszka postrzega tę interakcję nie jako spontaniczne i reaktywne próby ucieczki od wygnania, typowe dla klasycznej „kultury emigracyjnej”, lecz jako naturalną odbudowę utraconych więzi kulturowych, wzbogacenie wspólnego doświadczenia i powrót holistycznej przestrzeni ideologicznej, jak to miało miejsce w okresie Wielkiego Księstwa Litewskiego i Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Jako przykład udanej adaptacji białoruskich muzyków w Polsce Alaksandr Czarnucha podaje zespół Sojuz, który co roku pojawia się w polskich rankingach muzycznych. Zespół składa się z Polaków, ale część twórczą tworzą Białorusini. Drugim przykładem jest Pan Sawian, osoba z białoruskiego środowiska stand-upowego, który pół żartem, pół serio zaczął tworzyć treści po polsku i stał się znany w polskim środowisku jako polski artysta. W tym kontekście warto wspomnieć o sukcesie podlaskiego duetu Sw@da x Niczos, którego popularność pokazuje, że białoruska muzyka inspiruje polskich artystów.

Białoruskie zespoły grają w dużych salach koncertowych w Polsce. NaviBand trzykrotnie gościł w warszawskim klubie Progresja – według Alaksandra Czarnuchy to kolejny dowód na to, że białoruscy muzycy mają, poza białoruską, również polską publiczność. Koncert Maksa Korża na warszawskim Stadionie Narodowym stał się głośny, również w kontekście politycznym, a bilety wyprzedaly się w ciągu 5 dni. Jeden z najsłynniejszych białoruskich zespołów na świecie – Motczat Doma,

którego członkowie nie mieszkają w Polsce – zgromadził komplet publiczności w klubie Progresja i dał występ na dużym polskim festiwalu Open'er, który został później nagrany i wyemitowany w TVP.

Niemniej sfera muzyki nie jest wyjątkowa: wielu muzyków utrzymuje się z pracy fizycznej, a twórczości poświęcają się wyłącznie w wolnym czasie. Według Wiktara Siamaszki niektórzy mają problemy z publicznością, ponieważ dawna „emigracyjna” publiczność traci zainteresowanie, a lokalna publiczność jeszcze go nie okazuje. Muzyk zauważa: białoruscy autorzy tworzą zbyt mało oryginalnych produktów, wykraczających poza mainstreamowe schematy, o ogólnoeuropejskim potencjale, podczas gdy naturalna integracja muzyczna, na wzór Sojuza, Koob & Swady, Fantastic Swimmers, mogłaby mieć większą skalę.

Z tym ostatnim zgadza się Alaksander Czarnucha, któremu brakuje wsparcia i uwagi polskich mediów, mimo że na białoruskim rynku jest jego zdaniem wielu znakomitych artystów undergroundowych, jazzowych i popowych.

INSTYTUCJE, PROJEKTY I INICJATYWY

WARSZAWA

ANIMA MEA

Kameralny zespół wokalny założony w 2025 roku, wykonuje repertuar od muzyki renesansowej po współczesną. W jego skład wchodzi polscy i białoruscy śpiewacy w wieku od 30 do 55 lat. Kierownikiem artystycznym i dyrygentem jest muzyk i pedagog Tacciana Sciepaniuk. Zespół ćwiczy w Kościele św. Aleksandra na Placu Trzech Krzyży oraz w studiu muzycznym Sonore. Zespół dał dwa koncerty – *Pasję* z udziałem białoruskiej organistki Wiktorii Kuczko oraz solistek Ełady Koler i Tacciany Sciepaniuk, podczas których wykonał kantatę *Stabat Mater* Giovanniego Battisty Pergolesiego, a także Koncert Nadziei, dedykowany kobietom.

BELARUS OUTSIDE SOUND SYSTEM (BOSS)

Białoruski charytatywny ruch muzyczny na emigracji, utworzony w 2022 roku przez animatora kultury i producenta Alaksandra Bahdanawa. Jest to wspólna inicjatywa muzyków, menedżerów i ludzi kultury, którzy organizują festiwale solidarnościowe, koncerty i rave'y, aby wesprzeć białoruskich więźniów politycznych i uchodźców.

W ciągu trzech lat działalności BOSS zorganizował wydarzenia w Warszawie, Wilnie, Berlinie, Tbilisi, Krakowie, Poznaniu i Gdańsku, zbierając ponad 50 tysięcy euro na pomoc potrzebującym. W Polsce projekt stał się jedną z najważniejszych inicjatyw białoruskiej diaspory muzycznej.

W 2025 roku inicjatywa zrealizowała festiwal o tej samej nazwie, który odbył się w dniu wyborów prezydenckich na Białorusi, 26 stycznia, jednocześnie w Gdańsku, Krakowie, Poznaniu i Warszawie. Celem akcji jest zjednoczenie i uwidocznienie białoruskiej diaspory. Na scenach czterech miast wystąpili najważniejsi białoruscy muzycy i DJ-e na emigracji, a łączna liczba odwiedzających wyniosła około 3 tysięcy.

Więcej informacji: <https://belarusout.site>

CONCORDIA CHOIR

Zespół kameralny, założony w 2007 roku, składa się z osób o różnym wykształceniu, reprezentujących różne grupy wiekowe i zawodowe. Wykonuje muzykę harfową a *cappella*. Repertuar chóru obejmuje ponad 150 utworów z różnych epok: renesansu, baroku, klasycyzmu, romantyzmu, muzyki XX wieku oraz różnych gatunków: koncertów chóralnych,

miniatur i pieśni chóralnych, pieśni ludów świata, muzyki bożonarodzeniowej, utworów jazzowych. Muzyka białoruska zajmuje ważne miejsce w repertuarze chóru. Od 2021 roku chór działa w Warszawie. Uczestnik festiwali międzynarodowych, laureat 41. Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Cerkiewnej „Hajnówka” oraz laureat Nagrody Specjalnej Ministra Kultury RP.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/6xOEr3mhRKHNX1vo1KuZIF>

FESTIWAL MUZYKI BIAŁORUSKIEJ GRAJ

Miejsce spotkań „znanych nazwisk” i nowych artystów białoruskiej sceny, najczęściej w formacie klubowo-koncertowym. W 2024 roku przed festiwalem odbył się również konkurs dla młodych artystów. Festiwal ma również charakter społeczny i charytatywny – organizuje zbiórki dla potrzebujących i giełdę sztuki. W 2025 roku odbył się już po raz czwarty.

Więcej informacji: grajfest.pl

FIVE-STOREY ENSEMBLE

Five-Storey Ensemble to kameralny zespół muzyki współczesnej, założony w 2012 roku przez kompozytorów Wolhę Padhajską i Witalija Epawa. Zespół regularnie uczestniczy w międzynarodowych festiwalach muzycznych oraz tworzy muzykę do filmów i spektakli teatralnych. Trzy albumy zespołu zostały wydane przez włoską wytwórnię muzyczną Altrock. Wzięli udział w pokazach festiwalu filmów niemych i interpretacji muzycznych Niema Gorączka w Warszawie.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/3tBMmZkSmMeUmEU768CZQL>

HUČNA FEST

Białoruski festiwal kulturalny organizowany przez Free Belarus Center nad Wisłą. Prezentuje aktualną kulturę białoruską: koncerty białoruskich artystów, spotkania i dyskusje literackie, giełdę sztuki. Podczas festiwalu organizowane są sekcje inicjatyw społecznych. Wstęp na niektóre edycje był bezpłatny. Festiwal gromadzi białoruską diasporę i ma na celu pokazanie, że kultura białoruska jest nowoczesna, żywa i różnorodna.

VARUŠNIAK

Wydarzenie kulturalno-muzyczne łączy w sobie tradycyjne motywy i nowoczesną scenę klubową. Jest to największy festiwal muzyczny białoruskiej kultury. Najbardziej znanym formatem jest Kupalle: noc pełna muzyki, ognia, tańca i motywów rytualnych, często

w estetyce rave. Na scenach festiwalu występują zespoły, soliści i DJ z muzyką etniczną, indie, elektroniczną, folkowo-elektroniczną i eksperymentalną.

Więcej informacji: <https://www.facebook.com/varushniak/>

WOLNY CHOR

Ruch muzyczno-polityczny, który pojawił się podczas protestów na Białorusi w 2020 roku. Wykonywali najbardziej kultowe białoruskie pieśni i hymny, organizowali flash moby w miejscach publicznych, brali udział w koncertach na dziedzińcach, organizowali koncerty online. Wydali zbiór muzyczny *Hodnyja piesni*. Od 2021 roku tworzą w Warszawie. Oprócz koncertów (ponad 200 w całej Europie) nagrali trzy albumy (*Piesni wolnych ludzi*, *Kaladny padarunak Live*, *Nasza piesnia*) oraz nakręcili kilka teledysków. Ważną misją na emigracji jest przekazywanie europejskiej publiczności informacji o tym, co dzieje się na Białorusi. Ich koncerty to teatr chóralny ze scenografią, projekcjami wideo, udziałem aktorów, czytaniem tekstów i wierszy.

Więcej informacji: volnychor.com

WROCŁAW

ALBA MUSIC TRIO

Zespół muzyczny założony przez białoruskich muzyków, w tym Darję Jelisiejewą (flet), Eduarda Radzwiłowicza (wiolonczela) i Nastasię Burą (fortepian, aranżacja, kierownictwo artystyczne). Członkowie tria to laureaci międzynarodowych konkursów z 15-letnim doświadczeniem koncertowym. Współpracują z muzykami, śpiewakami, aktorami, artystami i pisarzami. Repertuar obejmuje utwory klasyczne, covery i utwory jazzowe. Wyróżniające się projekty autorskie: *Biełaruskaje. Suswietnaje. Lubima* – najlepsze utwory z repertuaru tria, prezentujące kulturę białoruską i światową; *Wrocław na językach świata, muzyki i przyjaźni* – muzyka i poezja różnych narodów świata; *Cosmo-Barocco* – arcydzieła epoki baroku; *Gala Operowa* – przeboje opery światowej i muzyki instrumentalnej we własnych aranżacjach; *Zaproszenie do tanga* – utwory Ástora Piazzolli. Zespół zorganizował koncert muzyki Stanisława Moniuszki – ojca opery narodowej, we współpracy z wrocławskim kompozytorem Wiesławem Maluchem, wykonując jego utwory w ramach corocznego festiwalu muzyki poważnej Wrocław Summer Classics.

Więcej informacji: https://www.instagram.com/alba_music_trio

AUTORZY

WARSZAWA

ASRATASZWILI KIETEWAN

Białoruska piosenkarka o gruzińskich korzeniach. Pisze i wykonuje własne utwory, często w estetycznym, nastrojowym, popowo-elektronicznym lub trance'owym brzmieniu z białoruskimi tekstami. Wyróżnia się emocjonalną manierą muzyczną, łatwą przyswajalnością i nowoczesnym kolorytem. W ostatnich latach wydała wiele utworów. Wśród najważniejszych znajdują się utwór *Ptuški* i głęboko osobisty *Adčapiciesia ad mianie!*.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/3lejG6niGhISnrvxOTAVX>

ATESTA

Zespół street punkowy, znany z mocnego, prostego i celowo nieoszlifowanego brzmienia, a także tekstów o zabarwieniu społeczno-politycznym. Postrzegany jest jako część punkowej społeczności i kultury ulicznej. Zespół o wyraźnej etyce DIY: minimum blichtru, maksimum energii i charakteru. Album *Hramadstva* był prezentowany w Warszawie, Białymstoku i we Wrocławiu.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/0AX6lby6wU6yoEFy10Di9e>

DAJ DAROHU!

Zespół punkrockowy z Brzeźcia, założony w 1998 roku. Ma wyraźne nastawienie społeczne, antyautorytarne, często posługuje się ironią. Założycielem i frontmanem jest Jury Stylski (autor tekstów, wokalista). Pod koniec 2025 roku zaprezentowali nowy album długogrający *Nie da zakonow*. Występują na białoruskich festiwalach w Polsce, na Litwie i w innych krajach.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/06ZvLf8DkcWzI9AgCBGx49>

DYMNA LOTVA

Zespół na styku post-black metalu i doom metalu. Album *The Land Under the Black Wings: Blood* to jedno z najważniejszych wydań ostatnich lat. Kolektyw regularnie wyrusza

w trasy koncertowe po Europie, często koncertuje w Polsce. Rok 2026 rozpoczął od krótkiej trasy: Kraków, Gorzów, Wrocław, Bielsko-Biała, Poznań.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/61PwJzYfSOG5zImuluoEHT>

DZIECIUKI

Zespół folk-punkowy, założony w Grodnie w 2012 roku. Śpiewa wyłącznie po białorusku, a utwory, zaprawione punkową ironią, opowiadają o historii Białorusi, jej bohaterach, historii oporu i grodzieńskiej mitologii miejskiej. Nazwa zespołu związana jest z postacią i działalnością Kastusia Kalinowskiego, przywódcy powstania białoruskiego z lat 1863–1864. Oprócz występów na białoruskich festiwalach i dla białoruskiej publiczności, zespół realizuje wspólne projekty z polskimi twórcami: na przykład Hańbuki to wspólny projekt z Hańbą. Występował na polskich koncertach kanadyjskiego zespołu The Real McKenzies, które są wyznacznikiem rozpoznawalności w polskim środowisku punkowym.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/2ickO4SwvjX9SaBBXRBI6w>

EPAU WITALI (APPOW VITALY)

Multiinstrumentalista i kompozytor, animator kultury, współorganizator festiwalu kina niemego i interpretacji muzycznej *Niema gorączka* w Warszawie, na Białorusi dyrektor artystyczny międzynarodowego festiwalu muzyki współczesnej i kina niemego Kinemo. Stypendysta Gaude Polonia. Występuje w profesjonalnych orkiestrach i współpracuje z międzynarodowymi zespołami. Przed emigracją pracował w Instytucie Polskim w Mińsku, gdzie nadzorował projekty związane z koncertami i występami polskich muzyków i artystów. Współzałożyciel zespołu Five-Storey Ensemble, koordynator projektu edukacyjnego *Bach in the Subways*. Tworzy muzykę instrumentalną, teatralną i filmową.

JEUDAKIMAU ANDREJ (EVDOKIMOV ANDREW)

Muzyk, kompozytor i artysta dźwiękowy. Zajmuje się kompozycją elektroakustyczną i multimedialną, dźwiękiem wielokanałowym, a także formatami interdyscyplinarnymi na styku muzyki, performansu i mediów. Ukończył studia kompozytorskie na Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy oraz studia realizatorskie w Wyższej Szkole Dziennikarstwa i Realizacji Dźwięku w Warszawie. Współpracuje jako kompozytor i reżyser dźwięku w projektach kulturalnych, w szczególności teatralnych, w tym międzynarodowych.

Wśród projektów zrealizowanych w Polsce znajduje się wielokanałowa instalacja *Sampel, czyli przekrój dźwiękowy owada*, performans tematyczny *Historie (z) połączeń*, pokazywany na festiwalu Warszawska Jesień 2025 oraz cykl multimedialny *Rust of Reverence*, zrealizowany w ramach stypendium Gaude Polonia.

Współpracował z TR Warszawa, Teatrem Ósmego Dnia, Teatrem Animacji w Poznaniu, Sceną Roboczą. Brał udział w inicjatywach edukacyjno-artystycznych, m.in. w ramach projektu *Spaceopera 2.0*. Jego projekt muzyczno-teatralny *Diafilm Live* rozpoczął się na Białorusi, a od 2021 roku działa w Polsce. W 2023 roku przygotowano i zaprezentowano program filmów slajdowych opartych na tekstach i ilustracjach współczesnych autorów białoruskich. W ramach stypendium artystycznego m.st. Warszawy pracuje nad interaktywną instalacją wielokanałową.

J:MORS

Ten pop-rockowy zespół od kilku lat intensywnie koncertuje dla białoruskiej publiczności na emigracji. W jego repertuarze znajdują się utwory po rosyjsku i po białorusku, z najnowszych *Światło* i *Zbroja*. Liderem zespołu jest Uładzimir Puhacz, który bierze udział w produkcjach teatralnych (*Zekamieron*, *Wolnych Kupałowców*), jeden z twórców wydawnictwa audio LitalaIna.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/7Epwr85muyr25AdKsmE36V>

KASCIACHIN IWAN (KOSTIAKHIN IVAN)

Dyrygent operowy, baletowy, symfoniczny, harfowy; korepetytor i nauczyciel operowy; autor aranżacji orkiestrowych i zespołowych, w szczególności kameralnych wydań oper Mozarta, Salieriego, Moniuszki, baletów Czajkowskiego, romansów i utworów orkiestrowych. Posiada około 25 lat doświadczenia zawodowego. Na Białorusi pracował w Teatrze Wielkim, Białoruskiej Akademii Muzycznej, Republikańskiej Szkole Muzycznej i Białoruskiej Filharmonii Państwowej.

W Polsce dokonał rekonstrukcji i pełnej autorskiej transkrypcji partytury zaginionej opery *Marger* białoruskiego kompozytora Kanstancina Horskiego – największej opery, jaka istnieje w języku polskim i białoruskim. W 2024 roku, wraz z orkiestrą kameralną Arsis Nova (składającą się z ponad 20 zawodowych białoruskich muzyków, którzy zostali zmuszeni do wyjazdu za granicę), nagrał płytę z muzyką współczesnych kompozytorów białoruskich *Hidden Place | Secret Life*. Brał udział w koncercie Universe Orchestra, przejął kierownictwo muzyczne projektu *Timeless. Muzyka przez ciało* i przygotował do niego aranżacje. Wziął udział w warsztatach artystycznych Timeless.concerts jako lider zespołu kameralnego, pianista i prelegent.

KAZIMIROUSKAJA HALINA (KAZIMIROVSKAYA GALINA)

Dyrygentka, animatorka i menadżerka kultury. Jest twórczynią i dyrygentką chóru Free Choir i Concordia Choir. Założycielka Szkoły Artystycznej im. Mikołaj Rawieńskiego w Warszawie. Jej misją jest przywracanie białoruskiego dziedzictwa muzycznego. Współpracowała z archiwami emigracyjnymi Biblioteki Skaryny w Londynie, gdzie systematyzowała

materiały, opisywała i tworzyła katalogi, udostępniała notatki i dokumenty badaczom i wykonawcom. Mowa tu w szczególności o archiwum Mikoły Kulikowicza. Na podstawie zbiorów archiwalnych opracowano materiał muzyczny, który został zarejestrowany w formie albumu z 11 utworami duchowymi Mikoły Kulikowicza.

KLUJEU PIOTR (KLUEEV PIOTR)

Pianista, wokalista, autor tekstów i kompozytor. Znany jako solista i twórca projektu *Love Machine*, wydał album *Punk's Line*. Aktywnie koncertuje w Warszawie i innych miastach Polski.

LEAR

Piosenkarka i autorka tekstów, tworzy w stylu indie-pop. Zastąpiła w internecie w 2020 roku dzięki białoruskojęzycznemu coverowi piosenki z serialu *Wiedźmin*, a w 2022 roku wydała swój debiutancki album *Zaczapicca*.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/0P8ggU0cm1oGhLQyn3I3iM>

LITY TALER

Zespół grający na instrumentach dawnych, rekonstruując średniowieczne melodie, a także wykonując własne, ludowe interpretacje znanych pieśni. Zespół regularnie organizuje występy uliczne w Warszawie i innych miastach, gromadząc publiczność na improwizowanych potańcówkach. Bierze udział w festiwalach kultury i rekonstrukcji średniowiecznej, wydarzeniach historycznych oraz w mistrzowskich kursach muzyki i tańca.

Więcej informacji: <https://www.youtube.com/c/litytaler>

MACKIEWICZ ANASTASIIA (ANAMOVA)

Magister opery i teatru, artystka multidyscyplinarna i reżyserka, absolwentka Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie. Twórczyni projektu *Heartbreaking Performance* i współzałożycielka społeczności AuDHD kawiarni Michelle w Warszawie. Jako muzyczka, kompozytorka i wokalistka występuje pod pseudonimem AnaMova. Do jej najważniejszych białoruskich projektów artystycznych można zaliczyć wystawę *Ja chaczu dadomu* i publikację albumu fotograficznego o tym samym tytule, trylogię filmową *Miensk 2020* oraz multidyscyplinarny projekt *Spowiedź*. Jej aktualne prace koncentrują się na prawach zwierząt, ekologii i neuro różnorodności.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/2bKihtfkKAujrdXvKBRf5c>

NAVIBAND (KSENIJA ŻUK I ARCIOM ŁUKJANIENKA)

Zespół znany jest z melodyjnego pop-rocka, indie-popu i folk-popu. Duet wokalny tworzy, gęste, ale ciepłe aranżacje, które sprawdzają się zarówno w klubach, jak i na dużych scenach. Koncentrują w Warszawie i innych miastach w dużych klubach, na placach i kameralnych salach.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/3VPwrxGAeBDleBLdNVCAMi>

NOCHY

Białoruski zespół indie-popowy z elementami folku i elektroniki. W 2025 roku odbył się ich pierwszy solowy koncert w Warszawie. Zespół często występuje na białoruskich festiwalach w Polsce i Europie.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/3uB7eq9cwroFMFKyaSeSRo>

PADHAJSKA WOLHA (PODHAJSKA OLGA)

Kompozytorka i organistka. Jest autorką różnorodnych dzieł – oper, utworów dla teatrów muzycznych, utworów chóralnych, orkiestrowych i kameralnych, a także muzyki filmowej wykonywanej na całym świecie. Preferuje muzykę symfoniczną, szczególne sukcesy odnosi w utworach na organy solo lub na organy w połączeniu z innymi instrumentami. Oprócz pracy kompozytorskiej aktywnie koncertuje w zespołach kameralnych oraz jako solistka.

Utwory Padhajskiej były wykonywane na takich festiwalach jak Niamyja noczy, Beethovenfest Bonn, Ludwigsburger Schlossfestspiele, Festiwal w Salzburgu i innych. Jest stypendystką Gaude Polonia, członkinią i główną kompozytorką zespołu muzyki współczesnej Five-Storey Ensemble. Na zamówienie Białoruskiego Wolnego Teatru i londyńskiego Barbican Center napisała operę *Dzikaje palawannie karala Stacha*, której premiera odbyła się w Londynie w 2023 roku.

Więcej informacji: podgaiskaya.com

PAN SAVYAN

Wizerunek sceniczny białoruskiego artysty Dzmitryja Saujanenki. Komiczny pop z estetyką retro-romantyczną, wąsami i kwiatami stał się zauważalny w polskim internecie. Utwór

W kolorku Amaretto stał się medialnym przełomem. Muzyk pojawia się w polskich programach (m.in. *Mam Talent*) oraz brał udział w selekcji do *Eurowizji 2024*.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/4Bkz15h2Rj6fphdjb7GaT>

PIT PAUŁAU

Muzyk rockowy, gitarzysta i wokalista, jeden z najstojniejszych uczestników i frontmanów sceny, związany z zespołami Mroja, N.R.M., a także projektami *Pete-Paff*, *GARADzKIJA* i innymi. Szeroka publiczność zapamiętała również jego „koncerty podwórkowe” z 2020 roku. W Polsce wydał pełnometrażowy album *Zbroja. Zołata. Kobiety*. Dużo koncertuje, tworzy również stand-upy.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/4kJoeD15hVs3Zk07e2xoSo>

PUKST SIARHIEJ

Kompozytor, aranżer, muzyk (pianista, gitarzysta), a także dziennikarz muzyczny i prezen-ter radiowy. Nieustannie zmienia formy i role – od „nihilistycznego jazzu” po punk i art pop. Działa solo i w kolektywach oraz jako konceptualne alter ego. Jego najważniejsze projekty to: *Pukstband*, *Hieorhij Dabro* i *True Litwin Beat*. Jego muzyka wykonywana jest w Warszawie, Białymstoku i innych miastach Polski. Album *Jawfish* to jego pierwsze warszawskie wydawnictwo.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/4hSyfSEYsxM7EALkZyrG0Z>

RAZBITAJE SERCA PACANA (RSP)

Zespół indie-rockowo-popowy. Jego twórczość charakteryzują teksty pisane *trasianką* (mieszanką języków białoruskiego i rosyjskiego), mnóstwo humoru, sarkazmu i satyry społecznej. W skład zespołu wchodzi aktorzy i muzycy – Dzianis Tarasienka i Paweł Haradnicki. W ostatnich latach ukazały się ich trzy albumy studyjne o traumie proteście i emigracji. Najnowszy sentymentalny album *Bo kruhom swinarnik, a ty prekrasniej usiech* zawiera proste gitarowe utwory, „surowe” brzmienie koncertowe i dużą dawkę uczuć z wciąż charakterystyczną dla siebie ironią. Zespół występuje w Polsce.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/6erYHFwUsutU8968XYA5gC>

RELIKT

Tworzą w obszarze gatunków takich jak art rock, folk rock, rock alternatywny i postrock. Zespół nazywany jest pionierem białoruskojęzycznego postmetal. Znani są z literackich tekstów piosenek, tworzonych w oparciu o białoruskie legendy, podania ludowe, klasyczną białoruską poezję i prozę. Ich płyta, *Byli, Jość, Budziem* zawiera wybór kultowych białoruskich piosenek w charakterystycznym brzmieniu zespołu. W 2025 roku odbyła się ich trasa koncertowa po Polsce i Litwie. W lutym 2026 roku ukazała się ich najnowsza płyta *Ramantyzm*.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/0IC1TeAHWCR6nmrKK7XDH1>

SAWICKAJA MARYNA

Dziennikarka radiowa, prezenterka i organizatorka wydarzeń muzycznych, uczestniczka białoruskiego ruchu muzycznego. Konferansjerka podczas różnych wydarzeń, m.in. Międzynarodowego Festiwalu Charytatywnego Opor, Pikniku Letucień i Festiwalu Gray. Prowadzi program muzyczny na YouTube *K6 Live*. Wraz z Alaksiejem Ażohinem zorganizowała pierwszą białoruską nagrodę muzyczną na emigracji *Uwaga!*. Brała udział w międzynarodowym projekcie *Voices Across Borders*.

Więcej informacji: https://www.youtube.com/@K6_live_show

SHUMA

Etniczno-elektroniczny projekt łączy dawne – w tym pogańskie – białoruskie pieśni i zaklęcia z elektroniką (deep house, dub techno, minimal, acid i inne). *Bahna* to jedno z ich najnowszych płyt. Autorzy opisują ją jako hypno-techno zakorzenione w rytmach, łączące elektronikę ze słowiańskim folkie.

Wyjątkowość zespołu polega na tym, że nie jest to po prostu „folk na bicie”, lecz muzyka oparta na rytualnych, zaklinających energię tekstach i wokalu. Utwory mają autentyczne źródła, a wokal często funkcjonuje jako element obrzędowości, który łączy się ze współczesnym, klubowym brzmieniem.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/6BXJJXdnfAbdfbryCGr0l>

SKRYPNIKAWA HANNA (SKRYPNIKAVA HANNA)

Skrzypaczka, nauczycielka muzyki. Założycielka Białoruskiej Szkoły Muzycznej w Warszawie. Uczestniczka białoruskich koncertów w Warszawie, występowała w składzie *Warsaw Free Orchestra*.

SOJUZ

Zespół gra retropop, inteligentny pop z silnymi wpływami jazzu, folku i aranżacji filmowych. Muzycy podkreślają w swojej twórczości połączenie wschodnioeuropejskich korzeni z jazzem i folkem oraz złożone aranżacje instrumentów smyczkowych i dętych blaszanych. Eksperci nazwali ich białoruski album *Krok* jednym z najważniejszych wydarzeń muzycznych roku. Na 2026 rok planowana jest duża europejska trasa koncertowa.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/0UirLOZvkWWLoWe93BEFJK>

SCIEPANIUK TACCIANA

Muzyczka, teoretyczka i nauczycielka muzyki, prowadzi zajęcia z kształcenia słuchu w Szkole Muzycznej w Warszawie. Założyła kreatywne studio muzyczne *Sonore Music Studio*, w którym uczy gry na fortepianie, teorii muzyki i harmonii. Dyryguje i kieruje kameralnym zespołem wokalnym *Anima Mea*. Wcześniej współpracowała z chórem *Rozśpiewawa* w Teatrze Wielkim – Operze Narodowej oraz chórem *VRC*. Brała udział w wykonaniu *IX Symfonii* Ludwiga van Beethovena na scenie Teatru Wielkiego z orkiestrą Sinfonii Varsovii w ramach chóru miejskiego wspólnie z chórem Filharmonii Narodowej.

SYNDROM SAMAZVANCA

Projekt indie-postpunk, darkpop, alt-rock, znany z intensywnej emocjonalności, ironicznej autorefleksji i tekstów o lęku, wrażliwości i doświadczeniu pokolenia. Znany jest z koncertów na żywo w małych klubach i pokazów festiwalowych, gdzie ważny jest bliski kontakt z publicznością. Tworzą głównie mroczne, intymne utwory. *Mahajba* to ich pełnowymiarowy album z 2025 roku. Zespół wyraźnie zwraca się tu w stronę białoruskiego języka ludowego, łącząc go z charakterystyczną mieszanką brzmień psychodelicznych, krautrockowych, artrockowych i postpunkowych. Eksperci uznali *Mahajbę* za jeden z najlepszych białoruskich albumów 2025 roku.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/4Dd0C12XvG2nEzh6Hs49mN>

WEKTOR

Artysta hip-hopowy. Jego muzyka to emocjonalny, melancholijny hip-hop z „popowymi rifami”. Podejmuje tematy związków, nostalgii i lęku.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/4z0OokRQUzur9rfy9KUiSf>

WOLSKI LAWON

Muzyk, poeta, kompozytor, aranżer, lider N.R.M. i Krambambula, autor wielu solowych i zbiorowych wydawnictw. Po 2020 roku kontynuuje działalność solową i projektową (Volski), wydaje teledyski i single oraz koncertuje za granicą. Ostatnie albumy: *Emihranty* – koncepcyjne wydawnictwo o doświadczeniach nowej fali emigracji białoruskiej; *Listy palitwianiam* – 12 piosenek-listów dedykowanych białoruskim więźniom politycznym. Wolski pisze felietony, tworzy własne projekty wideo (m.in. słynną serię filmów o białoruskich nazwach ulic w polskich miastach).

Wieloletni uczestnik festiwali solidarnościowych Solidarni z Białorusią. Ostatni taki koncert – jesienią 2020 roku – zgromadził ponad 10 tys. widzów na Stadionie Narodowym w Warszawie. Otrzymał nagrodę honorową Wydziału Białorusistyki Uniwersytetu Warszawskiego za wkład w działalność na rzecz kultury białoruskiej. W 2022 roku wystąpił na Placu Piłsudskiego w Warszawie wraz z polskimi orkiestrami Adama Sztaby w ramach dużego projektu wspierania Ukrainy *Chwała Ukrainie*, a także nagrał piosenkę *Слава Україні!* z białoruskimi muzykami i gwiazdą polskiej sceny rockowej, Tomaszem Organkiem.

Więcej informacji: <https://www.last.fm/pl/music/Lavon+Volski>

ZUI

Projekt muzyczny znany z indie-popowych, alt-elektronicznych brzmień. Łączy lekką, taneczną elektronikę z emocjonalnymi melodiami i syntezatorowym wokalem. Projekt aktorki i piosenkarki Aleny Zuj-Wajciachouskiej oraz aktora i muzyka Michaiła Zuja. W 2024 roku wydali pełnowymiarowy album *Arka* z utworami w języku białoruskim.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/3QORtA7mmkpIqONVj99hM>

BIAŁYSTOK I PODLASIE

.K / KROPKA K (JAUGIEN KUCZMIEJNA), OZIERANY MAŁE

Eksperymentalny projekt muzyczno-poetycki na styku spoken word, awangardowej elektroniki, noise'u i performansu. To autorska forma ekspresji muzycznej, w której tekst, głos i dźwięk są równoprawne. Jego ostatnim dużym albumem jest *1ok*. Koncertował w Warszawie i Białymstoku. Mieszka w miejscowości Ozierany Małe niedaleko granicy z Białorusią, dokąd przeprowadził się w ramach zainicjowanego przez sołtysów projektu utrzymania wsi.

SIAMASZKA WIKTAR (SIAMAŠKA VIKTAR)

Muzyk, poeta, badacz. Jego główną działalnością muzyczną jest awangardowy zespół jazzowy Fantastic Swimmers, w którego skład wchodzi muzyki białoruscy i polscy. Wydał dwa tomiki poezji w Białymstoku: *Autar maje racyju zauždy* i *Romb*. Aktualnie zajmuje się badaniami nad wspólnymi białorusko-polsko-litewskimi korzeniami jazzu regionalnego, których wyniki prezentuje w formie audycji radiowej *Krakatuk* w białoruskim radiu Racja.

SW@DA I NICZOS

Duet producenta Sw@da i wokalistki MC Niczos tworzy klubową elektronikę „po podlasku” – w gwarze bliskiej językowi białoruskiemu. Z piosenką *Lusterka* wzięli udział w polskich eliminacjach do *Eurowizji 2025* i zajęli drugie miejsce w finale, zgodnie z wynikami głosowania. Najważniejszym albumem duetu, *#Indawoods*, to jeden z najbardziej widocznych przykładów, jak tożsamość pogranicza może stać się częścią głównego nurtu. W kontekście białoruskim jest to istotne, ponieważ muzycy tworzą „współczesną scenę” językiem, który Białorusini łatwo rozpoznają jako własny lub sąsiedni, co działa jak kulturowy most między białoruskim a podlaskim oraz – szerzej – polskim polem kulturowym.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/album/4lyXg3Y04FNJ614uti4Lez>

KRAKÓW

CHUMAŁA ALAKSANDR (HUMALA ALEXANDER)

Dyrygent, w latach 2021–2025 dyrektor artystyczny Filharmonii Krakowskiej im. Karola Szymanowskiego. Laureat pierwszych nagród na IV Międzynarodowym Konkursie Dyrygentów Chóralnych im. Jāzepsa Vītolsa w Rydze oraz V Międzynarodowym Konkursie Dyrygentury Chóralnej „W stronę polifonii” we Wrocławiu, gdzie zdobył również wszystkie nagrody dodatkowe. Jako stypendysta programu Gaude Polonia odbył staże w Operze Wrocławskiej i Filharmonii Narodowej w Warszawie. Jako dyrektor muzyczny zorganizował kilka

znaczących festiwalu muzycznych, w tym festiwal muzyki barokowej i współczesnej, promujących młodych kompozytorów białoruskich i europejskich.

Dyrygował na I Międzynarodowym Konkursie Muzycznym im. Karola Szymanowskiego oraz Międzynarodowym Konkursie Skrzypcowym im. Mieczysława Wajnera. Współpracował ze znanymi zespołami, m.in. z Orkiestrą i Chórem Filharmonii Krakowskiej, Orkiestrą Filharmonii Narodowej w Warszawie, Narodową Orkiestrą Symfoniczną Polskiego Radia, Orkiestrą Symfoniczną w Trondheim, Orkiestrą Filharmonii w Zagrzebiu i innymi. Współpracował z takimi kompozytorami jak Krzysztof Penderecki, Paweł Mykietyn, Aleksander Raskataw, Ståle Kleiberg i Elliot Goldenthal. Występy i nagrania Aleksandra Chumały były transmitowane na antenach Mezzo, Arte TV, TVP Kultura i Drugiego Programu Polskiego Radia.

Więcej informacji: <https://alexhumala.com/pl>

ŁÓDŹ

:B:N (BIAZ NAZVY)

Zespół rockowy założony w 1999 roku. Występuje w Polsce. Grają alternatywny rock z elementami grunge'u, punk rocka i metalu alternatywnego, śpiewają po białorusku. 20+ to ich najnowsza płyta.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/0QmgYB1Hcozdsisxqn6Xqc>

BOTANIC PROJECT

Zespół reggae. Mają zarówno autorski, jak i coverowy materiał, często wykonują znane światowe hity we własnej aranżacji. W 2025 roku zorganizowali duży koncert w Warszawie (podczas którego kręcili film *Kab huczać*), a także zaprezentowali wyniki współpracy z innymi białoruskimi muzykami. Wydali album *FieszbeK*.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/5tabelH03dWycx9imvOWqT>

POZNAŃ

DOMSUN

Indie-elektroniczny muzyk i DJ, występujący także w formacie live.

Więcej informacji: <https://domsun.bandcamp.com/>

MANDZZIK

Muzyk, producent sceny elektronicznej i beatmakingowej, chętnie współpracuje z wokalistami i artystami rapowymi. Tworzy mieszankę elektroniki, klubowych beatów, muzyki basowej, DnB i hip-hopu oraz wokalnych projektów społecznościowych. W 2025 roku wydał białoruskojęzyczny album *M*.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/0l2lE7KIHTKOvjRSutb8BK>

TRÓJMIASTO

JAŠKOU KANSTANCIN (YASKOU KANSTANTSIN), GDAŃSK

Kompozytor, aranżer, muzyk-improwizator, doktor nauk o sztuce, wykładowca akademicki. Członek Białoruskiego Towarzystwa Kulturalnego „Chatka” w Gdańsku. W ramach programu NAWA Solidarni z Białorusią pracował jako adiunkt w Katedrze Teorii Muzyki Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku. Współpracuje ze znanymi białoruskimi muzykami w Polsce i na świecie, m.in. z Marharytą Lauczuk, Illą Silczukowem, Kiryłem Kiedukiem, Hanną Szabajewą, Witalem Aleksiajonkiem, Wiktaorem Siamaszką.

Jako aranżer współpracuje z Wolnym Chórem, Chórem Wolnych Białorusinów Huk Cisy (Huk Cišy), Białoruską Szkołą Muzyczną im. M. Rawieńskiego w Warszawie oraz zespołem NaviBand. Jako kompozytor, pianista i muzyk improwizator współpracował z Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku, Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną im. Józefa Conrada Korzeniowskiego w Gdańsku. Jego aranżacje wykonują takie pomorskie kolektywy jak Wave Orchestra / Orkiestra Formacja 22 i Chór Juventus.

PALINA, GDAŃSK

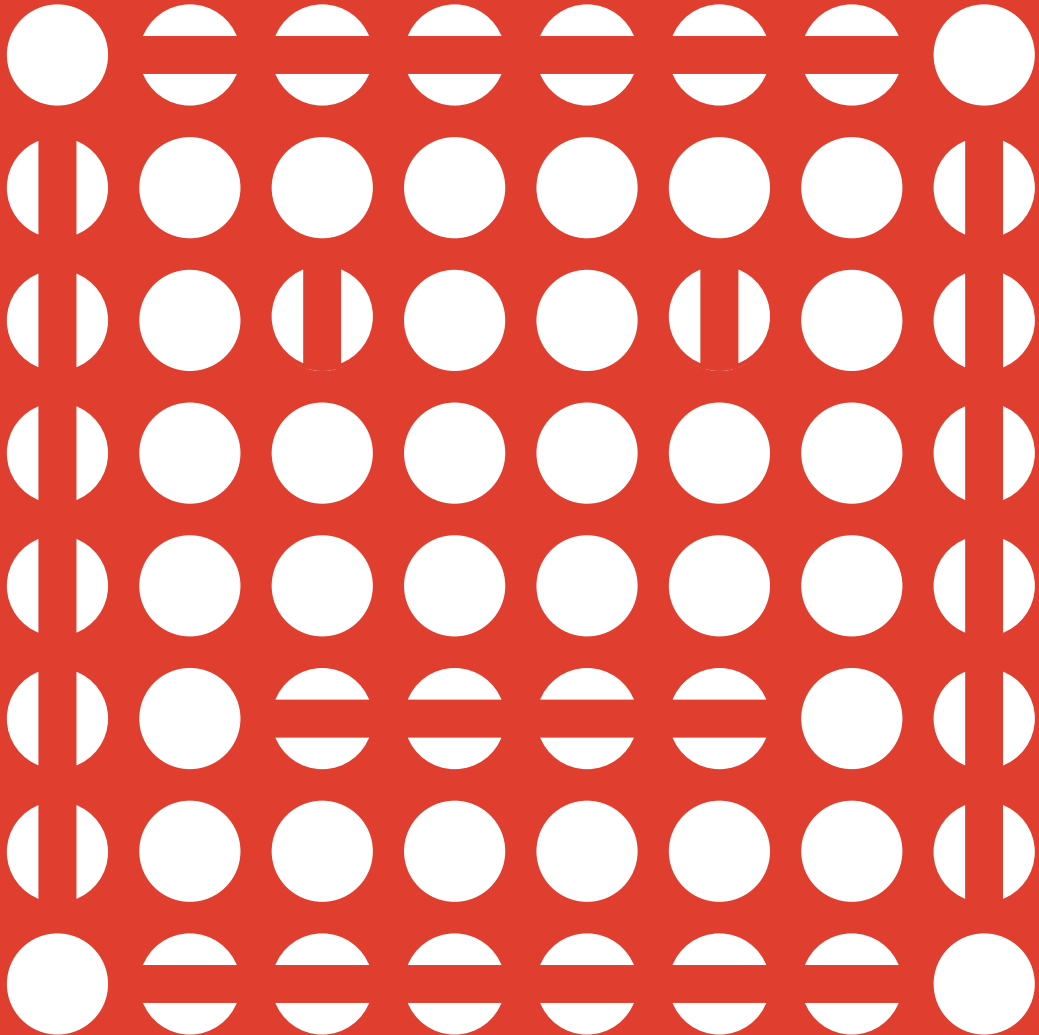
Wokalistka i autorka tekstów, wcześniej występująca pod pseudonimem Palina Respublika. Pisze własne teksty i śpiewa w kilku językach – białoruskim, rosyjskim, ukraińskim, francuskim. Ostatni album zatytułowała *Ni bieriega, ni dna*. Koncertuje w Polsce. Pod koniec 2025 roku miała występy w Warszawie, Krakowie, Rzeszowie, Gdańsku i we Wrocławiu.

Napisała pięć utworów na prezentację kolekcji „*ot couture*” libańskiego domu mody Georges Hobeika podczas Paris Haute Couture Week 2025.

Więcej informacji: <https://open.spotify.com/artist/OCxYQi3VnWYl0Un6oyyaEB>

**TEATR
I PERFORMANS**

VII ●

Od białoruskiego teatru ludowego Batlejka po premiery w Teatrze Wielkim – Operze Narodowej: białoruscy twórcy i twórczynie teatralni działają w Polsce zarówno dla białoruskiej publiczności, jak i w ramach integracji z polskim środowiskiem.

Polska stała się centrum życia emigracyjnego również w tej sferze. Białorusini realizują projekty rodzinno-przyjacielskie, współpracują z polskimi reżyserami i na polskich scenach, organizują festiwale teatralne w różnych miastach kraju.

Na plakatach polskich teatrów pojawiają się indywidualni twórcy – tacy jak Jura Dziwakou, Palina Dabrawolskaja czy Mikita Iłynczyk. Do najbardziej udanych przykładów białorusko-polskiej wymiany kulturalnej we współczesnym teatrze można zaliczyć dramatopisarstwo i reżyserię Iłynczyka, który zadebiutował w Polsce w 2022 roku, a już w 2025 roku otrzymał nominację do Paszportu „Polityki” w kategorii „Scena”.

W swojej twórczości artyści teatralni z Białorusi opowiadają o tożsamości, doświadczeniu przymusowej emigracji, zderzeniu doświadczeń postsowieckich z europejskimi, ksenofobii, dyktaturze gulgów i represjach na Białorusi, a w szczególności o wojnie Rosji z Ukrainą.

Dobrze znane w środowisku grupy teatralne powstały na bazie teatrów, które wcześniej działały na Białorusi, a dziś ich praca jest niemożliwa z różnych powodów. Najbardziej znanym przykładem są Wolni Kupałowcy, czyli grupa uformowana z aktorów wcześniej zatrudnionych w prestiżowym Narodowym Teatrze Akademickim im. Janki Kupały w Mińsku, którzy w 2020 roku zrezygnowali z pracy w tej instytucji na znak protestu. Na emigracji aktorzy ci zaczęli współpracować z polskimi reżyserami i dramatopisarzami.

Jedną z głównych marek białoruskiej sceny teatralnej – Białoruski Wolny Teatr – także przeniosła się do Polski. Na Białorusi przez długi czas teatr ten działał w podziemiu, a jednocześnie wystawiał (i nadal wystawia) głośne premiery w Londynie.

Teatrolog Zmicer Jermałowicz-Daszczynski wskazuje białoruskie studia teatralne o profilu pedagogicznym, a także ruch festiwalowy jako istotne zjawiska pomagające w asymilacji białoruskich artystów. Nie wszystkie nowe kolektywy i inicjatywy, w których białoruscy aktorzy i aktorki gromadzili się podczas masowej emigracji, działają do dziś.

Zarówno indywidualni twórcy, jak i kolektywy pracują głównie od projektu do projektu, co nie pozwala im angażować się w działalność teatralną w takim stopniu, w jakim angażowali się na Białorusi. Większość aktorów teatralnych, którzy dziś działają w Polsce, pracowała w zespołach teatrów

państwowych na Białorusi. Nowa rzeczywistość zmusza ich do stałego poszukiwania źródeł finansowania i partnerów do realizacji projektów teatralnych.

Pomimo kilku udanych przypadków współpracy i indywidualnej integracji białoruskich twórców z polskim teatrem białoruskie inicjatywy teatralne pozostają w dużej mierze diasporyczne. Sale, które w mgnieniu oka zapętniają się w Warszawie, na przykład na spektaklach Wolnych Kupałowców, wypełniają głównie Białorusini. Projekty polskich teatrów z białoruskimi artystami często powstawały na fali solidarności, w ramach rezydencji i stypendiów, i w tym sensie wciąż brakuje ciągłości opartej na walorach artystycznych i wyjątkowej autorskiej perspektywie.

INSTYTUCJE, PROJEKTY I INICJATYWY

BIAŁORUSKI WOLNY TEATR

Współzałożyciele i dyrektorzy artystyczni Białoruskiego Wolnego Teatru, Miłaja Chalezin i Natalla Kalada, nazywają go jedynym teatrem w Europie, którego działalność została zakazana przez rządy z przyczyn politycznych. Powstał w 2005 roku w Mińsku, a od 2021 roku ma siedzibę w Polsce. Jest pionierem globalnego modelu aktywizmu, który łączy kwestie artystyczne, geopolityczne, ekologiczne i praw człowieka, wykorzystując teatr jako katalizator zmian społecznych.

W ciągu swojej działalności teatr wystawił ponad 50 produkcji w ponad 40 krajach. Po 2020 roku zrealizował inscenizację sztuk *Sabaki Europy* i *Dzikaje palawannie karala Stacha* na podstawie książek białoruskich pisarzy oraz *KS6: Small Forward* oparty na osobistej historii białoruskiej koszykarki Kaciariny Snycinaj – ich premiery odbyły się na scenie Barbican Center w Londynie, a spektakle zostały zagrane również w Polsce. Premiera *Urzędu Przyjemności* odbyła się w 2025 roku w Warszawie. Ponad 50 spektakli pokazano w ponad 40 krajach.

Więcej informacji: belarusfreetheatre.com

BY TEATR

Działania teatru mają na celu zachowanie, rozwój i popularyzację białoruskiej kultury teatralnej. Aktualnie trwa nabór do oddziału lalkarskiego teatru. Ich spektakl *Bieżency 1915*, wystawiony na podstawie książki Anety Prymaki-Oniszki *Bieżęństwo 1915. Zapomniani uchodźcy*, opowiadający o losach mieszkańców wschodniej Polski i zachodniej Białorusi w czasie I wojny światowej, został wystawiony 15 razy w pierwszej połowie roku. Był również pokazywany na czterech międzynarodowych festiwalach.

Teatr znany jest również z polsko-białoruskiego spektaklu *Galera*, inscenizacji *Morze Krystyny*, *3@mowa*, *How are you?* oraz z laboratorium dramaturgicznego *Prostyja słowy / proste słowa*, w wyniku którego powstało pięć utworów teatralnych. BY Teatr występuje jako producent i partner prawny inicjatyw białoruskich twórców. Ma wielu polskich partnerów i grantodawców, m.in. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Centrum Mieszekowskiego, Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego, Centrum Kultury w Lublinie.

Więcej informacji: <https://www.facebook.com/by.teatr>

KUPALINKA

Białoruskie Studio Teatralne dla Migrantów to główny projekt Fundacji Kupalinka: łączy pedagogikę teatralną, kulturę inkluzywną i edukację społeczną. Kupalinka ma bogate doświadczenie w realizacji spektakli, a jej wyjątkowość polega na rozumieniu sytuacji „poza granicami tego miejsca”.

Wspiera migrantów w każdym wieku poprzez zajęcia teatralne z elementami dramaterapii, organizację spektakli w polskich społecznościach w celu promowania wymiany kulturowej oraz międzykulturowe warsztaty mistrzowskie w szkołach i dla dorosłych. Kupalinka wspiera dorosłych artystów-migrantów, którzy nie pracują na etacie, w powrocie do zawodu. W studiu pracuje 9 grup migrantów, zrealizowano 10 spektakli opartych na współczesnej białoruskiej i ludowej sztuce teatralnej, a trzy kolejne premiery są w trakcie realizacji. Coroczna inicjatywa fundacji Białoruskie Wianki na Praskiej Plaży przyciąga około 2 tysięcy uczestników.

Kupalinka otrzymała Nagrodę Złotego Gargulca, przyznawaną przez Warszawski Festiwal Teatrów Młodzieży i Mazowiecką Fundację Teatralną. Wśród podmiotów, z którymi fundacja współpracowała lub od których otrzymywała wsparcie, znalazły się m.in.: m.st. Warszawa, Mazowiecki Instytut Kultury, Centrum Wielokulturowe w Warszawie, Centrum Solidarności Białoruskiej, Muzeum Etnograficzne, Teatr Polski w Warszawie, Dom Kultury „Kadr”, Muzeum Wolnej Białorusi, Ośrodek Karta.

Więcej informacji: facebook.com/Kupalinkawarszawa

STAND UP LOKAL

Klub komediowy stworzony jako przestrzeń do występów stand-upowych na żywo oraz kreatywnych spotkań. Białoruskich komików Jana Lipaja, Pauła Kryuca, Idraka Mirzalizade i Loszę Suworawa połączyła idea stworzenia platformy dla humoru i swobodnej ekspresji. Klub został otwarty we wrześniu 2024 roku i od tego czasu stał się ważnym miejscem na lokalnej scenie komediowej.

Klub zrzesza komików antywojennych różnych narodowości, odbywają się regularne występy komediowe w języku białoruskim, polskim, angielskim, ukraińskim i rosyjskim, białoruskie i polskie gwiazdy stand-upu występują tam przed liczną publicznością. Oprócz stand-upu klub oferuje wiele formatów improwizowanych – edukacyjnych, muzycznych i innych.

Lokal stał się również producentem treści rozrywkowych: komicy rozwijają kanał na YouTube, na którym kilka razy w miesiącu ukazują się programy komediowe i podcasty. Kanał jest dobrze znany Białorusinom z programu Hutarki.

Więcej informacji: <https://standuplokal.pl/>

TEATR TUTEJSZY

Nieformalna grupa, która tworzy spektakle, performansy, filmy, audiobooki, a także organizuje projekty edukacyjne – od kursów mistrzowskich po laboratoria. Wśród najnowszych projektów znajdują się spektakle *Status* we współpracy z Warsaw Mit Space, *Jomacho Jomaso* w Teatrze Rampe w Stuttgarcie, *Lady & MakBet* na scenach organizacji Showcase of the Eastern European House, *Światło u ciemry* we współpracy z Fundacją Tutaka. Występowali na festiwalach: Off Polska, Bliski Wschód, Ja-jość, Jesień Bardów. Utrzymuje kontakty i współpracuje z organizacjami i środowiskami kulturalnymi, społecznymi i sportowymi w Polsce, na Białorusi i w innych krajach. Liderem grupy jest aktor i reżyser Andrzej Sauczanka.

Więcej informacji: www.facebook.com/.tutejsyteatr

WOLNI KUPAŁOWCY

Niezależny zespół teatralny założony przez aktorów, którzy w 2020 roku zrezygnowali z pracy w Teatrze Janki Kupały w Mińsku na znak niezgody na represje. W tym czasie z państwowej instytucji odeszły 72 osoby: część z nich, nie mając możliwości kontynuowania działalności zawodowej na Białorusi, przeniósł się do Polski, podejmując decyzję o zachowaniu teatru i języka białoruskiego. Wolni Kupałowcy we współpracy z polskimi reżyserami Pawłem Passinim i Wojciechem Urbańskim, wystawili spektakle *Dziady*, *Gęsi–ludzie–łabędzie*, *Romantickast*, *Sfahnum*, *Komedia Judyty*, *Moj Hleb*, *Płoszcza Pieramohi*, *Ekstremitści*, *Zekameron*.

Premiera spektaklu *Romantyczność* opartego na twórczości Adama Mickiewicza odbyła się na scenie Teatru Polskiego w Warszawie. Wśród ostatnich pozycji w repertuarze zespołu znajduje się spektakl *Walizka* Alaksandra Harcujewa na podstawie sztuki Małgorzaty Sikorskiej-Miszczuk, a także spektakl *Wilki* na podstawie powieści *O wilku mówiono w izbie* białoruskiej pisarki Ewy Wieżnawiec, zrealizowany wspólnie z Lubelskim Centrum Kultury i wyreżyserowany przez Pawła Passiniego.

Więcej informacji: <https://www.kupalacy.pl/kupalacy>

BIAŁYSTOK I PODLASIE

PRYJECHALI

Teatr został założony w 2023 roku w Białymstoku przez zawodowych aktorów i artystów, zmuszonych do opuszczenia Białorusi, w celu zachowania białoruskiej kultury, języka i tradycji teatralnej. Założki teatru stworzyli aktorzy Teatru Lalek w Grodnie, którzy zdobyli

wieloletnie doświadczenie zawodowe na Białorusi. Pierwszy i jak dotąd jedyny spektakl teatru – *Sumny sup* na podstawie opowiadań białoruskiej pisarki WolhyHapiejewej – był pokazywany w Warszawie, Krakowie, we Wrocławiu, w Wilnie, Kłajpedzie i innych miastach. Teatr realizuje kolejne projekty dla widzów dorosłych i rodzin.

Oprócz działalności teatralnej, na bazie kolektywu powstało Studio Teatralne Aleksandra Jędrzejewskiego, które pracuje z dziećmi i młodzieżą z rodzin białoruskich i ukraińskich migrantów. Teatr działa na pograniczu reżyserii dramatycznej, lalkowej i przedmiotowej, fizycznej i dokumentalnej.

Więcej informacji: <https://teatrpryehali.pl/be>

LUBLIN

FESTIWAL BLISKI WSCHÓD

Festiwal powstał w 2022 roku dzięki wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w odpowiedzi na pokojowe protesty na Białorusi i późniejsze represje. Bliski Wschód stał się jednym z pierwszych festiwali w Europie, systemowo reprezentujący niezależny teatr białoruski, którego przedstawiciele musieli zejść do podziemia lub emigrować. To pierwszy w Polsce transgraniczny festiwal niezależnych teatrów z krajów Wielkiego Księstwa Litewskiego: Polski, Ukrainy, Litwy i Białorusi.

Pierwsza edycja festiwalu odbyła się w sierpniu 2022 roku, druga w grudniu 2023 roku pod hasłem „Zaproszenie do piekła”, trzecia w grudniu 2024 roku („Strategiczny las”) z naciskiem na sztukę tańca, a czwarta w grudniu 2025 roku – poświęcona twórczemu dziedzictwu Wolnych Kupałowców.

Na Festiwalu Bliski Wschód spektakle, czytania performatywne i prezentacje współistnieją z dyskusjami, wykładami, konferencjami naukowymi, laboratoriami dramaturgii i wielojęzyczną gazetą festiwalową „Blizka”. Festiwal tworzy przestrzeń spotkań dla artystów, badaczy, tłumaczy i widzów, afirmując teatr jako formę sztuki i narzędzie myślenia społecznego, politycznego i kulturowego. Dyrektorem festiwalu jest Paweł Passini, kuratorką – Iryna Łapo, a producentką – Aleksandra Konarska.

Więcej informacji: nettheatre.eu/festiwal-bliski-wschod

POZNAŃ

DIAFILM LIVE

Projekt teatralno-muzyczny dla dzieci i dorosłych. Od 2022 roku większość członków zespołu pracuje w Polsce. W tym czasie wystąpili na festiwalach: Malta Festival, Festiwal Łódź Czterech Kultur, Wschód Kultury (Białystok), Festiwal Najmłodszych (Poznań), a także koncertowali w różnych miastach w Polsce i za granicą. W 2023 roku zrealizowali projekt teatralno-muzyczny *Białoruskie bajki na taśmach*, który przyciągnął zarówno białoruską, jak i polską publiczność. W 2023 roku odbyło się ponad 15 koncertów. Projekt aktywnie współpracuje z artystami i twórcami, a także jest otwarty na nowe pomysły.

Więcej informacji: <https://www.youtube.com/@DiafilmLive>

DRUGA PRÓBA

Festiwal teatralny Druga Próba. Teatr Ponad Granicami gromadzi uczestników z Polski, Białorusi i Ukrainy, realizując program obejmujący białoruskie i ukraińskie spektakle, czytania performatywne współczesnych białoruskich i ukraińskich dramatopisarzy, dyskusje i warsztaty mistrzowskie. Organizatorem jest poznański Barak Kultury, a współorganizatorami – przedstawiciele białoruskiego środowiska teatralnego w Polsce. Głównymi kierownikami są Illa Miejumajeu, reprezentujący Barak Kultury, oraz Walancina Maroz, współreżyserka programu i kuratorka czytań performatywnych. Wydarzenie odbywa się dzięki wsparciu finansowemu Centrum Mieroszewskiego i władz miasta Poznań. Festiwal odbył się dwukrotnie – w 2024 i 2025 roku.

Więcej informacji: <https://www.facebook.com/BarakKultury>

KAZACZKI BAJ!

Kameralny projekt teatralny, który prezentuje spektakle i organizuje kreatywne warsztaty teatralne dla dzieci. W Polsce pojawiło się już kilka ich spektakli, m.in. *Straszna kaska* w stylu teatru Kamishibai oraz *Snieżny człowiek* oparty na opowiadaniu szwedzkiej autorki Evy Susso. W przygotowaniu jest premiera białorusko-polskiego spektaklu lalkowego opartego na baśni białoruskiej autorki. Od lat współpracują z Festiwalem Malta, Teatrem Animacji w Poznaniu, Estradą Poznańską, fundacją Barak Kultury, wydawnictwem Zakamarki, teatrami niezależnymi Tłusta Langusta i innymi polskimi inicjatywami.

Więcej informacji: <https://www.facebook.com/kazachkiby/>

TEMA. TEATRALNA PRACOWNIA

Stowarzyszenie powstało w 2023 roku z myślą o stworzeniu przestrzeni kreatywności i dialogu dla dzieci, młodzieży i dorosłych z Białorusi i Ukrainy poprzez teatr i sztukę. Założycielkami i wykładowcami są Walancina Maroz, Natalla Lawanawa, Alena Hiranok i Hanna Sabaleuskaja. TeMa organizuje zajęcia aktorskie, a także czytania performatywne, warsztaty mistrzowskie i spektakle. Współpracują z innymi białoruskimi i polskimi inicjatywami w Poznaniu i innych miastach. W warsztatach uczestniczy sześć grup uczniów w wieku 6–8 lat oraz trzy grupy dorosłych. Walancina Maroz, jedna z kuratorek projektu, jest inicjatorką Festiwalu Druga Próba w Poznaniu.

Więcej informacji: [instagram.com/tema.teatralnyja_majsterni](https://www.instagram.com/tema.teatralnyja_majsterni)

TRÓJMIASTO

TEATR_BEZNAZWY

Projekt teatralny, w ramach którego spektakle są wystawiane we współpracy z różnymi twórcami i partnerami. W ramach inicjatywy wystawiono spektakle *10 godzin drogi do naszego domu* w reżyserii Żeni Dawydzienki, *Neurasztorm* w reżyserii Wiki Jahorawaj, monodram *Motylek*, sztuki dla dzieci *Jak Jeżyk*, *Niedźwiadek* i *Zajaczek poszli nad rzekę na śniadanie* oraz *Zabawkowa opowieść*. Pierwszy z wymienionych spektakli został zrealizowany dzięki stypendium Instytutu Teatralnego im. Zbigniewa Raszewskiego.

BIAŁORUSKI INSTYTUT TEATRU

Stowarzyszenie aktorów teatru białoruskiego powstało w 2023 roku w Warszawie w odpowiedzi na zagrożenia dla istnienia niezależnego teatru białoruskiego w warunkach kryzysu społeczno-politycznego na Białorusi i przymusowej emigracji. Zajmuje się promocją form wsparcia, reprezentuje białoruskie środowisko teatralne na międzynarodowych platformach dialogu, bada i archiwizuje białoruskie dziedzictwo teatralne, wspiera programy edukacji zawodowej w dziedzinie teatru, organizuje wydarzenia sieciujące dla środowiska teatralnego, popularyzuje i promuje współczesny teatr białoruski. Organizuje konkurs współczesnej dramaturgii białoruskiej *Dramatyzacja'2026*.

Więcej informacji: <https://belarustheatre.org/>

INEXKULT

Niezależna Białoruska Fundacja Kultury systematycznie działa w dziedzinie teatru i sztuk performatywnych. W odpowiedzi na masową, przymusową emigrację białoruskich twórców po 2020 roku, fundacja skupiła się na ich profesjonalnym wsparciu, integracji z polskim środowiskiem kulturalnym oraz rozwoju zrównoważonych form współpracy międzynarodowej.

W latach 2022–2025 zrealizowała ponad 20 projektów artystycznych, edukacyjnych i rezydencyjnych w Polsce (Warszawa, Gdańsk, Sopot, Lublin, Kraków) za kwotę około 1,2 miliona złotych. Do najważniejszych projektów należą dwie edycje festiwalu Inex Fest w Warszawie w latach 2023–2024, w ramach których odbyło się 18 spektakli, a wzięło w nich udział około 3500 widzów. W latach 2023–2025 fundacja zaprezentowała w Polsce 45 spektakli, sprzedając około 9 tysięcy biletów. Średni roczny dochód ze sprzedaży biletów wynosi około 200 tysięcy złotych.

Ponad 80 twórców-emigrantów z Białorusi i Ukrainy wzięło udział w programach rezydencji, laboratoriach artystycznych i kursach zarządzania sztuką. Inexkult współpracuje z kluczowymi polskimi i zagranicznymi instytucjami kultury, w tym z Instytutem Teatralnym im. Zbigniewa Raszewskiego, Instytutem Goethego, Ministerstwem Spraw Zagranicznych RP i Duńskim Instytutem Kultury, pełniąc funkcję platformy infrastrukturalnej dla białoruskiego teatru niezależnego w Polsce.

Więcej informacji: <https://www.facebook.com/inexkult>

AUTORZY

WARSZAWA

BIEŁACHWOŚCIK ZOJA (BELAKHVOSTIK ZOYA)

Wieloletnia aktorka Teatru Kupały, która w 2020 roku wraz z innymi kolegami na znak protestu zrezygnowała z pracy w tej instytucji, jest dziś członkinią grupy Wolni Kupałowcy.

Już w Polsce zagrała w spektaklach *Dziady* Pawła Passiniego na podstawie Adama Mickiewicza, *Komedia Judyty* tego samego reżysera (na podstawie dramatu Siarhieja Kawaloua), *Wilki* Pawła Passiniego (na podstawie książki białoruskiej pisarki Ewy Wieźniawiec *O wilku mówiono w izbie*), *Walizka* Alaksandra Harcujeua we współpracy z polską pisarką Małgorzatą Sikorską-Miszczuk. Harcujeu wystawił również monodram *Moj Hleb* z Zoją Biełachwościk, opowiadający historię pięciu pokoleń jego rodziny i kolegów z branży teatralnej. Nagrodzona Medalem Franciszka Skaryny przez zjednoczony gabinet przejściowy Białorusi.

Więcej informacji: https://en.wikipedia.org/wiki/Zoya_Belokhvostik

CZAKATOUSKAJA KASIA

Dramatopisarka i aktorka. Autorka szeregu sztuk wystawianych w różnych teatrach, tłumaczonych na język angielski, niemiecki, czeski, polski i rosyjski. W 2025 roku jej dramat *Pół roku* został przetłumaczony na język polski i znalazł się w antologii nowego białoruskiego dramatu *Niekończący się sierpień* (pod pseudonimem Wiktoria Kowal). Wcześniej spektakl ten był wystawiany w Poznaniu w ramach rezydencji Instytutu Teatralnego im. Zbigniewa Raszewskiego oraz na Festiwalu Bliski Wschód.

DABRAWOLSKAJA PALINA (DABRAVOLSKAYA PALINA)

Aktorka, reżyserka teatralna, muzyczka i artystka interdyscyplinarna. Stworzyła 8 autorских projektów teatralnych i zagrała ponad 25 ról na Białorusi i w Europie.

Wśród produkcji reżyserskich znajdują się: niemiecko-polski spektakl *Kręgosłup* w teatrze Komuna Warszawa, *Bohaterki* w czeskim Divadlo Husa na provázku, a także *Sarmaty/ja* podczas rezydencji w Instytucie Jerzego Grotowskiego we Wrocławiu prezentowane również w Seulu, Monachium, Krakowie, Lublinie i innych miastach. Jako aktorka i performerka współpracowała z Teatrem Nowym, Teatrem Dramatycznym, Teatrem Powszechnym, SDK, Instytutem Teatralnym, Muzeum Warszawy i innymi.

Dzieła Paliny zostały nagrodzone, m.in. Grand Prix festiwalu Albamono w Albanii i nagrodą dla najlepszej aktorki festiwalu Noul val românesc w Rumunii. Była stypendystką programu Gaude Polonia. Specjalizuje się w badaniach nad tożsamością, wygnaniem, pamięcią oraz miejscem człowieka w systemie społecznym i przestrzennym.

Tworzy muzykę pod pseudonimem Chornobrova, łącząc alternatywny hip-hop z folklorem w gatunku b-pop.

Wiecej informacji: open.spotify.com/artist/7quY6DH5DpKyID9DWizl0Z

DASZUK MARYNA (DASHUK MARYNA)

Producentka teatralna, art-menedżerka i agentka. Wyprodukowała m.in. performans *375 0908 2334 The Body you are calling is currently not available* Ihara Szuhalejewa i Siarhieja Szabochina. Spektakl wszedł do repertuaru warszawskiego Nowego Teatru, gdzie pozostaje do dziś. Był wystawiany na międzynarodowych festiwalach – Schwindelfrei Festival, Electropark Festival, Spielart, Spring, Performing Arts Festival, Theatertreffen, Zürcher Theater Spektakel, Santarcangelo Festival i innych.

Producentka spektaklu *1.8 m* na podstawie dzieła anonimowego białoruskiego dramaturgisty o więźniach politycznych oraz spektaklu *Ich heiße Frau Troffea* z polską choreografką Agnieszką Kryst i białoruskim zespołem kreatywnym – oba w koprodukcji z Teatrem Nowym. Tematem *Ich heiße Frau Troffea* jest doświadczenie traumatycznej obsesji i bolesne poszukiwanie wolności w warunkach przymusowej emigracji. Maryna jest producentką polsko-białorusko-słowackiego spektaklu *Igor i Dawid* oraz nowej wersji sztuki *Hetamy* na podstawie książki *Radziwa Prudok* białoruskiego autora Andreja Horwata.

Koordynowała rezydencje artystyczne dla białoruskich artystów w Klubie Sztuki w Szczecinie, a także rezydencję Instytutu Teatralnego w Warszawie w Nowym Teatrze.

Więcej informacji: <https://marinadashuk.art/Agent>

HARADNICKI PAWIEŁ (HARADNITSKI PAVEL)

Aktor, reżyser, pedagog teatralny. W latach 2005–2021 był aktorem i reżyserem w Białoruskim Wolnym Teatrze.

Jako reżyser wystawił w 2022 roku w Warszawie spektakl *Postchildhood* dla Wolnego Teatru. W 2023 roku wystawił w Warszawie spektakl *Wypalony*, w 2024 roku – solowy spektakl *Paslazautra budzie zautra*, oparty na tekście dokumentalnym białoruskiego więźnia, a w 2025 roku – solowy spektakl *Mużczyzny płaczuć*. Jako aktor zadebiutował w Polsce spektaklem *1.8 m* na scenie warszawskiego Teatru Nowego. Zagrał w spektaklu *Urząd przyjemności* Wolnego Teatru w języku polskim i angielskim. Do ostatnich spektakli, w których wystąpił jako aktor, należą *Emigranci* na scenie Teatru Potem-o-tem oraz *Muzyka przez*

ciało na scenie Domu Kultury Alternatywy. W swojej twórczości łączy psychologię głęboką z pracą z ciałem, teatrem fizycznym.

Filmy z jego rolami dwukrotnie znalazły się w programie Międzynarodowego Festiwalu Filmowego w Berlinie. Wykłada aktorstwo i teatr fizyczny na Uniwersytecie Mozarteum w Salzburgu.

HARBUZ ALEH (GARBUZ OLEG)

Aktor, aktor dubbingowy. Wieloletni pracownik Teatru Kupały w Mińsku, zrezygnował z pracy w 2020 roku na znak protestu wraz z innymi aktorami. Dziś jest członkiem zespołu Wolni Kupałowcy.

W Polsce zagrał w spektaklach: *1.8 m* na scenie Teatru Nowego w Warszawie, *Emigranci* na scenie Teatru Dramatycznego im. Aleksandra Wengerkiego w Białymstoku, *Płoscza Pieramohi*, *Gęsi–ludzie–łabędzie*, *Romantyczność*, *Zekameron* w Wolnych Kupałowcach. Zagrał w serialu *Procesy* Andrieja Kasperskiego oraz epizodyczne role w filmach *Zielona granica* Agnieszki Holland, *Pod szarym niebem* Mary Tamkiewicz, serialu *Przesmyk* na HBO i innych. Nagrał około 50 audiobooków. Laureat Medalu Franciszka Skaryny, przyznawanego przez zjednoczony gabinet przejściowy Białorusi.

HARCUJEU ALAKSANDR (HARCUJEV ALEKSANDR)

Białoruski aktor, reżyser, scenarzysta, wykładowca. Zagrał ponad 40 ról, wystawił ponad 70 spektakli, uczył aktorstwa i reżyserii w Białoruskiej Państwowej Akademii Sztuk Pięknych.

W Polsce dołączył do grupy Wolni Kupałowcy i we współpracy z polskimi instytucjami, zrealizował spektakle *Gęsi–ludzie–łabędzie*, *Sfahnum*, *Płoscza Pieramohi*, *Ekstremiści* i *Walizka*.

HARCUJEW WALANCINA (GARTSUEVA VALENTINA)

Aktorka, pracowała w Teatrze Kupały w Mińsku, z którego zrezygnowała w ramach protestu w 2020 roku. Obecnie jest członkinią zespołu Wolni Kupałowcy.

W 2022 roku wzięła udział w pierwszym polsko-białoruskim projekcie, spektaklu *Dziady* w reżyserii Pawła Passiniego w Lublinie. Zagrała w spektaklach *Komedia Judyty* oraz *Wilki*, zrealizowanych przez ten sam zespół, a także w spektaklu z piosenkami Jacka Kaczmarskiego *Zaproszenie do piekła* w języku polskim.

W 2023 roku, w Teatrze Polskim pod dyrekcją Andrzeja Seweryna, zagrała w spektaklach Wolnych Kupałowców i w *Romantyczności* Mikołaja Pinigina. W ramach stypendium Gaude Polonia wydała pierwsze audiobooki dla kanału na YouTube *Wolni Kupałowcy* polskiego pisarza i pedagoga Janusza Korczaka. W 2025 roku zagrała jedną z głównych ról w sztuce *Walizka*, wystawianej przez Wolnych Kupałowców.

HREKAWA KRYSCINA

Aktorka, autorka sztuk teatralnych, występuje w Teatrze Tutejszym. Brała udział w realizacji spektakli dokumentalnych *Pół roku* i *Raskolina* w Teatrze Społecznym Laboratorium poruszających tematykę protestów na Białorusi, a także relacji międzyludzkich po 2020 roku. W Teatrze Tutejszym zagrała w improwizowanym spektaklu *Harald*, a także w filmie dokumentalnym *Status* o osobach zakażonych wirusem HIV. Zajmuje się głównie tematyką społeczno-polityczną, doświadczeniami ludzi, kwestią tożsamości i literaturą współczesną.

DRAŃKO-MAJSIUK WASIL I BAJARAWA ALENA (DRANKO-MAISYUK VASIL, BOYAROVA ELENA)

Stworzyli podcast *Literacki wir*, w którym w teatralny sposób opowiadają o postaciach kultury białoruskiej, a także podcast *Kazki dla Dziwusi i usioj Biełarusi*, w którym odtwarzają fantastyczne historie autorstwa Franciszka Alachnowicza, Alaksieja Pysina, Wasyla Witki i innych klasyków literatury białoruskiej. Wspólnie stworzyli teatr Litaraturny wir. W 2025 roku spektakl *Żarsci Karatkiewicza* został zaprezentowany Białorusinom w USA, Kanadzie, Belgii, Holandii i Polsce. W latach 2023–2025 działali w ramach teatru Dzieja Druhaja. Wasil Drańko-Majsiuk wyreżyserował komedię Franciszka Alachnowicza *Szczasliwy muż* oraz dramat fantazy *Wasil Bykau i jahonyja djabły* na podstawie własnego tekstu.

Więcej informacji: https://www.instagram.com/litaraturny_vir/

DZIWAKOU JURA (DZIVAKOU JURA)

Reżyser, malarz, reżyser światła, grafik, lalkarz, aktor, performer i pedagog plastyczny. Współpracował z teatrami z Białorusi, Polski, Ukrainy i Rumunii. W latach 2021–2024 brał udział w dwóch rezydencjach teatralnych w Instytucie Teatralnym w Warszawie, były stypendysta Gaude Polonia.

Jako reżyser lub współreżyser znany jest ze spektakli *Ulenspiegel* i *Koniec półswini* w TR Warszawa, *Niepokój przychodzi o zmierzchu* w Big Book Cafe, a także *Zła krew*, *rEwolucja Zająca* oraz *Nastia* w Teatrze Powszechnym w Warszawie. Uczestnik wystawy *Dziunasć mieżau* – wernisaż queer w Warszawie. Jako artysta prowadził kursy mistrzowskie na Uniwersytecie w Zurychu i Uniwersytecie w Lipsku. Miał wystawę indywidualną *C(a)ementum. Biografia* w krakowskiej Galerii Baszta. Organizator laboratorium teatralnego w Warszawie.

DZIWAKOWA TACCIANA (DZIVAKOVA TATSIANA)

Zajmuje się scenografią i kostiumografią w teatrach dramatycznych i lalkowych, a także projektowaniem graficznym i komercyjnym.

Jej plakat *Dom* zakwalifikował się na 28. Międzynarodowe Biennale Plakatu Warszawie. Uczestniczka programu stypendialnego Gaude Polonia. Pracowała jako scenografka

i kostiumografka w spektaklach *Nastia*, *Opowieść o dzielnym zającu*, *Zła krew* w Teatrze Powszechnym, w spektaklach *Queer Not For Here* polskiej grupy artystycznej Teraz Polish, *Manifest roślinny* Strefy Wolności, w spektaklu *Panik* w Big Book Cafe. Wykonała ilustracje do spektaklu *Gdzie się podziały kolory* KreatiBaj. Wykładała w Fundacji dla Wolności i w ramach programu *Lato w teatrze*. Kontynuuje współpracę z białoruskimi inicjatywami teatralnymi i książkowymi.

JERMAŁOWICZ KACIARYNA (JERMOŁOWICZ KATARZYNA)

Aktorka, reżyserka, pisarka. Na Białorusi przez 11 lat pracowała w Nowym Teatrze Dramatycznym w Mińsku i brała udział w spektaklach teatrów niezależnych.

W Polsce zagrała w kilku spektaklach Teatru Powszechnego w Warszawie, a także w spektaklu *Matka* w reżyserii Patryka Warhała. W ramach stypendium Gaude Polonia, wraz z reżyserką Julią Szauczuk, wystawiła monodram *Po co babie sztuka?* w Teatrze Powszechnym.

JERMAŁOWICZ-DASZCZYNSKI ZMICIER (ERMALOVICH-DASHCHYNSKI DMITRY)

Badacz i teatrolog; publikuje jako krytyk i dziennikarz, prowadzi otwarte wykłady. Członek Narodowego Związku Aktorów Teatralnych Ukrainy, a także Stowarzyszenia Dziennikarzy i Aktywistów Działających w LGBTQ+ Unit. Gra w produkcjach, doradza w projektach teatralnych, pisze teksty piosenek – występował m.in. w spektaklach *Nastia* Jury Dziwakoua w Teatrze Powszechnym, *Urząd Przyjemności* w reżyserii Julii Szauczuk z Białoruskiego Wolnego Teatru, *Moja miłość* w reżyserii Macieja Harczyńskiego w Centrum Kultury w Lublinie oraz w sztuce *Ulisses* na podstawie prozy Jamesa Joyce'a w reżyserii Michała Borczucha w Teatrze Słowackiego w Krakowie.

Regularnie prowadzi wykłady otwarte m.in. o: teologii queer i ewolucji relacji między instytucjami chrześcijańskimi a społecznością LGBTQ+ w wileńskim ośrodku Create Culture Space; o najnowszym teatrze w Ukrainie i Białorusi w warunkach transformacji i katastrofy na krakowskiej Scenie Supernova, o transkulturze i estetyce końca XX i XXI wieku w doświadczeniu Ukrainy, Białorusi i Mołdawii w Akademii Sztuki w Szczecinie, o białorusko-ukraińskiej komunikacji międzykulturowej we współczesnym teatrze i o społeczności LGBTQ+ w antyfaszystowskim ruchu oporu w XX wieku w warszawskim ośrodku Wolna Białoruś.

KULIKOUSKAJA WOLHA (KULIKOUSKAYA VOLHA)

Menedżerka kultury, producentka teatralna i kuratorka, założycielka i menedżerka fundacji Inexkult. W 2020 roku założyła niezależny białoruski zespół teatralny Kupałowcy (obecnie Wolni Kupałowcy) i kierowała nim do 2023 roku, realizując ponad 15 spektakli jako producentka i kierowniczką projektów w Polsce i innych krajach europejskich. Producentka

polskich festiwalu teatralnych Sopot non-fiction i Sopotkie Konsekwencje Teatralne, realizowanych we współpracy z instytucjami kultury pomorza.

MASZEKA KIRYŁ (MASHEKA KIRYL)

Białoruski aktor, performer, nauczyciel aktorstwa. W latach 2016–2020 był aktorem, dramaturgiem i asystentem reżysera projektu *Dni Pussy Riot*. Były aktor Białoruskiego Wolnego Teatru.

Mieszka w Polsce od 2023 roku, spędził 3,5 roku w białoruskim więzieniu. Współpracuje z polskimi teatrami: Teatrem Dramatycznym w Warszawie i Teatrem Współczesnym we Wrocławiu, gdzie gra główną rolę w spektaklu *Un-packing* w reżyserii Katarzyny Kalwat na podstawie sztuki Mikity Iłynczyka. Jako aktor występował również w studenckich produkcjach reżyserskich Akademii Teatralnej w Warszawie. Brał udział w rezydencjach poznańskich instytucji Kalektar i Domie, klubu Storrady w Szczecinie, Staromiejskiego Domu Kultury w Warszawie.

NOWIK ANDREJ (NOVIK ANDREI)

Aktor i reżyser, założyciel i kierownik Teatru BY, kieruje studium teatralnym (obecnie ponad 30 studentów). Założyciel i kierownik polsko-białoruskiego laboratorium dramaturgicznego Proste Słowa.

W swojej karierze aktorskiej zagrał ponad 30 ról teatralnych i ponad 40 ról filmowych. Znany jest z reżyserii *Morza Krystyny*, *Galery*, *How Are You?*, *Bieżenców 1915*. Kierował laboratorium aktorskim w ramach festiwalu Bliski Wschód 2025. Ze swoimi pracami brał udział w festiwalach Kresy bezkresów, Sopot non-fiction, Konfrontacje teatralne, Kierunek Wschód, Bliski Wschód, Weekend Sztuki.

NOWIK DARJA (NOVIK DARJA)

Aktorka teatralna, wokalistka, kompozytorka. Na Białorusi była solistką w chórze Narodowego Akademickiego Teatru Opery i Baletu, występowała jako aktorka w spektaklach teatrów państwowych i niezależnych.

Po przeprowadzce do Polski w 2021 roku, w kolejnych latach grała w spektaklach Teatru Powszechnego – *Nastia*, *Chór Kobiet*, Teatru Polskiego w Poznaniu – *Mezopotamia i Haga*. Występuje jako aktorka i kompozytorka w BY Teatr oraz w innych białoruskich inicjatywach – *Morze Krystyny*, *Galera*, *How Are You?..*, *Bieżency 1915*.

Jako muzyczka, w 2022 roku, w ramach stypendium artystycznego miasta stołecznego Warszawa, stworzyła cykl czterech monooper w trzech językach (białoruskim, ukraińskim i polskim) pod tytułem *Droga do wolności*. Jest założycielką i dyrektorką szkoły

wokalnej Dara, w której kształcenie opiera się na profesjonalnym połączeniu bazy akademickiej z nowoczesnymi technikami wokalnymi i w której przeszkolono już 100 osób. W 2024 roku prowadziła cykl autorskich kursów mistrzowskich z improwizacji dźwiękowej w różnych miastach (Gdańsk, Poznań, Wrocław, Białystok, Wilno).

Więcej informacji: facebook.com/dara.vocal.school

PIATROWICZ MARYJA (PIATROVICH MARYIA)

Aktorka, piosenkarka. Wieloletnia aktorka białoruskocentrycznego Republikańskiego Teatru Dramatu Białoruskiego w Mińsku, została zwolniona z pracy z powodów politycznych.

W Polsce dołączyła do zespołu Teatru Team, który działał w Warszawie w latach 2022–2024. Zagrała w spektaklach *Wierasowy miód*, *Z@klęcie*, *How Are You?*, *Wyjść z lasu, wyciągnę grzbiet i będzie mi służył zamiast miecza*, *Ulenspiegel*, *Morze Krystyny*.

Wraz z białoruskim kompozytorem Mikitą Zalatarem wydała minialbum, który łączy białoruskie pieśni ludowe z muzyką elektroniczną w stylu dramatycznego techno. Spektakle z udziałem Marii można było zobaczyć na festiwalach Bliski Wschód, Sopot Non-Fiction, Inext-Fest, podczas dwudniowego wydarzenia Contextual Echoes of Civic Resilience w berlińskim teatrze GOYKI.

SAPRYKIN ALAKSIEJ (SAPRYKIN ALEKS)

Aktor, członek Związku Zawodowego Aktorów Polskich (ZZAP), stypendysta programu Gaude Polonia. W ramach rezydencji Instytutu Teatralnego im. Zbigniewa Raszewskiego zagrał w spektaklu *Koniec póświni* Jury Dziwakoua i Pauliny Prakapiuk na podstawie sztuki Helmuta Kaisera pod tym samym tytułem – spektakl zdobył nagrodę specjalną im. Stanisława Hebanowskiego za najciekawsze polskie otwarcie repertuarowe w X Konkursie Klasyka Żywa.

W czasie pobytu w Polsce nawiązał współpracę z: krakowskim Starym Teatrem, Big Book Cafe, BY Teatr, Inexkult oraz Teatr Króla. Spektakle z udziałem Saprykina można było oglądać na: XI Festiwalu Niezależnej Kultury Białoruskiej we Wrocławiu, Inex Fest, Big Book Festival, Bliski Wschód, Sopot Non-Fiction, Kresy i Bezkrzesy w Tykocinie, Konfrontacjach Teatralnych w Lublinie. Brał udział w projektach filmowych, telewizyjnych i reklamowych wyprodukowanych przez Filmmedia, Outset Films, studio Watchout, Tuzinas TV, telewizję Bielsat.

SZAUCZUK JULIJA (SHAUCHUK YULIYA)

Reżyserka, aktorka, autorka sztuk teatralnych, nauczycielka, członkini zespołu Białoruskiego Wolnego Teatru. Autorka twórczej interpretacji obrazu *Ewa* Chaima Soutine'a, popularnej podczas kampanii prezydenckiej w 2020 roku i protestów na Białorusi. Już w Polsce zrealizowała spektakle *Post-childhood/Post-runaway* (z Pawłem Haradnickim), oparte na

dokumentalnych historiach bohaterów, a także *No Exit* na podstawie sztuki *Lucky Wolhy* Warankowej w Teatrze Polskim w Polsce. Na podstawie sztuki Mikity Iłynczyka wystawiła sztukę *Zabiorę cię, dyktatorze* w berlińskim teatrze GOЯKI. Współautorka sztuki i reżyserka spektaklu *Po co babie sztuka?* w Teatrze Powszechnym, zrealizowanego w ramach stypendium Gaude Polonia. Ostatni spektakl został wystawiony przez Białoruski Wolny Teatr *Urząd Przyjemności* na podstawie sztuki Ramana Szytyka – w ramach programu Off Polska przy wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Była nominowana do nagrody dla najlepszej aktorki drugoplanowej na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni za rolę w filmie *Pod szarym niebem* Mary Tamkowicz.

SAUCZANKA ANDREJ (SAUCHANKA ANDREI)

Reżyser, pedagog, aktor, konferansjer, dyrektor Teatru Tutejszego. Realizował spektakle i organizował warsztaty teatralne na Białorusi, w Polsce, Gruzji, na Litwie, w Austrii, Niemczech i we Francji. W swojej pracy zajmuje się tematami tożsamości, rozumienia miejsca jednostki w świecie, korzeniami pamięci, problemami społecznymi i publicznymi. Aktywnie pracuje z młodzieżą i publicznością dziecięcą.

W ostatnich latach organizował programy edukacyjne: *Mit Aktorów, Przestrzeń Monologu*, laboratoria *Kim Jestem?, Dekonstrukcja Tekstu*, wystawił spektakle: *Status* z Warszawską Przestrzenią MitSpace, *Wspomnienia Mumiaty* w Szkole Białoruskiej w Warszawie, *Jomacho Jomaso* w Teatrze Rampe w Stuttgarcie, *Lady & Makbet* na scenach organizacji Showcase of Eastern Europe-House, *Światło w ciemności* we współpracy z Fundacją Tutaka. Nagrał audiobooka *Wielki Gatsby* we współpracy z Audiobooks.by.

SZUHALEJEU IHAR (SHUGALEEV IGOR)

Aktor i performer interdyscyplinarny tworzący na pograniczu teatru, tańca i performansu, choreograf, pedagog. Od 2021 roku mieszka i pracuje w Polsce. Zajmuje się tematami traumy, pamięci, wrażliwości i współpracy.

Występował w performansie *375 0908 2334 The Body You Are Calling Is Currently Not Available* oraz *Ich heiße Frau Troffea*, wystawianych w Teatrze Nowym, zagrał w spektaklach: *1.8 m* w Teatrze Nowym, w *Igorze/Dawidzie* w Teatrze Sztuka Nowa, oraz białoruskim projekcie *Hetamy*. W 2025 roku został zaproszony do zespołu Teatru Nowego, gdzie gra również w spektaklu *Człowiek jaki jest, każdy widzi* w reżyserii laureatki Paszportu „Polityki”, Katarzyny Minkowskiej. Stworzył choreografię do spektaklu *Kofman. Podwójne wiązanie* w reżyserii Katarzyny Kalwat. Prowadzi kursy mistrzowskie, w tym edukacyjne, z zakresu ruchu i performansu.

Więcej informacji: marinadashuk.art/Igor-Shugaleev

SZYSZKO MAKSYM (SHYSHKO MAKSYM)

Aktor, reżyser, wspiera organizacyjnie i technicznie projekty teatralne i audiowizualne, bierze udział w organizacji spektakli repertuarowych i wydarzeń teatralnych, organizuje zajęcia i praktyki aktorskie. W latach 2022–2024 był członkiem zespołu teatralnego Team, działającego w Warszawie, a następnie współzałożycielem Teatru BY. Zagrał w spektaklach *Wierasowy miód*, *Ulenspiegel*, *How Are You?*, *Morze Krystyny*, *Galera*. Reżyser spektaklu muzycznego *Z@klęcie* / „3@.mova. Od 2025 roku pracuje w Teatrze Nowe Formy w Warszawie, gdzie zagrał w spektaklu *Bóg mordu* w reżyserii Rafała Pyki.

Organizator pierwszego międzynarodowego spektaklu teatralnego *Kapuśniak teatralny* w Teatrze Nowe Formy w 2025 roku – kolektywnego wydarzenia teatralnego z udziałem grup teatralnych i artystów z Białorusi, Ukrainy i Polski. Latem 2025 roku został współorganizatorem Festiwalu Niezależnych Zespołów Teatralnych, skoncentrowanego na rozwoju międzynarodowego dialogu zawodowego. Spektakle z udziałem Maksima można było zobaczyć na festiwalu Bliski Wschód, Sopot non-fiction i innych.

ZIELANKOUSKAJA SWIATŁANA (ZELENKOVSKAYA SVETLANA)

Aktorka teatralna i filmowa. Na Białorusi znana jest z ról w Teatrze Kupały i głównej roli w filmie *Anastazja Słucka*. W latach 2016–2022 mieszkała i pracowała w Kijowie, a następnie przeprowadziła się do Polski. W 2023 roku założyła teatr-studio dla dorosłych Zialonaje swiatło, została nauczycielką aktorstwa i języka scenicznego dla dzieci w teatrze Kupalinka. W 2024 roku zagrała jedną z głównych ról w spektaklu *Zupa da Vinci* w inscenizacji Jewgieniji Kulbaczonej, brała udział w czytaniach performatywnych, a później w spektaklu *O wilku mówiono w izbie* na podstawie książki Ewy Wieżnawiec w inscenizacji Maniki Dabrawiańskiej – spektakl pokazywany był w Białymstoku, Gdańsku, Warszawie, Lublinie, Berlinie, a także na Festiwalu Teatralnym w Awinionie we Francji w 2025 roku. W 2024 roku zagrała w sztuce *Orden Bielej Myszy*, w inscenizacji Uładzimira Uszakowa, na podstawie opowiadania Uładzimira Arłoua.

ŻDANOWICZ ALEŚ

Białoruski aktor, reżyser, pedagog teatralny, specjalista białoruskiego teatru Batlejka. Na Białorusi był dyrektorem artystycznym festiwalu teatrów ludowych Niabiosy i twórcą dziecięcego teatru integracyjnego z udziałem osób z niepełnosprawnościami Radasć.

W Polsce prowadzi zajęcia teatralno-twórcze w Białoruskiej Szkole Artystycznej im. M. Rawieńskiego, Kupalince oraz w szkole filmowej K4. Podróżuje po miastach Polski, Europy i Stanów Zjednoczonych z programem poświęconym historii białoruskiej Batlejki. Występuje ze spektaklem *Batlejka-Chagall*, łączącym elementy dawnego teatru i sztuki Marca Chagalla. Przygotowuje spektakl muzyczno-dramatyczny *Mały Książę* oparty na tekstach Exupéry'ego i muzyce białoruskiego kompozytora Jauhiena Hlebaua, a także festiwal białoruskich teatrów dziecięcych za granicą.

BIAŁYSTOK I PODLASIE

JESIANIEWICZ ZMICIER (YESIANEVICH DZMITRY)

Aktor, muzyk. Wieloletni aktor Teatru Kupały, z którego odszedł wraz z kolegami w 2020 roku. Obecnie jest członkiem zespołu Wolni Kupałowcy, gdzie grał w spektaklach *Tutejsi*, *Strach*, *Walizka*. Współautor muzyki do albumu zespołu Ja hawaru. Aktor sztuki *Radziwa Prudok*, wystawianej na Białorusi do 2020 roku, a dziś wystawianej w Polsce przez Fundację Inexkult. Grał też w *Emigrantach* na podstawie prozy Sławomira Mrożka, wystawionych na scenie warszawskiego teatru Potem-o-tem.

Po przeprowadzce do Polski w 2024 roku reaktywował wraz z Michailem Zujem zespół muzyczny Ili-ili, który brał udział w Festiwalu Tutaka. Współautor i jeden z głównych bohaterów satyrycznego projektu ChinChinChannel.

LUBLIN

KAWALOU SIARHIEJ

Białoruski dramaturg i krytyk literacki, autor ponad 30 sztuk dramatycznych i lalkowych. Profesor, doktor habilitowany. Od 1993 roku pracuje na Uniwersytecie Marii Skłodowskiej-Curie. Jego sztuki wystawiano w teatrach na Białorusi, w Polsce, na Ukrainie, w Rosji, Słowenii i Bułgarii. Polskie tłumaczenia sztuk Kawaloua ukazały się w jego zbiorach autorskich: *Zmęczony diabeł* (Wydawnictwo UMCS, Lublin 2004) *Komedia Judyty* (Warsztaty Kultury, Lublin 2025). W 2009 roku w Mińsku ukazał się zbiór artykułów białoruskich i polskich badaczy na temat jego twórczości dramatycznej *Pomiędzy Białorusią a Polską: Dramaturgia Siarhieja Kawaloua*.

Popularyzuje kulturę białoruską w Polsce i polską na Białorusi. Za swoją działalność został odznaczony Nagrodą im. Jerzego Giedroycia Instytutu Polskiego w Mińsku, medalem Komisji Edukacji Narodowej i Złotym Krzyżem Zasługi.

POZNAŃ

IŁYNCZYK MIKITA

Dramaturg i reżyser, nominowany do Paszportu „Polityki” w 2025 roku w kategorii „Scena”. Porusza tematy przymusowych migracji, rasizmu, traumy pokoleniowej i społeczności queer. W 2021 roku otrzymał Nagrodę Dramaturgiczną Aurora Miasta Bydgoszczy za spektakl *Dark room*. W 2022 roku zadebiutował w Polsce jako reżyser i dramaturg

spektaklem *F***ing in Brussels* w Teatrze Polskim w Bydgoszczy (sztuka o imigrancie ze Wschodu, który planuje zemstę, bo Unia Europejska go nie przyjęła).

Jako dramatopisarz pracował przy spektaklach: *Maria de Buenos Aires* w Operze Narodowej w Warszawie, *2049: Witaj Abdo* w Teatrze Studio, *Unpacking* w Teatrze Dramatycznym w Warszawie i w Teatrze Współczesnym we Wrocławiu. Znany jest jako reżyser spektaklu *Pigmalion* w Teatrze Polskim w Poznaniu. Za tę sztukę otrzymał wraz z Andrzejem Błazewiczem nagrodę za najciekawszy tekst stawiający pytania o przyszłość podczas XXXI Ogólnopolskiego Konkursu na Wystawę Polskiej Sztuki Współczesnej.

LEWANAWA NATALLA (LEVANAVA NATALLIA)

Reżyserka, aktorka, menedżerka projektów kulturalnych na Białorusi i w Polsce – *Kazaczki baj!* i *Diafilm Live*. Była stypendystka Gaude Polonia. Reżyserka spektakli *Wielki mały świat* i *Cała nadzieja w jajku* w Teatrze Animacji w Poznaniu. Kończy studia podyplomowe z pedagogiki teatru.

TRÓJMIASTO

DAWYDZIENKA ŻENIA (DAVYDZENKA ZHENYA), GDAŃSK

Reżyserka i dramatopisarka, rozwija interdyscyplinarne projekty teatralne, pracuje z dramatem współczesnym, formami eksperymentalnymi i teatrami symbolicznymi. Jako autorka współpracowała z Gdańskim Teatrem Szekspirowskim (*10 godzin w linii prostej do domu, Rozstrzelani*), Teatrem Atelier w Sopocie oraz Staromiejskim Domem Kultury w Warszawie. Jej prace były prezentowane na festiwalu Sopot Non-Fiction. Stypendystka programu Gaude Polonia i stypendium kulturalnego Funduszu Kreatywnego 2025 Gdańsk, uczestniczka Scen Nowej Dramaturgii w Rzeszowie oraz kursu dokumentalnego Teatr na Faktach w Instytucie Jerzego Grotowskiego.

REKOMENDACJE

Kultura białoruska od początku masowej emigracji w 2020 roku korzystała ze wsparcia państwa polskiego oraz polskich pracowników z sektora kultury i nadal je otrzymuje. Mimo to emigracja kulturalna o tak dużej skali nie może zostać w pełni włączona do polskiej kultury, a oczekiwanie tego byłoby naiwnością.

Wraz ze zmianą podejścia do Białorusinów – obserwowaną zarówno na świecie, jak i w samej społeczności białoruskiej – zasadne staje się przekształcenie sposobu myślenia o kulturze białoruskiej w Polsce. Współpraca wynikała dotąd z poczucia solidarności i nadal z niego wynika, jednak podejmowanie doraźnych, krótkoterminowych inicjatyw przypomina reagowanie na nagły problem humanitarny. Tymczasem wsparcie może przybrać bardziej systematyczną formę.

Troska o kulturę jest szczególnie ważna w obecnej sytuacji geopolitycznej. To właśnie kultura decyduje o tożsamości Białorusinów i wzmacnia odrębność Białorusi wobec Rosji. Dzięki temu społeczeństwo może lepiej przygotowywać się do przyszłej transformacji ustrojowej.

Jesteśmy w momencie najbardziej sprzyjającym przesunięciu punktu ciężkości. Białorusini coraz lepiej integrują się z lokalnym kontekstem, coraz lepiej znają język. Wielu posiada polskie obywatelstwo i wiąże swoją przyszłość z Polską. Jednocześnie społeczność ta od wieków współtworzy krajobraz kultury w kraju jako historyczna mniejszość narodowa.

Jeśli skupimy się na potencjale białoruskiej wspólnoty kulturowej i spojrzymy na nią jako na zasób, który może wzbogacić polską i międzynarodową scenę kulturalną, to rekomendowane byłoby podjęcie poniższych działań:

- Inicjatywy edukacyjne, które zapewnią narzędzia do tworzenia i utrzymywania organizacji i projektów zgodnie z nowym modelem ekonomicznym, a także przeszkolą menedżerów i producentów.
- Przyczynienie się do rozwoju współpracy polsko-białoruskiej na poziomie stowarzyszeń i instytucji, dużych festiwali i targów, prestiżowych obiektów kulturalnych. Powinno to dać białoruskim artystom możliwość zdobycia doświadczenia w organizacji wydarzeń na dużą skalę.
- Organizacja wydarzeń, w których przypomniano by takie postaci jak Adam Mickiewicz, Stanisław Moniuszko czy Władysław Strzemiński.
- Przez określony czas (np. 2 lata) zabezpieczenie wsparcia państwowego dla białoruskich artystów, którego celem będzie między innymi zwiększenie ich konkurencyjności na rynku kultury.
- Przesunięcie akcentu w narracjach z projektów solidarnościowych na wspólne kreatywne projekty dotyczące rozwoju sztuki. Solidarność, jeśli trwa latami, nie przyciąga publiczności.

- Zachęty do nawiązywania współpracy z białoruskimi artystami. Wiele instytucji nie zatrudnia Białorusinów, ponieważ błędnie uważa, że ograniczenia wynikające z sankcji mogą to utrudnić.

Wdrożenie powyższych zaleceń zapewniłoby podmiotom kultury możliwość swobodnego działania w nowym dla nich polu kulturowym, a także przyczyniłoby się do wymiany kulturalnej, która może przynieść rezultaty również na poziomie międzynarodowym.

ALFABETYCZNY INDEKS OSÓB I INICJATYW

A			
Abieramok Wiktar (Aberamok Viktar)	31	Białoruska Rada Kultury	11
Aciasau Alaksandr (Atyasov Aleks)	31	Białoruska Szkoła Sztuk	
Adamau Alaksandr (Adamau Alexander)	31	im. Mikołaj Rawieńskiego	53
Ahrenicz Neła (Agrenich Nela)	71	Białoruski Dom w Warszawie	11
Alba Music Trio	99	Białoruskie Laboratorium Muzealne	54
AlesPushkin.com	29	Białoruskie Mahistraty	12
Ancipau Pawieł	88	Białoruskie Stowarzyszenie „Krok”	19
Anima Mea	97	Białoruskie Towarzystwo Historyczne	57
Anioława Ksenija (Aniolava Xisha)	32	Białoruskie Towarzystwo Kulturalne	
Arachouskaja Iryna (Arakhouskaya Iryna)	32	„Chatka”	21
Archipawa Wolha (Arkhipava Volha)	47	Białoruskie Towarzystwo	
Archiwum Veba	30	Społeczno-Kulturalne w Polsce	16
Arciomawa Jula (Artsiomava Yulia)	88	Białoruskie Zeszyty Historyczne	57
Arkusz Aleś	91	Białoruski Hub Młodzieżowy	11
Art Project Revolution	25	Białoruski Instytut Dziedzictwa	53
Asrataszwili Kietewan	100	Białoruski Instytut Historii Publicznej	53
Atciecki Jauhien (Attsetski Yauhen)	32	Białoruski Instytut Teatru	122
Atesta	100	Białoruski PEN / PEN Belarus	81
Audiobooks.by. Białoruskie audiobooki	81	Białoruski Wolny Teatr	117
		Biełachwościk Zoja (Belakhvostik Zoya)	124
		Bieławiec Marta (Beljavets Marta)	46
B		Bieławieża	85
Baciukou Alaksiej (Batsiukou Aliaksei)	60	Bietsat Doc	67
Banet Maryja Alena (Bonet Maria Elena)	32	:B:N (Biaz Nazvy)	110
Bartosik Zmicier	91	Botanic Project	110
Barysznikau Jauhien	62	Bryjan Dasza (Brian Dasha)	33
Barysznikawa Wolha		Budźma Biełarusami!	12
(Baryshnikava Volha), Gdańsk	62	Bujnicki Maksim (Bujnicki Maxim)	71
Belarusian Filmmakers' Network (BFN)	69	Bulbamovie	67
Belarus Outside Sound System (BOSS)	97	Burko-Dziemidziuk Anastasija	
Bialkiewicz Dasza (Bialkevich Darya)	91	(Burko Dziemidziuk Anastasiya)	33
Białoruska Nagroda Krytyków Filmowych		Burnaszau Hleb (Burnashev Gleb)	33
„Czerwony Wrzos”	68	Busieł Razalina (Busel Rozalina)	34
Białoruska Niezależna Akademia Filmowa	69	ByProsvet	85

BY Teatr	117	E	
		Epau Witali (Appow Vitaly)	101
		Etyka	25
C		F	
Centrum Białoruskiej Solidarności	13	Festiwal Bliski Wschód	120
Centrum Kultury Białoruskiej w Białymstoku	17	Festiwal muzyki białoruskiej Graj	98
Chadanowicz Andrej	92	Festiwal Tutaka	17
Charytaniuk Natałka (Kharytaniuk Natallia)	88	Five-Storey Ensemble	98
Chelda Jan (Helda Jan)	34	Forum Organizacji Kulturalnych	13
Chłaba Ala (Chlaba Alya)	34	Free Belarus Center	13
Chmiel Nastassia	62	FSZ1: Białoruska platforma fotograficzna	26
Chumała Alaksandr (Humala Alexander)	109	Fundacja Kamunikat	85
Ciemra Darja (Cemra Daria)	34	Fundacja Mochnarte	27
Concordia Choir	97	Fundacja Tutaka	17
Czabor	82		
Czakatouskaja Kasia	124	G	
D		Grey Mandorla Studio	28
Dabrawolskaja Palina		Gronka	14
(Dabravolskaya Palina)	124	Group Bergamot	47
Daj Darohu!	100	Grześ Michał	44
Daszuk Maryna (Dashuk Maryna)	125	Gutenberg Publisher	86
Daszuk Wolha (Dashuk Volha)	76		
Dawydzienka Żenia (Davydzenka Zhenya)	134	H	
Diafilm Live	121	Hałubowicz Ksenija (Halubovich Kseniya)	71
Dom Bocianów	25	Hanczarou Daniła (Hancharou Danila)	35
Domsun	111	Hapienka Iwan (Hapienka Ivan)	72
Dom Twórców	13	Haradnicki Paweł (Haradnitski Pavel)	125
Douhuszau Siarżuk (Douhushau Siarzhuk)	60	Harbuz Aleh (Garbuz Oleg)	126
Drańko-Majsiuk Wasil i Bajarawa Alena		Harcujeu Alaksandr	
(Dranko-Maisyuk Vasil, Boyarova Elena)	127	(Harcujev Aleksandr)	126
Drobysz Kryscina (Drobyś Kryścina)	88	Harcujewa Walancina	
Druga Próba	121	(Gartsueva Valentina)	126
Dymna Lotva	100	Hłuszeń Jauhien (Hlushan Yauheni)	35
Dziadzienka Zmicier	89	Hożaspace	14
Dzieciuki	101	Hrabiennikawa Wika (Grabennikaua Vika)	35
„Dzieja” Wielokulturowa Fundacja	20	Hrekawa Kryscina	127
Dziwakou Jura (Dzivakou Jura)	127	Hryckiewicz Ksenija (Gryckiewicz Ksenia)	35
Dziwakowa Tacciana		Hryc Maryja (Hryts Maryja)	61
(Dzivakova Tatsiana)	127	Hub Nowa Ziemia	17

Hučna Fest	98	Kastusik Paweł (Kastusik Pavel)	36
		Kaszpierski Andrej (Kashperski Andrei)	72
		Kawalou Siarhiej	133
I		Kawalou Siarhiej (Kavaliou Siarhei)	73
Iljuszyna Lilija (Ilyushyna Liliya)	89	Kazaczki Baj!	121
Ilynczyk Mikita	133	Kazimirovskaja Halina	
Inexkult	123	(Kazimirovskaya Galina)	102
Instytut Języka Białoruskiego	54	Kazłouskaja Maryna	
Instytut Książki Białoruskiej	82	(Kazlouskaya Maryna)	89
Invictus 1863	58	Kirkiewicz Aleś	61
IOFFE Kasia (Nawinski Kaciaryna)	93	Kirwel Jarastau (Kirvel Jaraslaŭ)	36
		.k / Kropka K (Jaugien Kuczmejna)	109
J		Klip Wolha (Klip Olga)	36
Jafimau Jahor (Efimov Egor)	72	Klub Białoruskich Mecenatów	14
Jaśkou Kanstancin		Klubokawiarnia My	29
(Yaskou Kanstantsin)	111	Klujeu Piotr (Klueev Piotr)	103
Jermałowicz-Daszczynski Zmicier		Knižny woz	82
(Ermalovich-Dashchynski Dmitry)	128	Knižny Wyraj	86
Jermałowicz Kaciaryna		Kopacz Arciemij (Kopach Artemij)	37
(Jermołowicz Katarzyna)	128	Kopacz Wiktar (Kopach Viktar)	37
Jesianiewicz Zmicier		Kot-Zajcau Alaksandr	
(Yesianeovich Dzmitry)	133	(Kot-Zaitsaŭ Alexander)	37
Jeudakimau Andrej		KLWTAŁT	15
(Evdokimov Andrew)	101	Kuciła Andrej (Kutsila Andrei)	76
J:Mors	102	Kudasawa Nasta	93
		Kulewicz Rusłan (Kulevich Ruslan)	61
K		Kulikouskaja Wolha (Kulikouskaya Volha)	128
Kacuba Tasha (Katsuba Tasha)	48	Kupalinka	118
Kaladziuk Wika (Kolediuk Vika)	47	Kustawa Waleryja (Kustawa Walaryna)	89
Kalektar	28	Kut	29
Kanafalskaja Alaksandra		Kuźmiczowa Kaciaryna	
(Konofalskaya Alexandra)	45	(Kouzmitcheva Katerina)	45
Kanaplev+Leydik		Kuźmicz Wolha (Kuzmich Volha)	38
(Julija Lejdzik i Jauhien Kanaplou)	35	Kwaterna 27	15
Kandraccienka Tania		Kwiatkouski Siewiaryn	93
(Kandratsenka Tania)	36		
KANVA	26		
Karnackaja Nasta (Karnatskaya Nasta)	89	L	
Karniejenka Maryja (Karneyenka Maryia)	36	Lear	103
Kasary	54	Lewanawa Natalla (Levanava Natallia)	134
Kasciachin Iwan (Kostiakhin Ivan)	102	Lity Taler	103

Ł

Łapo Iryna (Lappo Irina)	92
Łobacz Uładzimir (Lobach Uładzimir)	60
Łuniou Alaksiej (Lunev Alexey)	47
Łysy Czerap	82

M

Macijeuskaja Kaciaryna (Matsiyeuskaya Katsiaryna)	90
Mackiewicz Anastasija (AnaMova)	103
Maisiej Raman (Maisei Raman)	38
Maksimowicz Mark (Maksimovich Mark)	47
Maldzis	55
Mandzzik	111
Marafest	21
Maramora	30
Marczyk Siarhiej (Marchyk Siarhei)	73
Maslonczanka Liza (Maslionchanka Liza)	38
Maszeka Kirył (Masheka Kiryl)	129
Matafonau Alaksandr	73
Mianie Niama Publishing	83
Michałkowicz Alaksandr (Mihalkovich Alexander)	74
Miszuk Michaś (Mishuk Mihas)	38
Mit Space	15
Muzeum Małej Ojczyzny w Studziwodach	58
Muzeum Wolnej Białorusi	55
Mużau Kanstancin (Muzhev Konstantin)	38
Mużawa Jauhienija (Muzheva Eugenia)	39
Mżelskaja Wolha (Mzhelskaya Olga)	39

N

NaviBand	
(Ksenija Żuk i Arciom Łukjanienka)	104
Niadbaj Taciana	90
Niema Gorączka	68
Nochy	104
Nowik Andrej (Novik Andrei)	129
Nowik Darja (Novik Darya)	129

O

Okno na Wschód	18
Osipau Maksim (Osipau Maxim)	39

P

Padhajska Wolha (Podhajska Olga)	104
pako_j_202	20
Palakowa Karalina (Poliakowa Carolina)	39
Palatno	59
Palina	111
Pałupanau Andrej (Palupanau Andrei)	74
Pan Savyan	104
Paszkievich Wolha (Pashkevich Volha)	60
Pazniak Uładzimir (Pazniak Uładzimir)	49
Pczołka Lesia (Pcholka Lesia)	44
Piatrowicz Maryja (Piatrovich Maryia)	130
Piknik Letucień	19
Pit Paułau	105
Połackija Łabirynty	83
Pradmova	83
Program Wąsy Skaryny	55
Projekt Medialny „Front Kulturalny”	15
Pryjechali	119
Przestrzeń Białoruskiej Kultury Doswied	20
Pukst Siarhiej	105

R

Radaman Andrzej (Radaman Andrei)	61
Radziwonau Anton (Radzivonau Anton)	40
Razbitaje Serca Pacana (RSP)	105
Relikt	106
Rozum	87
Rudakowa Marjana (Rudakova Marianna)	74
Rudkouski Piotr	61
Rusiecka Natalia	92
Rydleuskaja Anastasija (Rydlevskaya Anastasia)	48
Ryżkou Wital (Ryzhkou Vital)	90

S			
Sajapina Nadzia (Sayapina Nadya)	40	Szablouskaja Julija (Shablouskaya Yuliya)	41
Saliva Live	26	Szadko Jauhien (Shadko Eugene)	42
Sałodki Dzmitryj (Salodki Dmitry)	40	Szauczuk Julija (Shauchuk Yuliya)	130
Sandras Nika (Sandros Nika)	49	Szkoła białoruskiej kultury tradycyjnej	
Saprykin Alaksiej (Saprykin Aleks)	130	Ethno.art.by	56
Saryczau Maksim (Sarychau Maxim)	45	Szostak Jana (Shostak Jana)	42
Sauczanka Andrej (Sauchanka Andrei)	131	Szot Hanna (Šot Hanna)	42
Sawaszewicz Ala (Savashevich Ala)	46	Szuhalejeu Ihar (Shugaleev Igor)	131
Sawickaja Maryna	106	Szwied Maksim (Shved Maksim)	75
SayBeat	84	Szyszko Maksim (Shyshko Maksym)	132
Sciacko Lizawieta (Stecko Lizaveta)	48	T	
Sciebur Antanina	40	Tamaka Publishing	87
Sciepaniuk Tacciana	107	Tamkowicz Mara (Tamkovich Mara)	75
Sekktor	16	Tarasewicz Leon	45
Shuma	106	Teatr_beznazwy	122
Siamaszka Juryj (Semashko Yuri)	74	Teatr Tutejszy	119
Siamaszka Wiktar (Siamaška Viktar)	109	TeMa. Teatralna pracownia	122
Siańkowa Ułada (Senkova Vlada)	75	Towarzystwo Języka Białoruskiego im.	
Sielwiesiuk Walenty	44	Franciszka Skaryny	57
Skrypnikawa Hanna (Skrypnikava Hanna)	107	Tradycja	56
Słowianka	84	TrzyMaj	28
Sojuz	107	Tsuda	27
Spadczyna Młodzieżowy Klub Rozwoju		U	
i Kultury	59	Urubleuski Alaksiej (Urubleuski Aliaksei)	42
Spievy z-pad mosta	56	V	
Spyrdżuk Illa (Sprindzhuk Ilya)	40	Varta	27
Stand Up Lokal	118	Varuśniak	98
Stara Szkoła	18	Villa Sokrates	18
Stowarzyszenie Białoruskich Wydawców	86	Vodblisk	69
Stowarzyszenie Muzeum		W	
i Centrum Kultury Białoruskiej w Hajnówce	59	Wadanosawa Kaciaryna	
Stratowicz Julia (Stratovich Yuliya)	41	(Vadanosava Kaciaryna)	62
Suchanosik Nastassia	62	Wałynkin Makar (Valynkin Makar)	90
Sumarawa-Kopacz Darja		Wasiukowicz Alaksandr	
(Sumarava-Kopach Darya)	41	(Vasukovich Alexander)	43
Surski Jahor (Surski Yahor)	41	Waszkiewicz Darja	90
Sw@da i Niczos	109		
Swirepa Tania (Svirepa Tanya)	76		
Syndrom Samazvanca	107		

Waszkiewicz Losza		Z	
(Vashkevich Lyosha)	43	Załuckaja Wiera (Zalutskaya Vera)	43
Wektor	108	Zielankouskaja Swiałłana	
Wialiczka Sasza (Velichko Sasha)	43	(Zelenkovskaya Svetlana)	132
Wielezimirawicz Alaksandr		Znivien	27
(Veledzimovich Aliaksandr)	49	Zorza Północna	68
Wieżnawiec Ewa (Kurs Swiałłana)	91	Zui	108
Wolni Kupałowcy	119	Zuj Michaił (Zuy Mikhail)	75
Wolny Chor	99		
Wolski Lawon	108	Ż	
Wydawnictwo Januszkiewicz		Żdanowicz Aleś	132
i księgarnia Knihauka	84	Żyveteka	84

Niniejszy raport powstał jako próba oceny skali, jakości i problemów białoruskiego środowiska kulturalnego w Polsce. Od 2020 roku emigracja artystów różnych dziedzin z Białorusi do Polski ma charakter raczej kryzysowy niż naturalny. W efekcie istotne włączenie białoruskiej elity twórczej w lokalny kontekst kulturowy okazuje się wyzwaniem, mimo postaw otwartości i gestów solidarności. O ilu przedstawicielach i przedstawicielkach zawodów kreatywnych mówimy? Nie ma dokładnych ani nawet przybliżonych danych, przynajmniej na razie. Organizacje i eksperci monitorujący stan kultury białoruskiej przyznają, że widzą jedynie wierzchołek góry lodowej. Nawet dane o całkowitej liczbie Białorusinów mieszkających obecnie w Polsce różni się znacząco w zależności od przyjętej metody liczenia. Liczba ta waha się od 120 do 350 tysięcy. Co więcej, emigrantów stale przybywa. Jedyne, co można powiedzieć z całą pewnością, to to, że Białorusini stanowią drugą co do wielkości grupę cudzoziemców w Polsce.

Centrum Mieroszewskiego
The Mieroszewski Centre

ul. Jasna 14/16a
00-041 Warszawa
www.mieroszewski.pl

ISBN: 978-83-66883-92-5

Centrum Mieroszewskiego to państwowa osoba prawna powołana na mocy ustawy. Misją Centrum jest inicjowanie, wspieranie i prowadzenie działań adresowanych do narodów Europy Wschodniej, w szczególności Ukraińców, Białorusinów, Gruzinów i Mołdawian, aby wzmocnić niezależność ich państw, w świetle rosyjskich prób rewizji granic i odbudowy regionalnej hegemonii, wspierać procesy, które przyczynią się do budowy dojrzałej demokracji, przybliżyć do struktur euroatlantyckich oraz pogłębiać więzi z Polską. Dialog z Rosjanami pozostaje w orbicie zainteresowania Centrum, ale z powodów zarówno politycznych, jak i moralnych musi zostać ograniczony do osób i instytucji, które jednoznacznie potępiły rosyjską agresję i zbrodnie.